

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΔΗ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 5 του Σεπτεμβρίου 1904 | ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 112

Οι συντρομητάδες και φίλοι μας στην Αίγυπτο μπορούν να συνεννοούνται για συντρομές, γ' αγγελίες κ. λ. για ε. τι άλλο, με τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ «Νουμά» κ. ΗΑΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ πού βρίσκεται ἀπὸ τὴν περασμένη βδομάδα στὴν Ἀλεξάνδρεια.

ΕΥΠΝΑ ΡΩΜΗΕ

Ἄρχη καλή.

Ἄπο κείνους πού θέ πιάσουν νά με διαβάσουν, ἄλλοι με γνωρίζουν, κ' ἄλλοι μήτε με γνωρίζουν μήτε με εἶδαν.

Γιὰ μένα τούτο δὲν πειράζει, γιατί καί τούτους καί κείνους τὸ ἴδιο ποῖς ἀγαπῶ.

Ὅλους ἀδερφούς θέλω νά τοῦς κἀνω. Καί θέλω νά με λέγονται ἀδερφοὶ μοναχά, παρὰ καί νά ἴναι ἀναμεταξύ τους, ὡς καθὼς τὸ γράφω καί παρακάτω.

Ὅσον ἐνθεώ θέλω τὴν ἀγάπη τους.

Μὰ ἔχει γὰρ νά γίνω Δῆμαρχος, μήτε Βουλευτής, μήτε Ὑπουργός.

Κάλπη ποτὲ μου δὲν ἔβγαλα, καί κάλπη δὲ γίνωκα.

Ὑπουργός γίνωκα κ' ἐγὼ μὲ φορὰ κ' ἴναν καιρὸ, μὰ παρατήρησα μοναχός μου, καί τὸ γιατί, τόγραφα, καί τὸ θάνα καί στὸν τύπο γιὰ νά ἴδῃ ὁ κόσμος.

Χωρὶς νά περῶ ἀπὸ τὸ Δημόσιο Ταμεῖο, ἔχω, δόξα τῷ Θεῷ, ὅσα νά γίνω ἓνα κομμάτι ψωμί, μαζὶ με τὰ δέκα μου παιδιά. Γιὰ τούτο δὲν ἔχω ἀνάγκη, μήτε Δῆμαρχος νά γίνω, μήτε Βουλευτής, μήτε Ὑπουργός.

Κι' ἐν εἶχα τὴν ἀνάγκη, εὐκολώτερα πάλ' ἤμπορούσα νά τ' ἀπολαίψω, μ' ὀλιγώτερες σκοτούρες καί μ' ὀλιγώτερα ἔξοδα ἀπὸ ὅσα μου χρειάζονται γι' αὐτὰ τὰ δουλειά, πού ἀποφάσισα νά πάρω ἀπάνω μου· καί με ὀφέλιμα ἄκουα, ὡς καθὼς καί ὀφελιόνται κείνοι πού

Ἡ Σημ. τοῦ «Νουμά». Στὰ 1861 τυπώθηκε ἓνα βιβλιαράκι, 48 σελίδες, μ' ἓνα τεταρτὸ κόκκινο ἀπὸ πάνω καί μ' αὐτὸ τὸν τίτλο : «Εὐπνα, Ρωμηέ, καί κάτω τὸ ρουσεῖτι. Ὅχι Φράγκικο Σύνταγμα· πολίτευμα Ἑλληνικὸ μὲ Βασιλεία, μὲ Βουλὴ, μὲ ἐπαρχιακὰ συμβούλια καί μὲ συμβούλους τοῦ Βασιλείου». Τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ τ' ἔχει γράμμενο σ' ἀγνή δημοτικὴ γλῶσσα ὁ Ἰωάννης Α. Σπηλιωτῆκης πού χρημάτισε κ' Ὑπουργός, στὰ 1872, θάρρους, γιὰ τέσσερις μῆνες μονάχα. Πόσοι θὰ τὸ διάβασαν δὲν ξέρουμε, οὔτε πόσοι θὰ τὸν νοίωσαν. Μὰ αὐτὸ «Νουμά» ἀρχίζει νά τὸ ἐναθημοσιεύῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ φύλλο καί λυπᾶται, γιὰ πρώτη φορὰ, πού δὲν ἔχει τὴν πρώτη κυκλοφορία γιὰ νά τὸ διαβάσουν ὅλ' οἱ Ρωμιοὶ καί γιὰ νά νοιώσουν τὸ παῖδ' ἰταλικτικὸ βούρκο σὰν τὰ γουρβύνια κολοῦμαστε.

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

12

Τὸ πιὸ γλυκὸ τραγοῦδι ἔστι φανερόν
Τὸν πιὸ βαθύ καημό, πού ἔλο ριζώνει
Μὲς στὴν καρδιά τὴν ἐρωτιάρια.

Ἔτσι καί τὸ γλυκόστομο τ' ἀψῶνι
Μὲ τὸ τραγοῦδι τὴν καρδιά κεντρώνει
Γιὰ τῆς Ἀγάπης τὴ λαχτάρα.

13

Σὰ βέρδος τοῦ πόνου μὲ νύχτα, ὡ καλή μου,
Στὴν ψυχὴ σου θάρῶ νά μιλήσω.
Ἔτσι τώρα βαθιά στὴν καρδιά μου μιλεῖ μου
Ὅτι δύναμη μοῦδωσε ἄλιθερά νά γαπήσω.

Δόγια πόρην ἀγάπης κ' ἐν ξέρω νά λέω,
Δὲ θὰ πῶ, στὴν ψυχὴ σου ἄμα φτάσω.
Στὸ βωμό τῆς ἀγάπης μάρσεσι νά κλαίω
Ὅς πού στάντιπερα τῆς ζωῆς νά περάσω.

Τί γιὰ σένα στεφάνια ἀπὸ ρόδα καί κρίνα νά πλέω ;
Τί τὸν πρόσκαιρο μόντο στοῦ μόντου νά φέρω τῆ
[βρύση ;
Μὲ ψυχὸβγαλο δάκρυ τὴν ψυχὴ σου θὰ βρέξω.
Ἔτσι ξέρε, ὡ καλή μου, ἡ καρδιά νά γαπήσῃ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΡΕΤΑΣ

κάνουνε τὸ Δῆμαρχο, τὸ Βουλευτὴ καί τὸν Ὑπουργό.

Αὐτὸ πού γυρεύω εἶναι πλεῖν δύσκολο, καί τόσῳ δύσκολο, πού οἱ περισσότεροὶ τὸ βρίσκουν ἀδύνατο.

Μὰ γὰρ τὸ ἀρχινῶ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, καί γιὰ τούτο μπροστὰ μπροστὰ ἔβανα τὸν τίμιον Σταυρό, καί θὰ γίνῃ, ὅσα δύσκολο καί ἂν ἦναι, ἂν θέλῃ ὁ Θεός.

Αὐτὸ πού γυρεύω εἶναι τὸ καλὸ τοῦ τόπου, πού μέσα σ' αὐτὸ εἶμαστε οὔλοι μας.

Ἄνισωστὰ ὁ τόπος μας πάει καλά, κ' ἐμεῖς καλά θὰ πᾶμε.

Ἄνισωστὰ καί πάει κακὰ κ' ἐμεῖς κακὰ θὰ πᾶμε.

Ἄνισωστὰ καί δῶρ' ὁ Θεός, καί γίνῃ αὐτὸ τὸ καλὸ, πού ἔχω στὸ νοῦ μου, οὔλοι μας θὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὰ κακὰ πού τραβᾶμε, κ' ἀπὸ κείνα πού μας καρτερᾶνε, κ' ἐγὼ καί κείνοι πού εἶναι γέροι, σὰν κ' ἐμένα, μπορούμε νά ἴδοῦμε μὲ μέρη κἀνα καλὸ στὴ ζωὴ μας. Κείνοι πού καλά καλὰ θὰ τὸ χαροῦνε, εἶναι τὰ παιδιά μας. Μὰ μὴ γὰρ οὔλοι μας γι' αὐτὰ δὲν κοπιᾶζουμε καί δὲ δουλεύουμε ; Ὅς καθὼς καί κείνα πάλι γιὰ τὰ παιδιά τους δὲ θὰ δουλέψουν καί δὲ θὰ κοπιᾶσουν ;

Ἔτσι τὸν ἔκκν' ὁ Θεός τοῦτον τὸν κόσμον.

Ἄ δὲ φυτέψ' ὁ γέρονς, ἔλῃα πού θὰ βρῇ ὁ νεῖος νά κἀνῃ λάδι ;

Καλὸ τέλος

Κάθε πέρου καί καλλίτερο κ' ὀλοένα ἀπὸ τὸ κακὸ στὸ χειρότερο πᾶμε.

Τούτο οὔλοι μας τὸ γλέπουμε καί τὸ αἰσθανόμεσθα. Μὰ κείνο πού ἀπὸ τῆς πολλῆς μας ἀμαρτίας δὲν εἶμασθε ἀξιοὶ νά ἴδοῦμε καί νά αἰστανθῶμε, εἶναι τὸ πῶς ὅ,τι κ' ἂν ὑποφέρουμε, ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας μας τὸ παθαίνουμε.

Ὁ μεγαλοδύναμος Θεός εἶναι καλός, καί μὲ τὸ νά ἴναι καλός, τὸν καλὸ τὸν ἀγαπᾷ καί τὸν βοηθεῖ κ' ἂν τοῦ τύχη μπροστὰ καί κείνα κακὰ, τοῦ ἀνοίγει τὰ μάτια καί στὸ κακὸ δὲν πέφτει. Τὸν κακὸ, τὸν ἐργιζεται καί τὸν παθεῖ, γιὰ νά τὸν κἀνῃ καλὸ. Σ' ὅ,τι τοῦ τύχη, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ τὸν στραβώνει, κ' ἀπὸ τὸ κακὸ πάει πάντα στὸ χειρότερο, ὡς καθὼς κ' ἐμεῖς, ὅσα νά μετανοήσῃ κ' γίνῃ καλός, καί τότε πάλι τὸν σπλαχνίζεται.

Τούτο τὸ γλέπουμε ὀλοφάνερα στὴν ἐποχὴ τῶν γονέων μας.

Μὲ τὸ νά ἔσανε καλοὶ ἄνθρωποι καί καλοὶ χριστιανοί, καί τί δὲν κἀνανε μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ ! Μὲ σιταροκάρβα βαίνανε μπροστὰ καί κνηηγάγανε τὰ ντελινια κ' οὔλη τὴν ἀρμάτα τοῦ Σουλτάνου. Μὲ ντουφέκια δεμένα μὲ κόρδακι, καί μὲ βόλια χυμένα ἀπὸ σαγάνια, γιατί μολύβι δὲν εἶχαν ἀρκετὸ κείνον τὸν καιρὸ, νικήσανε τὴν Τουρκία, πού τὴ φοβότανε τότενος ὁλος ὁ κόσμος. Κανείς ἄς μὴν εἰπῇ, πῶς οὔλα κείνα δὲ γινήσανε μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Γιατί ὁ Θεός, ὡς καθὼς οὔλοι μας τὸ ξέρουμε καί τὸ πιστεύουμε, εἶναι παντοδύναμος, κ' ὅ,τι δὲν θέλει, δὲ γίνεται. Καί ἡ παλληκαριά ἀκόμα, πού δειξάνε οἱ Ἕλληνες σὲ κείνη τὴν περίστασι, ἐκ Θεοῦ ἦτανε, γιατί οὔλοι τους τῆς ἐλπίδες των τῆς εἶχανε στὸ Θεό.

Ἡ πρώτη μας ἀμαρτία στάθηκε ὁ σκοτωμὸς τοῦ Κυβερνήτη.

Κείνον τὸν ἅγιον ἄνθρωπον μας τὸν ἔστειλε ὁ Θεός, γιὰ νά μας βῆνῃ, ὡς καθὼς καί μᾶς ἔβανε, σὲ τάξι, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπανόστασι. Τὸν καιρὸ πού ἦρθε, οὔλο τὸν τόπο ὁ ἀναθεματισμένος ὁ Μπραίμης τὸν εἶχε σπαρμέν' ἀλάτι. Καί ψωμί ἐμοῖραζε ὁ καλὸς ἐκεῖνος χριστιανός, γιατί καί ψωμί κ' ἀλεύρι δὲν εἶχε κἀνέναν· καί βόδια αὐτὸς ἔδωκε, γιὰ νά ὀργώσουν, γιατί καί βόδια δὲν εἶχανε οἱ ζευγολάτεις. Ὅποιος εἶχε στὴ μέση του ἄρματα, ἔκανε ὅ,τι ἤθελε, καί μὲ τὸ νά ἔλειπε ἀπὸ ὅλους τὸ ψωμί, ὅποιος εἶχε τὴ δύναμη τὸ περνε μὲ τὸ ζορμαλίκι τοῦ ἀπὸ τοῦ ἄλλουνοῦ τὸ στόμα.

Μὰ ὁ συχωρεμένος ὁ Κυβερνήτης στάθη ἀξίος καί σὲ λίγον καιρὸ ἔβανε τέτοια τάξι, πού ὁ τσιπᾶνης ἔλεγε τοῦ κλέφτη, «ρέ, ἀντ' ἀπὸ δῶ, γιατί κάθε πρόβατο ἔχει στὴν οὐρά του τὸν μπάρμπη Γιάννη», ἔτσι ἔλεγε ὁ λαὸς τὸν Κυβερνήτη. Κι' ὁ κλέφτης ἔφευγε κ' ἀκόμα φεύγει.

Ούλα καλὰ κι' εὐτυχισμένα πηγαίνανε στὸν καιρὸ του, πρῶτα μὲ τὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ, καὶ δευτέρα γιατί οὐλα τὰ πηγαίνα με μέτρα, ὅλος ὁ κόσμος ἦταν' εὐχαριστημένος· μοναχὰ καμπόσοι καλαμαράδες, ποὺ ἤρθανε τότεν' ἀπὸ τὴ Φραγκιά, καὶ καμπόσοι ἀπὸ τοὺς πολιτικούς, ποὺ ἦσαν κακομαθημένοι κι' ἤθελαν ὁ Κυβερνήτης νὰ τοὺς δίνῃ ὀλοένα νὰ τρῶνε, καὶ κείνος πάλι καλλίτερα εἶχε νὰ δίνῃ τοῦ λαοῦ νὰ φάῃ, καὶ δὲν ἐπέρσενε νὰ δίνῃ κι' αὐτουνῶνε, αὐτοὶ μοναχὰ δὲν ἦσαν' εὐχαριστημένοι.

Τοῦ κάκου τοὺς ἔλεγε ὁ συχωρεμένος, πῶς ὡς καθὼς αὐτός, ἔτσι κ' ἐκείνοι ἔπρεπε νὰ ξεχάσουνε τὰ παλαιὰ τους, γιὰ νὰ μπορῶσιν νὰ πᾶν μπροστὰ ὁ τόπος.

Κι' ἐκεῖνος τοὺς ἔλεγε, πῶς τὸν καιρὸ ποὺ ἦτανε στὴ Ρωσσία τὸ δεξι χερὶ τοῦ Αὐτοκράτορα, εἶχε παλάτια καὶ παραπαλάτια, δούλους καὶ παραδούλους, καρτόσας καὶ παρακαρτόσας. Στὸ τραπέζι του τρώγανε πολλοί, καὶ στὸ μαγεριὸ του χιλιάδες ξεδεύοντανε τὴν ἡμέρα.

Μὰ σὰν ἦρθε στὴν Ἑλλάδα, οὔτε μισθὸ καταδέχθηκε νὰ πάρῃ, καὶ σ' ἕνα μικρὸ σπήτι περιωρίσθηκε, καὶ μ' ἕνα κοτοπούλι πέραγε τὴν ἡμέρα.

Οὐλα αὐτὰ τὰ κανε, γιὰ νὰ δώσῃ αὐτός πρῶτα τὸ καλὸ παραδειγμα, καὶ νὰ ζοῦνε οἱ μετὰ μὲ οικονομία καὶ χωρὶς λούσια, ὅσῳ νὰ σιξ' ὁ τόπος, ποὺ ἦτανε φτωχὸς κι' ἔρημος.

Ἀπὸ τούτα τὰ καλὰ λόγια οἱ καλαμαράδες καὶ οἱ πολιτικοὶ δὲ θέλανε ν' ἀκούσουν, γιατί δὲν τοὺς ἐσύμπερνε.

Κάνανε ἀπὸ τότες τὴν κακὴ ἀρχή, ποὺ νὰ ἦτανε καταραμένη ἡ ὥρα, καὶ πρωτομελετήσανε τὸ Σύνταγμα, καὶ γιὰ νὰ πλανέψουν τὸν κόσμο, ποὺ ἦτανε φτωχὸς, εἶπανε πῶς οἱ Ἑγγλέζοι εἶναι γιομάτοι λίραις, γιατί ἔχουνε Σύνταγμα, καὶ πῶς τὸ Σύνταγμα τὴς φέρνει.

Μὰ ὁ Κυβερνήτης στάθῃ ἀξίος, κι' ὅσῳ ζοῦσε κείνος δὲν ἀφῆσε τὸ λαὸ νὰ τὸν πλανέψουν.

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ σκοτωμὸ τοῦ Κυβερνήτη πήρανε οἱ οἱ τοὺς μπουγιο, γιατί κανεὶς δὲν ἦταν' ἀξίος νὰ τοὺς κρατήσῃ,

Δόσανε, πήρανε καὶ πρωτοφθιάσανε τὸ Σύνταγμα στὰ 32.

Μὰ μαζὶ μὲ τοὺς συνταγματικούς μπῆκε κείνο τὸν καιρὸ κι' ὁ Ταφίλ-Μπούζης, ἕνας Τουρκαρβανίτης, καπετάνιος, ποὺ ἄλλο δὲν ἔξερε παρὰ τί ν' ἀρπάξῃ καὶ τί νὰ κλέψῃ. Κι' αὐτός, σὰν μπῆκε μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους συνταγματικούς, ὅτι βρῆκε μπροστὰ του τὸ ξεπάλστρεψε, κι' ἂν τοῦκανε κανέναν παρατήρησι, ἔλεγε

«Μαρ' ὁ Σύνταγμας θέλει νὰ φάῃ, θέλει νὰ πιῇ, θέλει νὰ βάλῃ καὶ στὸ κεμερὶ του.»

Νὰ τὶ Σύνταγμα θέλανε κείνοι οἱ ἀναθεματισμένοι, ποὺ τὸ πρωτομελετήσανε.

Ὅ,τι εἶχαμε μαζωμένα τὸν καιρὸ τοῦ συχωρεμένου τοῦ Κυβερνήτη, μὰς τόφαγε ἡ ἀκαταστασία, καὶ μείναμε πάλι, ὅπως εἴμαστε στὸν καιρὸ τοῦ Μπραϊμῆ.

Τὸν ἴδιον καιρὸ βρῆκε κι' ἕνα τραγοῦδι κι' ἔλεγε :

Καὶ Σύνταγμα νὰ γίνῃ,
Στοῦ Μπερούκα τὸ βαγέτι.

Σύνταγμα βρέθη, πῶς θέλει νὰ εἰπῇ, νὰ κἀνῃ ὁ καθένας ὅ,τι θελῇ, νὰ πέρνῃ τὸ πρᾶμμα τ' ἄλλουνοῦ, καὶ νὰ βασιλεύῃ τὸ ζορμπαλίκι.

Ἔδωκε ὁ Θεός, γιατί ὡς τότε ἡ ἀμαρτία μας δὲν ἦσανε μεγάλας, καὶ μὰς ἔστειλε τὸ συχωρεμένο τὸν Ὅθωνα.

Τούτος δὲν ἦταν' ἀξίος σὰν τὸν Κυβερνήτη, μὰ κι' αὐτός τὸ λαὸ τὸν ἀγαποῦσε, δὲν ἀφῆσε τοὺς χαραιομοφάδες νὰ τρῶνε.

Τριάντα χρόνια ἐκασίλεψε, ποὺ ὁ Θεὸς συχωρέσει τὰ κόκκαλά του, ἕνα λεπτὸ χρέος δὲν ἔβαλε.

Μοναχὰ, σὰν ἦρθε ἡ ἀντιβασιλεία, αἱ Δυνάμεις τῆς δόσανε ἐξήντα μελλεούνια, γιὰ νὰ κἀνῃ τράπεζαὶς καὶ νὰ δανειζέται ὁ φτωχὸς μὲ λίγο τόκο, καὶ νὰ κἀνῃ τὴ δουλειά του. Γιὰ τὴ δυστυχία μας κείνα τὰ χρήματα πέρασε στὰ χέρια τῆς ἀντιβασιλείας, γιατί ὁ μακαρίτης ὁ Ὅθωνας ἦτανε ἀκόμα παιδι ἀνήλικο, κι' ἐκείνη τὰ κανε λιανὰ καρφιά, καὶ τὰ φαγε μὲ τοὺς Βαβαρτζούς, χωρὶς νὰ πάρῃ εἰδῆσι ὁ Ὅθωνας. Μὰ αὐτός στὸν καιρὸ του δὲν ἔκανε δάνειο, περνοῦσε ὅπως μποροῦσε μὲ δέκα, δεκαπέντε μελλεούνια. Τώρα θελοῦμε ἐξήντα καὶ παραπάνω, καὶ τούτο τὸ χρόνο πήγανε διακόσια.

Σὰν τὸν διώξαν, ποὺ νὰ ἦτανε καϊμένη ἡ ὥρα, τὸ ταμεῖο ἦτανε γιομάτο παραδες καὶ τὰ ὀπλοστάσια γιομάτα ἀπὸ ντουφέκια, κανόνια καὶ μπαρούτι, ποὺ οὐλα ὕστερα στὴ μεσοβασιλεία τὰ πῆρε ὁ ἕνας κι' ὁ ἄλλος, κι' ἐκείνοι ποὺ τὰ πήρανε τὰ πουλήσανε στὴν Τουρκιά γιὰ ἕνα κομματί ψωμί, κι' ἔτσι τὰ δικὰ μας ἄρματα πέρασε στὰ χέρια τῆς Τουρκιάς.

Ὁ συχωρεμένος ὁ Ὅθωνας ἀγαποῦσε τὸν τόπο, καὶ ἤθελε νὰ τὸν μεγαλώσῃ, καὶ μὲ τὸ νὰ ἤθελε νὰ τὸν μεγαλώσῃ, κάτι Δυνάμεις, ποὺ δὲν τὸ θέλανε, γι-νῆκανε τὸ ἕνα τους μὲ τοὺς πολιτικούς, ποὺ κι' αὐτοὶ δὲν τὸν θέλανε, γιατί δὲν τοὺς σύμπερνε, κι' αἱ Δυνάμεις, μαζὶ μὲ τοὺς πολιτικούς, τὸν βάλανε μπροστὰ, καὶ βρῆκανε τὴν ἀφορμή, πῶς τάχατες εἶχε τοὺς Βα-

βαρτζούς, ποὺ δὲν τοὺς ἤθελε ὁ τόπος.

Δόσανε, πήρανε καὶ μὲ τούτη τὴν ἀφορμή κάνανε πάλι τὸ Σύνταγμα στὰ σαράντα τρία.

Μὰ ἔδωκε πάλι ὁ Θεὸς κι' εὐρέθη τότες ὁ μακαρίτης ὁ Κωλέτης καὶ βοήθησε τὸν Ὅθωνα στὴν ἀρχή, ὅσῳ νὰ μπῇ σὲ δρόμο, κι' ὕστερ κ' ὁ Ὅθωνας μοναχὸς του, δὲν ἀφῆσε τοὺς πολιτικούς νὰ πάρουνε στὸ χερὶ τὰ πρᾶγματα, νὰ κάνανε ὅ,τι ἤθελαν, καὶ νὰ βουλιάζουν τὸν τόπο, ὡς καθὼς καὶ τὸν βουλιάζανε ὕστερτερα.

Σὰν δὲν τοὺς βρῆκε καὶ πάλι ὁ λογαριασμός, βρῆκανε ἄλλη αἰτία πῶς τάχατες τὸ Σύνταγμα ἤθελε νὰ κυβερνᾶνε αὐτοὶ καὶ ὄχι ὁ Ὅθωνας.

Μὰς σήκωσαν μὲ τούτο τὸν τρόπο πάλι τὸν νοῦ, καὶ μὰς εἶπανε πῶς οὐλα πηγαίνανε κακά, γιατί αὐτοὶ δὲν εἶχανε τὴν ἐξουσία, καὶ πῶς ἂν τὴν πέρνανε, ἡ τσέπη μας θὰ γιόμιζε παραδες, ὁ τόπος θὰ γιόμιζε ἀπὸ φάμπρικαὶς καὶ δρόμους καὶ ἀπὸ οὐλαὶς τῆς εὐτυχίας, καὶ πῶς θὰ πέραμε καὶ τὴν Πόλι.

Ὅ,τι φθάνανε μὰς λέγανε.

Μὰς εἶπανε ἀκόμα στὰ ἐξήντα δύο, πῶς τάχατες ἔπρεπε κείνον τὸ χρόνο νὰ κάνομε ὅ,τι κάνομε γιὰ νὰ διώξομε τὸν Ὅθωνα, γιατί, ἂν τὸν ἀφίναμε ἀκόμα ἕνα χρόνο, θάκανε κατοχὴ καὶ δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ τοῦ κάνομε τίποτα ὅ,τι τυρκανία κι' ἂν μὰς ἔκανε.

Τοὺς πιστεψαμε οἱ κουτοὶ, καὶ τοὺς ἀφήσαμε νὰ κάνουν τὸ σκοπὸ τους.

Εἶχαμε μιὰ ἀμαρτία μὲ τὸ σκοτωμὸ τοῦ Κυβερνήτη, τῆς κάναμε δύο μὲ τὸ διώξιμο τοῦ Ὅθωνα.

Καὶ τῆς δύο γιὰ τὸ Σύνταγμα τῆς κάναμε καὶ γιὰ τοὺς πολιτικούς, καὶ γιὰ τούτο ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωκε τοὺς πολιτικούς καὶ τὸ ἴδιο τὸ Σύνταγμα διάλεξε γιὰ νὰ μὰς πικιδέψῃ.

(ἀκολουθεῖ)

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΣΠΗΛΙΩΤΑΚΗΣ

— Ὅ,το μ' ἀρέσει τοῦ εἶπε Ἐκείνη, εἶνε ἄνθρωπος ποὺ ἔρει νὰ κάνει κάτι τί ἀληθινὰ πρωτότυπο...

Τότε Ἐκεῖνος δὲν ἔχασε καιρὸ, τὴν ἀπαξε στὴν ἀγκυλιή του καὶ τὴ φίλησε, τὴ φίλησε... καὶ νόμιζε πῶς ἔκανε κάτι ἀληθινὰ πρωτότυπο, κάτι ποὺ δὲν ἔκανε ἄλλος πρωτότυπο...

Φίλος. Ἀκούω, ἔχασες τὴν ὄνισά σου, Χατζίδακι.

Χατζίδακις. Ναι, περνούσαμε ἕνα ποτάμι φουσκωμένο. Ἐγὼ σώθηκα, μὰ ἐκείνη ἡ καημένη πνίγηκε.

Φίλος (ἀληθινὰ καταλυπημένος). Ὡ τί κρίμα!

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΝΑ ΒΟΡΕΙΝΟ ΑΓΡΙΟΝΗΣΙ

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Ἦστερ' ἀπὸ ἐνὸς χρόνου καπνίλα, λασπουριά, καταχινιά, σύρτα φέρτα, ἄμε κ' ἔλα, καρδιοχτύπια καὶ ἀγομαχητά, εἶπα· Καιρὸς μου νὰ τὰ φορτώσω στὸν πετεινὸ, καὶ νὰ πάω νάνασάνω λίγε στὸ βορεινὸ μου τ' Ἀγριονήσι, ἀφοῦ τῆς τύχης μου δὲν εἶτανε νὰ κατέβω στ' ἄλλο, τὸ ἡμέρο τὸ νησί, τὸ νησί ποὺ μὲ γέννησε.

Μπαίνω στὸ βαποράκι, κ' ἴσια σ' Ἀγριονήσι. Δηλαδή, ἀγριονήσι ἢ Γάλα μονάχο τριγύρω του ὁ Ἀτλαντικός. Μὰ ἡ ἀτάραχη δψῆ του εἶταν δψῆ θεριοῦ ποὺ κοιμότανε. Ἀλλοίμονό σου, καὶ νὰ ξυπνοῦσε! Ἔτσι καὶ τὸ νησί. Χαμογελοῦσε ἀντίκρου σου. Οἱ βουνοπλαγιές του, μ' ἔδω κ' ἐκεῖ βαθειοπράσινους λόγγους, τὰ σκοτεινοπόρφυρά του ἀκρωτήρια, οἱ ἀσπρὲς ἀκρογιαλιές, τὰ μεγάλα καὶ ἀτέλειωτα χτῖρια

τῆς χώρας κατάμπροστα στὸ λιμάνι, ὁ κόσμος ποὺ στεκότανε μερμηγκιὰ στὴν ἀψηλόχτιστη προκυμαία νάνατωσον τοὺς ταξιδιωτὲς τοῦ βαποριοῦ, τὰ θρόμβητα καπελλίνα καὶ παρασόλια ποὺ μὲ μύρια χρώματα λαμποκοποῦσανε μὲς στὸ ἥλιο.—Τί ἄλλο πιδ ἡμέρο, πιδ γλυκὸ, καὶ πιδ ψυχοθεράπειτο ἀπὸ τέτοια θεάματα;

Κι ὁμως εἶναι ἀγριονήσι. Νὰ ξηγηθοῦμε. Φαντάσου γυναίκα ὁμορφόπλαστη καὶ γλυκώχαρη. Ἐχει ὁμως κάτι βαθὺ καὶ ἀνέφταστο ἢ ὠραία ματιά της, ἔχει κάποιον μυστήριο ἢ δψῆ της, καὶ ὁ νοῦς της σὰ νὰ μὴ θρέφεται μὲ συνηθισμένους γυναικῆσιους λογισμούς, παρὰ μ' ἀντρίκιες μέριμνες καὶ δουλειές. Ἰσως μῆτε παντρεμένη νὰ μὴν εἶναι, ἴσως μῆτε νὰ ὄνειρεύεστε παντρειά ἢ ἀγάπη. Ἰσως καὶ νὰ τὴ λαχταρῇ τὴν ἀγάπη, καὶ ὡς τόσο νὰ μὴν μπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ! Στὴν καθάλλα ὡς τόσο, Ἀρτεμη μονάχη. Στὸ κυνήγι, στὸ δοξάρ, στὴν πέτρα, θέρος.

Μὰ καὶ κάτι ἄλλο, ἀκόμα πιδ περίεργο. Τὸ μυστήριο ποὺ εἶπαμε. Ἐκεῖ ποὺ φέγγει καὶ ἀχτιδοβολεῖ τὸ πρόσωπό της, ἐκεῖ ποὺ στάζει γλύκα τὸ σύστομό της, σουφρώνει ἄξαφνα φρόδια καὶ μέτωπο, συμμαζεύει τὰ ὠραία της χεῖλη, σπῖθες ὀργῆς τινάζουν τὰ μάτια της, καὶ λὲς μελετεῖ κάποιονα νάρπαξ, νὰ ξεμερδίσῃ, νὰ κομματιάσῃ καὶ νὰ φάῃ! Περνοῦν ὡς τόσο πάλι μερικὲς στιγμές, καὶ ξανάρχεται ἡ γαλήνη στὴν δψῆ της. Καθάλλα πάλι τᾶλογο της δλόχαρη, δλόφωγη, ξένοιαστη καὶ ἀνάλαφρη, ἐρωτιάρα ὅμως ποτέ.

Τέτοια γυναίκα τί θὰ τὴν πῆς; Ἀντρογυναίκα θὰ τὴν πῆς. Πάει νὰ πῆ ἀγριογυναίκα. Τέτοιον εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ νησί. Ἀγριο, μὰ πᾶλε ὄχι καθὼς τάχα τὰ θεριά, ἢ κ' οἱ ἀγριάνθρωποι στοὺς ἀντίποδες του, μὰ ἀγριο δίχως ἀγριους σκοπούς, καὶ μὲ κατοίκους πολλὸ ἡμέρο μάλιστα. Ὁμορφο ὅσο γίνεται, ὅμως ἀγονο καὶ ἀκαρπο. Ὁνειρισμένο καὶ μαγευτικὸ, ὁμῶς ἐρχοῦνται ὄρες καὶ μαλλοπιάνονται φρενιασμένα τὰ στοιχεῖα στὴν ἀγκυλιή του. Ποιητικὸ καὶ χαριτωμένο, ὁμως κάθε του σημάδι καὶ κάθε τόπος κανονισμένος καὶ μελετημένος γιὰ νὰ μαζεῦῃ ἀπὸ τὰ πουγγιὰ τῶν ταξιδιωτῶνε.

Ἄμα πάτησα χῶμα, μῆτε στιγμή δὲ στάθηκα νὰ ξαναδῶ τὴν πανώρια ἐκείνη χώρα, ποὺ τὴν παραμοιάζουμε μὲ τὴ Νεάπολη, καὶ ψέματα δὲ λένε. Μόνε ἔτραξα στὸ τραϊνάκι, μὲ τὴ μηχανίτσα του, μὲ τὴ μονόδρομή του γραμμίτσα, κ' ἴσια στὸ χωριοῦδάκι ποὺ πάντα πηγαίνω, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ νησιοῦ. Κοίταξα ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ ἀμαξιοῦ. Τὰ ἴδια πάντα. Ἀγριολούλουδα, ἀγριόδεντρα, ἀγριοχώραφα, ἀγριοτοπιές καὶ ἀγριοσπηλιές κατὰ τὰ βράχια τοῦ γιαιοῦ, ὁμως ὁ ἥλιος τὰ πέρχονε ὅλα καὶ τὰ κάναμε ἡμέρα καὶ γλυκὰ. Ἀρχίζα καὶ ξανάνανα πάλι.

Ἦμερα καὶ γλυκὰ, ἀπὸ μακριὰ ὁμως. Ἀπὸ κοντὰ, νὰ μὴν τάγγιζῃς, καὶ νὰ μὴν τὰ μυρσίσης. Νὰ μὴ γυρέψῃς μελιές μὲ μῆλα νὰ κρέμουνται, ἀχλαδιές μ' ἀχλάδια, ἀμπέλια μὲ τὰ σταφύλια. Ἀγριοστάφυλα, ναί. Ἀχλάδια ἀγρια, ἴσως. Δὲν ἔτυχε νὰ τὰ δῶ μῆτ' αὐτά. Πατάτες,

ΠΟΘΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

Τὸν Ἐρωτα ποθὼ νὰ διδῷ, κι αὐτὸς νὰ μάθει πῶς δὲν πονοῦν τὰ στῆθια μου καὶ δὲ φοβοῦνται ἀπ' τὴς φοιχτῆς του σαίτιές, πού ρίχνουν πάθη μεγάλα σὲ πολλὰ κορμιά καὶ τυραγιούνται.

Ἐρωτα ἔλα, νὰ καρδιά γιὰ νὰ χτυπήσεις. σαίτες ρίξε φλογερὲς καὶ μὴ λυπάσαι. Σοῦ λέω, πῶς, μὰ τὸ Θεό, δὲ θὰ νικῆσεις, καὶ μύθος σ'ἄ σου φαίνεται, λουλούδια μᾶσσε

Ἐπὶ μὲς ἀπὸ τὸν κῆπο σου τὸ λατρεμένο, κάνε τα μάγια κ' ἔλα 'δῶ νὰ μὲ μαγέψεις. Μὰ ἐσύ ὅπως θέλεις στόλιδε τὸ τμημένο τὸ δέλος σου καὶ στὴν καρδιά νὰ τὸ φυτέψεις.

Ἀδύνατο, ναι, δὲ μπορεῖς νὰ μὲ πληγώσεις καὶ νὰ φυτέψεις μέσα μου τέτοιο ἕνα πάθος, γιατί ἡ καρδιά μου δὲν πονεῖ σ' ὅτι κι ἄ δώσεις. Δοκίμασε καὶ θὰ τὸ δειῖς. Θὰ κάμεις λάθος.

Σὰ θέλεις, στάσου νὰ σοῦ δώσω ἐγὼ δοξάρι, βγαλμένο ἀπ' τὴ μηλιά τὴ φουντωμένη κάτου στὰ βάθια τῆς καρδιάς μου. Πάρ' το κ' ἔχει χάρη νὰ ρίχνει μῆλα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Σ' αὐτὰ μικρὸ χαμόγελο ἀπ' τὸ στόμα ρίχνει καὶ γνέφει γιὰ νὰ φύγω, πρὶ νὰ σημαδέψει στὴν ἀμυαλή καρδιά μου, μὰ τοῦ κάκου, δεῖχνει σ' ἐκεῖνον ἡ κούτῃ μεριά, νὰ μὲ φονεύει.

Λυπούμαι. λέει ὁ Ἐρωτας, καὶ θὰ σαι κρῖμα ποῦ θέλεις σκοτεινιά τῆς γῆς γιὰ ν' ἀγκαλιάσεις. Ὁμπρός, τοῦ κάνω, χτύπα, νά, καὶ θάδρει μνήμα βαθὶ τὸ βέλος σου νὰ πάει. Νὰ μὴ δειλιάσεις.

Κουτέ, μοῦ κάνει, δέξου ἐκεῖ στὰ φυλλοκάρδια αὐτὴ τὴν πρώτη σαίτιά. Κ' εὐτὺς ματιάζει στο στῆθος ἀπ' τ' ἄνω, μὰ πῆγε σ' ἄδεια γιατί εἴταν πρώτο χτύπημα, ποῦ δὲν πειράζει.

Ξανά ματιάζει καὶ χτυπᾷ· μὰ ποῦ νὰ πάθω; λεβέντης πάλι φάνηκα. Καὶ τρίτη στέλνει φωτιὲς γιομάτην.. Ἀχ.. πονεῖ.. νὰ μὴ σὲ μάθω. λυπηδου, φύγε, μὴ χτυπᾷς, τον πόνο σπέρνει

μαζὶ μὲ φλόγες δυνατὲς ἡ σαίτιά σου, σπυλαχνίσου, μὴ. Μὰ δὲ μ' ἀκούει. Ξανά τινάζει διο τρεῖς σαίτες... Φτάνει πιά.. πεθαίνω.. στάσου Ἄλλοιᾶ... Στὴν ὑστερήν νεκρο στὴ γῆς μὲ βάζει.

Π ὀ λ η

Γ. ΒΑΜΒΑΚΙΔΗΣ

ΓΚΟΖΟΜΟΡΟΣ

(Ἱστορικὴ παράθεσις)

Οἱ ἄντρες ὅλοι ἦτανε στὸ Γκοζόμορο πηγαμένοι γιὰ θέρο, καὶ οἱ γυναῖκες τοῦ εἶχανε μείνει μονάχες στὸ χωριὸ τὸ στήσανε ἐκεῖνν τὴν ἡμέρα στὸ γλέντι κκι στὸ χορὸ γιὰ καλλὰ. Ἦτανε μαθῆς καὶ γιορτὴ τῶν Ἁγίων Πάντων, Ἰουνίος μῆνας, τραγούδια, γέλια, χαρὲς, ξεφάντωσε. Ἀξάφνα στὴν πλατεῖτσα ποῦ ἐγίνονταν ὁ χορὸς παρουσιάζουνται τρεῖς ἄντρες, ὄχι ἀπὸ τοὺς δικούς τους, μὰ ξένοι. Κουρέλια ντυμένοι, ἀπλῆτοι, ἀχτένιστοι, κακοροζικοί, φαίνονταν γιὰ ζητιάνοι. Κι' ἀλήθεια. Ἦ κακοροζικιά τους μόνο γιὰ ζητιάνους ὁμοιάζε, τὰ διακίχ τους γεμάτα κομμάτια ψωμί. Τοὺς λυπηθήκανε οἱ γυναῖκες γιὰ τὴν τὴσση κακομοιριά τους, τοὺς δώσανε ψωμί, κρασί, τοὺς κλέσανε κκι στὸ χορὸ νὰ χορεύουνε. Ξιπαστήκανε κεινοί, ἀρνήστηκαν στὴν ἀρχὴ μὲ κἄθε τρόπο, πῖμεναν ὅμως οἱ γυναῖκες, τοὺς ἐβῆλαν θέληση, ὅσο ποῦ τοὺς κατάφεραν Χόρεψαν οἱ ξένοι κ' ἐτραγουδοῦσαν, ἕνα τραγούδι παραξένο, ἀκατανόητο.

Γιὰ χορεύετε μαυρομάτες Ὅσο νάβγη τὸ φεγγάρι, Τὰ παιδιά στὴν ἀμυαλιάη Τὰ κακῆβια στὸ κεφάλι.

Λιγάθῆκαν οἱ γυναῖκες, κερνοῦσαν τοὺς ξένους, ἔπιναν κ' αὐτῆς κάμποσα. Ἦθε το βράδυ, πλάκωσε ἡ νύχτα κ' ὅσο νὰ βγῆ τὸ φεγγάρι ληστές τούρκοι εἶχανε πατήσει τὸ χωριὸ, τὸ Κουμαροχώρι, ἀπάνου στὸν Ταύγετο. Ἔσθωσαν τὰ τραγούδια, οἱ γυναῖκες ἄρχισαν τὶς φωνῆς καὶ τὰ κλάμματα, καὶ τότε μόνο κατάλαβαν πῶς οἱ ζητιάνοι κεινοί εἶταν κατὰσκοποί, ποῦ δεῖξαν τὸν δρόμο στοὺς συντρόφους τους. Τίποτα δὲν ἄφρησαν οἱ ληστές ὅλα τὰ πῆραν, σκότωσαν καὶ κάμποσες γυναῖκες, καὶ θρονιάστηκαν στὸ χωριὸ καταχτητῆς. Οἱ κάτοικοι δὲν ξαναγυρίσανε ἄφρησαν τὸ Κουμαροχώρι γιὰ νὰ κατοικήσουν ἄλλοῦ, μὴ ὅρα μακρῆτερα, στὸν Γκοζόμορο.

Καὶ δῶ βάσανα καὶ πείρες οἱ Γκοζομορίτες. Στιγμὴ δὲν τοὺς ἄφρηε ἡσυχους ὁ ἀγῆς τοῦ Μυστραῦ ποῦχε χτήματα καὶ στὸν Γκοζόμορο. Στὴν κατοῦνα τους ἔβαζε χέρι, μὰ καὶ τὶς γυναῖκῆς τους τὶς νοστιμιεύουσαν. Ἦτανε πιά βαζλιεστιμένοι ἀπὸ τὶς καθημερινῆς ἀδικίης ποῦ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ γραμματικοῦ του σοῦ τὶς κατάφερε μὴ χρορὰ ὁ ἀγῆς.

Τὶ ἄνθρωπος κ' αὐτὸς ὁ γραμματικὸς. Χριστιανός, μὰ δὲ συλλογιούνταν διόλου οὔτε πατριδὰ οὔτε θρησκεία. Ὁ ἀγῆς νὰ τὸν ἀγαπάη καὶ οὔλα περνεῖ καὶ πᾶνε. Σὲ μὴ κουθέντα ἀπάνου, λέει κάποτε τοῦ ἀγῆ.

— Καὶ ζωντανός, ἀγῆ μου, σ' ὠφέλησα μὰ καὶ πεθαμένος ἀκόμα θὰ σ' ὠφέλησω.

Γέλασε ὁ ἀγῆς. Μὰ ὁ γραμματικὸς ἀξίπαστος τοῦ λέει.

— Σὰν πεθάνω, νὰ διατάξης νὰ μὲ ξεθάψουνε, κ' ἔννοια σου.

Κοῦνησε τὸ κεφάλι ὁ ἀγῆς καὶ δὲν εἶπε τίποτα.

Πέρασαν χρόνια· ὁ γραμματικὸς ποῦ κατοικοῦσε στὸν Γκοζόμορο ἀπόθανε. Μὰ πρὶν ξεψυχήση, νοιώθοντας τὸν θάνατό του, ἄφρησε παραγγολὴ νὰ τοῦ δέσουνε ἕνα σκοινὶ στὸ λαιμὸ καὶ μ' αὐτὸ νὰ τὸν βάλουνε στὸν τάφο. Τὸ γιατί κκεινὶς δὲν τὸ ἤξερε. Ὅπως τὸ εἶπε, ἔτσι κ' ἐγίνε. Σὰν ἀπόθανε, τοῦδεσαν ἕνα σκοινὶ στὸ λαιμὸ καὶ τὸν θάψανε. Ἀνάσανε τὸ χωριὸ ποῦ βγῆκε ἀπὸ τὴν μίσση ἕνα τέτοιο θερίο. Μὰ ποῦ νὰ ξέρουν τί μεγαλύτερα κακὰ τοὺς ἄκαρτεροῦσαν. Σὰν ἔμαθε ὁ ἀγῆς τὸ θάνατο τοῦ γραμματικοῦ του θύμωσε γιὰτὶ νὰ μὴ τρέζουνε ἀμέσως νὰτοῦ φέρουνε τὰ μαντᾶτα. Θυμήθηκε καὶ τὴν παραγγελιά τοῦ γραμματικοῦ, κἄτι κκλὸ ἔβαλε μὲ τὸν νοῦ του καὶ διατάζει ἀμέσως νὰ τὸν ξεθάψουνε, ξεθάφτουνε, βλέπει ὁ ἀγῆς τὸ σκοινὶ στὸ λαιμὸ, ἀνίθει, κορώνε ἀπὸ τὴ φοῦρκά του. Τὰ βάζει μὲ τοὺς Γκοζομορίτες.

—Γι' αὐτὸ λοιπὸ δὲν μοῦπατε τίποτα, γιὰ νὰ μὴ μάθω πῶς τὸν σκοτώσατε, κακοῦργοι.

Ἀπολογήθηκαν οἱ χωριάτες, μὰ ποιὸς νὰ τοὺς πῆστεψη. Ἀπὸ τότε ὁ ἀγῆς ἐγίνε θερίο ἀνήμερο. Καὶ τὸ αἶμα τῶ χωριάτωνε ζητοῦσε νὰ τὸ ρουφήση. Θυμώονε καὶ κεινοί καὶ μὲ τὸ νὰ μὴ μποροῦν νὰ ξεθυμάουνε στὸν ἀγῆ, ξεθύμασαν στὸν νεκρὸ τοῦ γραμματικοῦ, τὸν ξεθάφτουνε ἀφοῦ ἐξ αἰτίας του πάθαιναν τόσα καὶ τόσα ὀλημερίς, καὶ τὸ κουφάρι του ποῦ ἦταν μισοσυμμένο τὸ σκόρπισαν στοὺς πέντε ἀνέμους. Τὸ κεφάλι ἔπεσε σ' ἕνα βᾶτα. Καὶ καθὼς ἦταν τὸ μυαλὸ ἀλυωτο ἀκόμη, τρέξανε πλῆθος σκούρκοι νὰ φᾶνε τὸ μυαλὸ τοῦ γραμματικοῦ κ' ἐφώλιασαν μέσα στὸ καύκαλο, κ' ἐπόλυναν σιγὰ σιγὰ καὶ μῆτε ἄνθρωπος μῆτε ζῶο μποροῦσε νὰ περάση ἀπὸ τὴ θέση κεινὴ χωρὶς νὰ χουμήζουε οἱ σκούρκοι νὰ τὸν δαγκάσουνε. Φοβερὸ κακὸ γιὰτὶ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ περνοῦνε ἀπὸ κεινο τὸ μέρος. Τὶ νὰ γίνῃ λοιπόν; Νὰ κάψουνε τὸ βατώνα. Βάζουν φωτιά, καίγεται ὁ βατώνας, μὰ παίρνει φωτιά καὶ ὅλο τὸ χωριὸ καὶ γίνεται στάχτη. Οἱ κακῆμοιροί οἱ Γκολομερίτες βρέθησαν πάλι χωρὶς χωριὸ. Ἀφῆνον τὸν καημένο τὸν Γκολόμορο κ' ἐρχονται στὴν Τρύπα, ἀνάμεσα Κουμαροχώρι καὶ Γκολόμορο. Ἐκεῖ βρίσκονται ὡς τὰ σήμερα.

Τρύπα 12 τοῦ Γυαλιστῆ 1904.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

μπόλικες. Πενόνα δμως ἡ καὶ κολοκῦθια, κουκούτσι. Ἐρεικίδες στὰ βουνοπλαγα, ἄλλο τίποτε. Ἄσπαρτίες δμως, ποῦ νὰ σὲ μεζῆ ἢ μυροδιά τους, μῆτε κλωνί.

Ἀγριοῆμερα πράματα. Ὁ ἴδιος ὁ ἥλιος τὰ φωτολοῦζε: καθὼς στὰ δικὰ μας νησιά, ἡ ἴδια ἡ θάλασσα τὰ χαδαίνει ὀλόγουρα. Μὰ λείπει τὸ κἄτι ἐκεῖνο ποῦ λείπει ἀπὸ τὶς στεῖρες. Στεῖρα ἡ γῆς ἔδω πέρα. Στεῖρα, ὄχι ἀπὸ σιτάρια καὶ τέτοια, μὰ ἀπὸ καρπούς γλυκόχυμους κ' ἀπὸ λουλούδια γλυκομύριστα.

Κι ὅμως, ἀπέραντη εἶταν ἡ γλύκα τοῦ χωριοῦ μου σὰν ταντίκρουσα, — πῆγαινε νὰ πῶ σὰν τὸ ξετρυπωστῆ ἀπ' ἐκεῖ ποῦ κρυβότανε, ἀνάμεσα σὲ δυὸ προσινοπόρφυρα ἀκρωτήρια, μὲ κόρφο βαθὺ ὀμπροστὰ του, καὶ τὰ σπῖτια νὰ στεφανώνουν τὸ ὕψωμα τοῦ περιτριγύριζε τὴν ἀκρογιαλιά. Ὅρα βασίλειμα, ἔστραφταν τὰ παράθυρα μὲ τὶς ἀντιφεγγίης. Πηγαίνονερχουνταν ὀμπρὸς: στὴ σπιτοσειρὰ ἐκεῖνη ὁ κόσμος, κ' ἔκαμανε σεργιάνι τὴ θάλασσα. Ὁ κόσμος ὅμως ἐκεῖνες εἶταν ἀπέξω φερμένοι σὰν κ' ἐμένα. Τὸν ἤξερα. Πῶ, εἶπα, νὰ δῶ τοὺς ντόπιους. Κατέβῆκα στὸ λιμανάκι καὶ χαιρέτησα τοὺς βαρκάρηδες. Ἔνας κ' ἕνας ὀμορφᾶνθρωποι καὶ πηλικαρίδες. Σοδοκροὶ ἄνθρωποι, καὶ τῆς δουλειᾶς πάντα. Πιεζὶ δμως οἱ βλογγημένοι κ' ἤμεροι σὰν τάρνια. Ὡ: μῆτε οἱ σκύλοι τους δὲ σοῦ γαυγίζουν. Λες καὶ κανένας τους: ἔδω δὲν εἶδε ἀτραποδρόντι, καὶ πῶς φουρτοῖνα τί εἶνα: μῆτε τὸν εἰσερτυτήκανε. Ρίχτει δμως πάλι ματιὰ στὸν ἀντικρινὸ τὸν κάδο, βλέπει: τοὺς γέρικους

βράχους ποῦ γκρεμιένται σὰν κουρελλιασμένοι ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ λές πῶς δὲ γίνεται δίχως μεγάλες φουρτοῦνες τέτοιο φάγωμα πέτρας καὶ γῆς.

Τράβηξα πάλι κατὰ τὸ χωριὸ. Ξαναβῆκα τάνηροράκι, καὶ σέαθηκα μὴ στιγμῆ. Ὁ ἥλιος εἶταν τώρα βασιλεμένος, μὰ χρυσόλαμπαν ἀκόμη κατόπι του οἱ ἀπέραντῆς του πορφύρες. Ἴσια ἴσια μέσα στις ἀγκαλιῆς τοῦ Ὀκεανοῦ. Ὡς τὰ μεσοῦρανα ἀνέβαιναν οἱ λαμπρές του ἀντιφεγγίης, ποῦ ὅσο προχωροῦσανε γυρίζανε πρὸς τὸ μαλακὸ, τὸ ροδακινὶ ἐκεῖνο χρώμα ποῦ πῖσω ἀπὸ τὸ πλαιγιὸ μαυροδοῦν: φαινότανε σὰν εἶδος οὐράνια πηγῆ, ποῦ λές κ' οἱ βορεινὲς ἔδω κοπέλλες μαζεῦουν τὴ μαγευτικὴ τους θωριά. Ἦ καὶ θαυτὸ ὅμως Δύση, φλόγα μονάχη τώρα. Μὰ ἀπὸ τὴ μιά τῆς πλευρᾶ, σὰ νὰ τὴ ζούλευε κάποιος δαίμονας, ἄπλωνε κ' ὅλο ἄπλωνε κατὰμαυρα σύννεφα. Σύννεφα, εἶπα; Βουνὰ ἀλάκερα ἐγίνω ἀξίφια, καὶ πάλι τώρα σταθήκανε. Σὰ νὰ τὰ νίκησε ἡ ὀλοφεγγιά, καὶ σὰ νὰ τὰ τρώμαζε. Νά τηνα, ἡ νίκη! Πῆσανε φωτιά ὀλοτρώγουρα. Φλογοάναψαν τὰ κρᾶσπεδά τους, καὶ γενήκανε σίδερο πυρωμένο τὰ σπλάχνα τους. Ἄλλαξαν πιά τώρα κἄθε στιγμῆ οἱ θωριῆς. Ἀδύνατο μάτι νὰ τὶς ἀκολουθήση. Γενικὴ φωταψία, γενικὸς θρίαμβος, οὐράνια καὶ μεγαλόπρεπη μουσικὴ ἀπὸ χρώματα, ποῦ δὲν πρόφταινες ν' ἀκούσης τὸν κἄθε τῆς τόνο. Ἐκεῖ ἀπάνω, παρουσιάζεται ὁ πῶ φίλικός μου βαρκάρης, καὶ μοῦ λέει: «Ἀὔριο θάχουμε ἄγεράκι. Ἴσως καὶ λίγη βροχή.» Χαμογέλασα μὲ τὸν ποιητικὸ τοῦ τοῦ νοῦ, καὶ τὸν καλονόχτισα.

Πῆγα στὴν κάμαρά μου κ' ἔβγαλα τὰ ψάρικα μου σὺνεργα νὰ τᾶχω ἔτοιμα γιὰ τὴν αὔριανή. Ἄμὲ γιὰτὶ ἄλλο ἤρθε; Νὰ ψαρέψω ἤρθε. Ἄγρια καὶ τὰ ψάρια ἔδω, θὰ πῆς. Ἄγρια κ' ἄγρια, μὰ τάγκιστρι. Ὡς μῆτε τὸνομά του ρωμαίικα δὲν μπόρεσα νὰ τὸ μάθω τοῦ ψαριοῦ ποῦ πῖωτερο ἀπὸ κἄθε ἄλλο κυνηγῶ ἔδω πέρα. Βρίσκονται καὶ μουγκριά, φοβερά μάλιστα. Ἐχει καὶ λαπίνες μισοκαδιάρικες, καὶ σκουμπριά γιγαντῆνια, καὶ χρυσόφια ποῦ σὰν τὰ μαγειρέψης βγάξεις καλὸ στουπί, ἔχει καὶ γλωσσεσ. Μὰ ἐκεῖνο τὸ καυανήσιο τὸ ψάρι ποῦ τριγυρνάει τοὺς κάδους, ποῦ βγαίνει ἀπὸ μὴ ὡς εἴκοσι λίτρες, ποῦ σὰν ἀρπάξη τὸ ψεύτικο δόλωμα τῆς συρτῆς σου τραντάζει ὅλο σου τὸ κορμί κ' ἡ βάρκα μαζί σου, ἐκεῖνο εἶναι ποῦ ἤρθε νὰ κυνηγήσω, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι ἄγριο, μὰ ἔχει κ' ἄγριους τρόπους. Ἐβγαλα λοιπὸν τὶς ἀποτονῆς μου, τάγκιστρια μου, τὶς μερσινέζες, τὰποκαλαμιδία, τοὺς μακαράδες, καὶ τὰσιαξὰ ὄλα, νὰ μὴ χασομεροῦμε αὔριο μὲς στὴ βάρκα. Πῆγα ὕστερα καὶ πλάγιασα.

Τὸ συνηθισμένο μου κατατόπι εἶναι ἄλλη πάλι ἀκρογιαλιάσα, ὡς μισὴ ὥρα δρόμο. Ἔτσι, μὴ φοῦχτα. Καὶ δυὸ τρεῖς βαρκούλες τραβηγμένες στὰ χαλίκια, ἔτοιμες ὀμως νὰ ξαναγλιστρήσουνε στὰ κύματα, γιὰ φίλους τῆς ψαρικῆς ἢ γιὰ φίλους τοῦ σεργιανοῦ. Μῆτε σπῖτια, μῆτε καλύβια ἐκεῖ κάτου. Δυὸ τρία καλύβια ξανοίγει ἐκεῖ ἀπάνω κατὰ τὰ βουνὰ, ἀγριοφωλιῆς ἀσταχοφαράδων.

Εἶπα πῶς μῆτε καλύβι: δὲν ἔχει ἐκεῖ κατω. Ὅμως

ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

ΧΑΡΑΥΓΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ

Νέκρα κ' ησυχία όλοϋθε βασιλεύει και μονάχα τὸ κρουστό τὸ παιγνιδιάρικο κῆμα χτυπάει μετὸ λεπτὸ ἀεράκι τῆς ἀνῆρας τὸν βράχου και τὸ γιολό, ἐνῶ τὰ διαπεραστικά λαλήματα τῶν πετεινῶν ἀπὸ μακρὰ χαιροῦν τὸν ἐρχομὸ τῆς ἡμέρας.

Τὸ φῶς τῆς νύχτας ἀρχίζει νὰ σκοτίζεται και νὰ θαμποφῆγη και μόνο λίγ' ἀστέρια σκόρπια στὸν οὐρανὸ μετὸ μελαγχολικὸ φεγγάρι κρατοῦν και σπολλίζουν τὰ σκοτεινὰ βασίλεια και τὴ δόξα τῆς νύχτας.

Τὰ βουνὰ ἔρμα και καταχρυσισμένα προσμένουν μ' ἀπάθεια τίς ἀχτίδες τοῦ ἡλιου γιὰ νὰ λάμπουν στὸν ἐρχομὸ τῆς ἡμέρας. Πέρα, πέρα τ' ἀντικρινὰ βουνὰ τῆς Ἀνατολῆς ἀρχίζουν νὰ γαλανίζουν σκεπασμένα μ' ἕνα βαρὺ πέπλο λευκὸ και ξοδαλό. Ἀκόμα βασίλευει ἡ νέκρα και τ' ἀεράκι, δροσερό, δροσερό φουσαεὶ ἀπ' τ' ἀντικρινό, τ' ἀνοιχτὸ πέλαγο. Οἱ πετεινοὶ μετὰ τὰ διαπεραστικά, τὰ μονότονα λαλήματά τους φτιάνουν τὴ πρώτη μελωδία, τὸν πρῶτο χαιρτισμὸ στὴ ῥοδοστεφανωμένη ἀνατολή.

Νά, νά. Τώρα δ' οὐρανὸς φαίνεται σὰν νὰ καθαρίζη και τ' ἀστέρια σβένονται τόνα μετ' ἄλλο ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἐνῶ τὸ μελαγχολικὸ φεγγάρι ντροπαλό, ντροπαλό κρύβεται και τρέχει στὴ δάχη τοῦ βουνου.

Ἡ καταχνιά ἀκόμη κἀίνεται στὶς δροσολουμένες πλάτες τῶν βουνῶν και στὲς βεματιές τοῦ χωριοῦ, σὶν πλάκα τάφου φουχὴ δὲν ἀκούεται. Ὅλοι ἀκόμη ἀναπαύονται μετὰ γλυκὰ ὄνειρα και σκέψεις, ὅλοι βασανίζονται μετὰ τρελλὰ ὄνειρα και θλιβεροῦς συλλογισμοῦς.

Τώρα ἀρχισε τὸ πρῶτο ἀδύνατο και σιγαλὸ κελιάδημα τῶν πουλιῶν ποῦ δροσολουσμένα τινάζουν τὰ φτερά τους και σκορπίζονται στὰ δένδρα και στοὺς φράγτες. Ἡ ἀνατολή ἔχει ἀρχίση νὰ λάμπη και νὰ ῥοδιζῆ ἀνοιγοντας τὲς ῥοδοστεφανωμένες ἀγκάλες τῆς γιὰ νὰ βγῆ τ' ἀγαπημένο και παντοινὸ ταῖρι τῆς, ὁ ἡλιος, ἡ ζωὴ και ἡ δύναμη τοῦ κόσμου.

Ὅλοϋθε τώρα βασιλεύει ξαστεριά. Νά, ἡ ῥάχη τοῦ καταχρυσισμένου βουνου ἀρχισε νὰ ξαναφαίνεται, κί' ὁ πύργος τοῦ καμπαναριου ἀπ' τὸ ἐρημοκλήσι ν' ἀσπρίζη, και τὰ ἀσπρόλευκα σπίνια τοῦ χωριοῦ νὰ φαίνονται ἀράδα, ἀράδα ἢ σκόρπια, σκόρπια, στὶς πλάτες τοῦ βουνου. Ἀπὸ τὲς κληροδόχες τῶν σπι-

τιῶν ἀρχισαν νὰ βγαίνουν οἱ πρῶτες τουλοῦπες τοῦ κληνοῦ. Ἡ ἀτμοσφαίρα προσβάλλεται τώρα ἀπὸ κάθε φωνή, ἀπὸ κάθε ἠχολόγημα.

Ἡ δουλιὰ σὲ λίγο θ' ἀρχίση. Ὁ κόσμος θὰ κληθῆ και θὰ σκύνη μπρὸς στοὺς νόμους τοῦ κόσμου και τῆς ζωῆς.

Νά. Τώρα ἡ λάμψη και ἡ ξαστεριά ἐφώτισε ὅλο τὸ χάος τ' οὐρανοῦ, ὅλο τὸ σκοτάδι τῆς γῆς. Τὸ παντοινὸ ἄστρο τοῦ κόσμου ἀρχισε νὰ δέχηται σ' ὅλη τὴν πλάση τὲς πρῶτες θεομῆς και λαμπρὲς ἀχτίδες του. Ὅλα ξυπνοῦν, ὅλα ξανακλόνονται. Ὁ δουλευτὴς μετὸ σταυρὸ στὸ χέρι κινεῖ ἀπὸ τὸ σπύρι γιὰ τὴ δουλειὰ μετὰ τὴν τσάπα και τὴν δίκοπη. Ἡ βοσκοπούλα μετὸ προσφῶ στὴν ποδιά βγάξει τὰ πρόβατα ἀπ' τὸ μανδρὶ και μετὰ μονότονα παθητικά τῆς ἀγάπης τραγουδία τὰ φέρνει στὲς βεματιές και στὰ δροσερὰ λειβάδια. Τὰ πουλιὰ ἀρχισαν τὴν ἀτελείωτη και μαγευτικὴ μελωδία τους και ἡ ζωὴ τῆς ἡμέρας φαίνεται ὅλοϋθε σκορπισμένη.

Κέρκυρα. Αὐγούστος 1904.

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΣΟΒΑΡΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

- Α'. Ὑπουργός. Σκοῦρα τὰ Μακεδονικά...
Β'. " " Συναδέλφει, θὲ πύψη;
Τὸ δίσκαλο ποῦ εἶπαμε;
Τὸ λόγο μου ἔχω εἰσεῖ.
Γ'. " " Σφάζουνε οἱ Βούλγαροι πολλοὺς...
Δ'. " " Ὁ Ἐφορας ποῦ σοῦ εἶπα,
Ἀλήθεια, διορίστηκε;
Τῶχος και σημεῖωση
Ε'. " " Κ' ἐγὼ ἴδοκα σημεῖωση;
Γιὰ νὰ παυτῆ ὁ Ἀστυνόμος...
Α'. " " Νᾶναι κανένας Ὑπουργός;
δὲν εἶν' μικρὸ παιγνίδι.
Βάνοντας χτὲς ὑπογραφὲς
μου πιάντηκεν ὁ νόμος
Γ'. " " Κ' ἐμένα...
(Ὅλοι οἱ ἄλλοι)
Τί καθόσαστε; Νὰ πᾶν ἕνα ταξίδι.

ΡΩΜΙΟΣ

Κος Λεβαντινόγλου (διαβάζει). Ἡ γυ αἶκα ὅμως τοῦ πλοιαρχου γλῦτωση, και τὰ κύματα τὴν ἔρρηξαν ἔξω σ' ἕνα ἔρημο νησί.

Κα Λεβαντινόγλου. Ὡ τὴ δυστυχισμένη! Κκι τώρα πῶς θὰ κατορθῶναι μόνη τῆς νὰ κομπῶναι πίσω τὸ φρεμά τῆς;

ἔχει ἕνα στημένο τετράγωνο ξύλινο σὰν ξωκλήσι, μετὰ μέσα μερικά καθίσματα, ἕνα τραπέζι, και μιὰ γριά, τὴν κερὰ Φουρτούνα. Περιεργὸ πάλε κί αὐτό! Φουρτούνα τνομά τῆς, και γαλήνη τὸ προσωπάκι τῆς! Τῆς δίνεις ἕνα τίποτε, και σοῦ φέρνει τσάι και δυὸ φέτες βουτηρωμένο ψωμί. Κατεβαίνει ἐκεῖ κόσμος ἀπὸ τὰ χωριά, δηλαδή κόσμος ποῦ ἦρθε στὰ χωριά νὰλλάξουν ἀγέρι, καθίζουσε στὰ χαλκία ἢ στὰ βράχια νὰ κάμουνε σερβιάνι, φέρνουνε δουλειὰ και τῆς κερὰ Φουρτούνας. Τὴν ὥρα ποῦ ἔφτασα ἐγὼ, ἡ κερὰ Φουρτούνα μονάχη ἀκόμα. Τὴν ἤξερα κάμποσα χρόνια τώρα. Μάννα δυὸ μου βαρκάρηδων. Ὁ ἕνας, ἐκεῖ κί αὐτός.— Ἀμὲ ὁ ἄλλος, ὁ νιός, τὸμορφοκαλίκιμο, τί ἀπόγινε;—Σκοτώθηκε, μου κἀνει ἡ γριά, καθὼς ἀπόθετε τὸ τσάι στὸ τραπέζι. Τὸ εἶπε καθὼς θάλεγε πῶς κοιμάται ἀκόμα αὐτός.—Σκοτώθηκε! Πῶς αὐτός;—Νά, πῆγε ναύτης τὸ χειμῶνα, ἀνέθηκε τὸ κατέρτι, κἀθηκε ἀπάνω σ' ἕνα σκονινί, σπάνει τὸ σκονινί, πέφτει ὁ Τζόννης και γίνεται θροῦβαλα.

Μῆτε νεῦρο δὲ σάλιψε στὸ πρόσωπο τῆς γριάς, καθὼς τάλεγε.

—Τὸ κλημῖνο τὸ παιδί, τῆς λέω.—Ναί, εἶταν τὰ κλημῖνο μου.

Και τὴ δουλειὰ τῆς ἡ γριουῦλα. Τὴ δουλειὰ μου ὅμως κ' ἐγὼ. Πείσμα τῶβαλα νὰ τὴ δῶ τὴν ψυχὴ τῆς.

—Ἀχ, νὰ τὸ χωνέψω αὐτὸ δὲν μπορῶ, τῆς κἀνω. Τέτοιο κλημῖνο...

—Εἶταν τὰ κλημῖνο μου, ξαναλέει ἡ γριά. Εἶναι κί ὁ ἄλλος, ὁ Τόμης, μὰ ὁ Τζόννης τὸ καλὸ κερδὸ μου τὸ μικροῦλι.

Και τῆλεγε σὰν ποῦ θάλεγε ἄξαρνα πῶς θὰ βρέξη. Σοβαρὰ, ἡσυχὰ, κρύα, συλλογισμένα.

—Βορεῖνὰ πράματα, εἶπα μέσα μου. Ἀς τὴν ἀρῆσομε τὴ γριά. Καίγει μέσα τῆς ἡ φωτιά, κί ἄς εἶναι πάγο ἀπέξω.

Ἐρῆκα τὸν καλιό μου βαρκάρη, τὸν καζάρησα μετὰ τὴ βδομάδα, και ἐκκινήσαμε.

Ἐβλεπα τώρα τὸ δρόμο μου ἀπὸ τὴν ἀνάποδη Ἀκόμα πιδ ὁμορφος και πιδ μαγευτικὸς, ἀφοῦ εἶταν κί ἀπὸ πιδ μακρὰ.

Δεξὰ στεκότανε τὸ βουνὸ ποῦ χωρίζει τὸ κορφακι μου ἀπὸ τὸ χωριό, θεόρατο και γυμνοπράσινο, ἐρεικωμένο κατὰ τὸ Κορφοβουνί, μετὰ βράχια ἐδῶ κ' ἐκεῖ μαῦρα κί ἀγριωπά, μετὰ πρόβατα κάπου κάπου ἀσπρόθωρα, και κατὰ τὸ ριζοβουνί ζευγάρια τρυπωμένα σὲ ρηχοσηλιές, καθισμένα σὲ πέτρες ἢ ζαπλωμένα στὸ μαλακὸ τὸ γρασιδί, ζευγάρια ποῦ μαρτυροῦσανε τὴν ἀθάνατη ζωὴ τῆς ἀγάπης, τὴν ἀγήρατη δύναμη τῆς. Ἀπὸ τὰριστερὰ πάλε βουνοπλαγιά δχι τόσο ἀπότομη, ὀλοπράσινη, και μετὰ τὰ δυὸ τρία ψαράδικα καλὸβια στολισμένη αὐτὴ. Και στὴ μέση ὁ δρόμος ποῦ ἦρθε, ἴσα γραμμὴ κατηγορικὴ ὡς τὸ περιγιάλι. Παρακείθε δὲν ἔβλεπεσ τίποτις. Κρυμμένα ὅλα τὰ παρακείθε.

—Νὰ γυρῶσομε τὸν κάβο, λέγω τοῦ βαρκάρη, και νὰ πᾶμε πρῶτα στὸ βράχο μου, νὰ δουλέψω μετὰ τὸ καλάμι. Μ' ἀφίνεις ἐκεῖ ἐμένα μερικὴ ὥρα, και τραβᾶς και ψαρεύεις

Ο "ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ : Γιὰ τὴν Ἑλλάδα λρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτερικὸ φρ χρ. 10 10 λεπτὰ τὸ κάθε φύλλο λεπτὰ 10

ΠΟΥΔΙΕΤΑΙ : Στὰ κίθσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τριχοδρομίου (Ὁφθαλμιατρειο) Σταθμοῦ Ὑπογείου Σιδηροδρόμο (Ὁμόνοια)στὸ κληνοπωλεῖο Σαρρῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) και στὸ βιβλιοπωλεῖο Ἐστίας Γ. Κολάου.

Ἡ συνδρομὴ του πληρῶνεται μπροστὰ κ' εἶναι γιὰ ἕνα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΑΛΙ

προδότες, πάλι ἀντεθνικοὺς και Βουλγαροφίλους και Σλαβοπουλημένους θὰ μᾶς ποῖνε, μὰ δὲν πειράζει. Τὴν Ἀλήθεια και σήμερα, και γιὰ ὅλα τὰλλα καρφί δὲ μᾶς καίγεται. Ἡ Ἀλήθεια λοιπὸν λέει πῶς ὁ ἀντισαγγελίας κ. Ἀγγελακόπουλος ἔκανε πολὺ καλὰ νὰ περιφρόνηση τὴν ἐγκύκλιο τοῦ κ. Λεβίδη και νὰ μὴ δῶση πενήτα γιὰ τὸν ἔθνικο στόλο. Ἐφέρθηκε μάλιστα παληκαρισία και πατριωτικώτατα ποῦ δὲν περιορίστηκε μονάχα νὰ μὴ δῶση μὰ θέλησε νὰ δικαιολογήση και τὴν ἀρνησί του και νὰ πῆ γιὰ ποιόνε λόγο δὲν ἔδωσε.

Ὁ κ. Λεβίδης, ὁ ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης και πρύτανης τοῦ φαμφαρονισμοῦ, ξαφνιάστηκε ἀπὸ τέτοιο παληκαρισίο τρόπο. Ξαφνιάστηκε ὅμως κ' ἡ φρόνιμη Ἐστία, κί αὐτὸ εἶναι ἴσα ἴσα ποῦ μᾶς παραξενεύει, νὰ συφωνᾶ ἡ Ἐστία μετὰ τὸν Λεβίδη, ἐνῶ δὲ θὰ πα-

εῖσ ἀκουμπριά. Ὑστερα ποῦ θᾶναι και γιομοθαλαστία, και τὸ ρέμα δὲ θὰ τρέχη πολὺ δυνατὰ, βγαίνουμε, ρίχουμε σιδερο, και ψαρεύουμε γρυσόφια μετὰ τὴν καθητή. Στάσου ὅμως, ἄς ριζοῦμε κ' ἐδῶ τὴν συρτὴ μιὰ στιγμή. ἴσα μετὰ πᾶμε στὸ βράχο, ποῖς ἔξεραι.

Κ' ἔβγαλα ζιμέσως ἀπὸ τὸ σακκί μου συρτὴ τυλιγμένη στὸ μακαρᾶ, ὀλομέταξη, ψιλή ψιλή, μὰ ποῦ μπόρεις κί ἄνθρωπο νὰ κρεμάσης μετὰ δαῦτη. Ἐβγαλα κί ἀπὸ τὸ θηκᾶρι τους τὰ τρία κομμάτια τοῦ καλαμιου μου, τᾶχωση τῶνα μέσα στὴν ἄκρη τοῦ ἄλλου, τὰ σφιχτόδεσα, κόλλησα τὸ μακαρᾶ στὴν κάτω ἄκρη τοῦ ἀρμιδιου, πέρασα τὸ κορδόνι ἀπὸ τὰ δαχτυλίδια του, ἔδεσα στὴν ἄκρη του γερὴ πολὺκλωνη μερσινέζα, πέρασα τέλος και τᾶγκίστρι μετὰ κῶκινο ἐλάστικο σκουλήκι ἀντὶς δόλωμα, και μετὰ μπρούτζινο καρουλλάκι στὴ ρίζα του γιὰ νὰ στερεογορηθῆ στὴ θάλασσα και νὰ φαίνεται σὰ ζωντανὸ μικρὸ χέλι ἢ βδέλλα.

Ἐνα μολυβάκι: τώρα ὡς μιὰ ὄργια ἀπὸ τᾶγκίστρι γιὰ νὰ μισοβουλιάξῃ ἡ συρτὴ κ' ἔγινε ἡ δουλειὰ. Ἀφῆκα τὴν ὄργια και τὴν πῆρε ὁ γιολὸς καθὼς τραβοῦσε ὁ βαρκάρης γληγοροῦτακα τώρα, και γύριζε ὁ μακαρᾶς μοναχὸς του και ζετούλιγε τὸ κορδόνι. Σὰν ἀφῆκα ὡς δέκα ὄργιαις, στᾶμάτση τὸ μακαρᾶ, κ' ἔπαιζε πότε πότε τᾶρμιδι ζερβόδεξα. Ἄξαρνα μὸς φάνηκε σὰ νὰ μάγκωσε κάπου τᾶγκίστρι. Στάσου! φωνάζω τοῦ βαρκάρη, κἀτι ἐμπλεξε. Ἐκεῖ ποῦ τῆλεγα, παίρνει λοῖδὸ δρόμο ἢ ἀποτοινὰ, τεντώνεται, κ' ἔρχεται στὸ χέρι μου δυνατὸ σπαρτᾶρισμα ποῦ ἔγρησε

ραξενεύμαστε ή «Αστραπή» και ή «Εσπερινή» να συμφωνούσαν μαζί του.

Η «Εστία», που στα ζητήματα του φαμφαρινισμού δείχνει τις περισσότερες φορές κάποια ξεχωριστή φρονιμάδα, έπρεπε να σκεφτή όπως σκεφτήκαμε μεις, όπως σκέφτηκε ο κ. Αγγελικόπουλος, όπως θα σκεφτότανε κάθε φρόνιμος άνθρωπος, και να πη :

— Ζητάνε σήμερα παράδες για στόλο και για στρατό. Μά τέτοιους παράδες ζητούσανε και χτες και προχτες, τέτοιους παράδες ζητάνε από τότες που γινε το Ρωμαϊκό. Κι όμως ούτε στόλο, ούτε στρατό έφτιαξαν, μα κοιτάζανε με τους παράδες αυτούς να ριζούνε στάχτη στα μάτια του κόσμου και να τελειώσουνε όλοι μια χαρά τις δουλίτσες τους. Δίνει ο φτωχός τον παρό του για να γίνουνε καράβια, και τί ακούει κάθε μέρα ; Καταχρήσεις, σκάνταλα, κλοπές, απίμιες. Δίνει τον παρό του για να γίνη στρατός και τίποτ' άλλο δέ βλέπει παρά μια λύσσα των γαλονάδων μας πως να πάρουν περισσότερα γαλόνια. Να μη κρυβόμαστε πίσω από τα δάχτυλά μας. Οι περισσότεροι γαλονάδες μας — δέ λέμε όλοι — ζητάνε σήμερα ναύξηθουμε τα καράβια και τα συντάγματα, μόνο και μόνο για ναύξηθουμε οι θέσες και να παίρνουν τα γαλόνια γρηγορότερα.

Περισσότερα δέ λέμε γιατί της Αλήθειας ο κατήφορος είναι κακός. Να όμως και μια σκέψη ακόμα, ή τελευταία, που δέ θα μπορούσιν ή «Εστία» να τήνε βρη κι αυτήν ανάποδη κι αντιπατριωτική. Ο κ. Αγγελικόπουλος άμα διάβαζε τήν έγκυκλιο του Καραμπουρνιέρη, θα συλλογίστηκε :

— Πώς θα μās κάνετε να πιστέψουμε πως με τους χτεσινούς παράδες δέ φτειάζατε στόλο και με τους σημερινούς θα φτειάζετε, άφου δέν αλλάξατε καθόλου κι άφου άφεντάδες και σήμερα πολιτευόσαστε όπως και χτες κι ακόμα χειρότερα ; Δείχτε μας πως αλλάξατε μυαλό, δείχτε μας πρώτα πως άποφασίσαστε με τα σωστά σας να πολιτευθήτε δώ κι όμπρός τίμα και πατριωτικά κ' έπειτα έλθετε να μās ζητήσετε τον παρό μας. Τότες θα σάς τότε δώσουμε μ' εύχαριστήση, και κλέφτες άκόμα θα γενοίμε για να βρούμε παράδες να σάς δώσουμε.

ΤΡΟΜΕΡΗ

και φοβερή είδηση παρμένη από τους «Καιρούς» του περκαμένου Σαββάτου.

«—Είς τον Άγιον Κωνσταντίνον είς ιεροκήρυξ

είσφώνησε λόγον. Τόσον δέ χυδαίος λέξεις μεταχειρίζετο, ώστε όλοι οι εκκλησιαζόμενοι ήγκανάκτησαν. Φαίνεται ότι ο ιεροκήρυξ αυτός θα είναι... δημοτικιστής, ά ν ό χ ι τ ι έ λ λ ο υ.

Και τα δικά μας σχόλια τώρα : Ο ιεροκήρυκας αυτός επειδή ήξερε πως μιλάει σι Ρωμιούς μπορεί να τους μιλήσει Ρωμαϊκά, για να τότε νοιώσουνε Χυδαίος λέξεις μεταχειρίζονται μονάχα οι «Καιρούς» όταν δημοσιεύουν τις ψευτιές του Βενιεράκη και τα ψεύτικα τηλεγραφήματκ. Πάσι λοιπόν το πρώτο. Τώρα έχουμε το δεύτερο, άν δηλ. οι εκκλησιαζόμενοι ά γ α ν α χ τ ή σ α ν ε. Ψέμα μεγάλο κι αυτό, μεγαλύτερο κι από τα ψέματα του Βενιεράκη, γιατί άδυνατο εΐτανε όλοι οι εκκλησιαζόμενοι να ναι Μιστριώτηδες και Κανελιδήδες. Τρίτο, ο ιεροκήρυκας αυτός θα είναι δημοτικιστής—κρίμα μονάχα που δέν τότε ξέρουμε για να του σφίζουμε το χέρι — κι ό χ ι τ ι έ λ λ ο υ, γιατί βάζουμε το κεφάλι στη καρμυνίολα πως ποτές του δέ θάγραψε κύρια άρθρα στους «Καιρούς» για να ναι « τ ι έ λ λ ο υ ». Φτάνουν αυτά.

ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ

μορφή της πατριωτικής άρρώστειας του μās παρουσιάζει : τώρα τελευταία ο τρρομερός άθρογράφος της «Εσπερινής» κ. Δημ. Άχιλ. Φαμφαρώνης. Έτσι λοιπόν που λένε, όπως μερικοί φροντάζουνται πως είναι θεοί ή Αυτοκράτορες, φροντάζεται κι ο κ. Φαμφαρώνης πως κ α τ έ χ ε ι επίσημα διπλωματικά έγγραφα της Ρωσίας που άποδειχεται, λένε, άπ' αυτά πως... ο κ. Φαμφαρώνης μαζί με τον κ. Γιάνναρο θα σώσουν την Ελλάδα και την «Εσπερινή».

Για το πρώτο, δέν ξέρουμε άν τους αφήσουν οι όχτροι της πατρίδας μας να το καταφέρουν. Μά για το δεύτερο το πιστεύουμε πως το καταφέραν κι όλας, άφου βρίσκονται χιλιάδες κουτορωμαίοι που παίρνουν τις κωλοφωτιές του κ. Φαμφαρώνη για ήλεχτρικούς γλόμπους και την «Εσπερινούλα» για ήφημερίδα σοβαρή.

Οι ίδιοι κουτορωμαίοι δέν τόχουνε τίποτες να σου πούν αύριο πως με τον Γιάνναρο πρωθυπουργό και με τον Φαμφαρώνη άρχιστράτηγο μπορούμε να μπορούμε και στην Πετρούπολη ακόμα.

ΞΕΡΕΤΕ

τί λέμε να γίνη με τον ήλεχτρικό σιδηροδρόμο ; Να πάψη κάθε συζήτηση που άνοιξε στις ήφημερίδες,

άφου δέ βγαίνει τίποτε καλό άπ' αυτά, και ναπορασίση ο κοσμάκης ούτε να τότε ζυγώση καθολού. Άς τότε πάρη για λωδιασμένο, για ψωριάτικο, κι άς καταβήνη στον Παρά με τα πόδια του, μ' άμάξι ή άκόμα και με τον σιφουτοτροχιόδρομο.

Τότε μονάχα θα συγκινηθούνε οι Σαυλώκηδες που τότε διευθύνουν και που τίποτες άλλο δέν κοιτάζουνε παρά πως να κερδίσουνε περισσότερους παράδες, έστω κι άν πρόκειται για κάθε δραχμή να πληρωθή και μια λίτρα κρέας ανθρώπινο.

Η Κυβέρνηση, βλέπετε, ούτε λογαριάζει τί κακό μπορεί να συμβή ή εταιρία κοιτάζει πως να ζοδέψη λιγότερα και να σιδέψη περισσότερα. Φροντίδα δική μας λοιπόν είναι να φυλάξουμε το τομάρι μας και τη φροντίδα αυτή δέν πρέπει να τήνε παραλείψουμε.

ΜΙΑ ΒΟΥΤΙΑ

περίφημη έκανε ή «Οικονομική Έλλάς» στον προϋπολογισμό του Κράτους και μās άποκάλυψε γιατί το Ρωμαϊκό λέγεται και Χ α ρ τ ο θ α σ ί λ ε ι ο.

Ξέρετε με πότα φορτώνεται κάθε χρόνο ο προϋπολογισμός για «γραφικά έξοδα» των Δημόσιων γραφείων ; Ξέρετε μ' άλλο λόγια πόσα πληρώνει κάθε χρόνο ο χαμάλης λαός για χαρτί, πέννες, μελάνια κλπ. των δημοσίων γραφειόδων ; Ένα όλο σ τ ρ ό γ γ υ λ ο έ κ α τ ο μ μ ύ ρ ι ο δραχμές και να μās συμπαθάτε άν σάς φαίνονται λίγα.

Η «Οικονομική Έλλάς» έστρωσε κάτω τον προϋπολογισμό, τον ξεψάχνισε, τον κουρέλιασε και μās έβγαλε το περίφημο αυτό εκατομμύριο. Να τώρα και ή άρχή του άρθρου της, που σάς το μεταφράζουμε Ρωμαϊκά, για να το νοιώσετε καλύτερα : «Είδε ο άνθρωπος του λαού τα δημόσια γραφεία γιοματκ άπό μπουλούκι ύπαλλήλων που όλοένα ζοδιάζουνε χαρτί και πέννε να χροθύνε μέσα σε βουνα άπό έγγραφα κι άπό φακέλους, άπό κει δηλαδή που φεύγει κ' έκει που κατασταλάζει : κάθε διοικητική ένεργεια, που λησμονείται τις περισσότερες φορές σ' ένα « δ ι α β ι β ά ζ ε τ α ι » και σ' ένα « π ι σ τ ρ έ φ ε τ α ι » — είδε πως για να πληρωθούν πέντε δραχμές ζοδιάζεται κάποτες χαρτί και μελάνι πέντε δραχμών σε προϋπολογισμούς, άπολογισμούς, ήγρησεις, κωρύσεις, άποδείξεις κτλ. και χάνεται έροασια που κοστίζει : δέκα κ' εκατό φορές παραπάνω άπό τις πέντε δραχμές που θα πλερωθύνε — είδε το κάτω κάτω πως ή μονέδα του άπό πολύτιμο μέταλλο κατάντησε κουρελόχαρτο — τα είδε όλ' αυτά ο άνθρωπος του λαού κ' έτσι βάρφισε το Έλλ. Κράτος με μια λέξη : Χ α ρ τ ο θ α σ ί λ ε ι ο ».

Όσοι θέλετε να δήτε και τις λεπτομέρειες ζητήστε τον 38 αριθμό της «Οικον. Έλλάδας». Άξιζει να τότε ζητήσετε.

άμέσως τι τρέχει.

Ταγριόφαρο χάδια πολλά δέ θέλει : μια και του άφησε καλούμα, χώνεται στα θαλασόχορτα, τυλίγεται εκεί μέσα, και τρέχα γύρευε. Σπάνεις τήν άποτοιά σου, ψάρι όμως δέ βγάσεις. Χρειάζεται λοιπόν τέντωμα και τράβηγμα, μαστορικό όμως τράβηγμα, που νάρχεται όσο γίνεται φυσικά και με το καλό. Είδεμή, ένα φρνιασμένο ζετίναγμα, ένα σάλτο έξω στον άγέρα, και σου τα ξεκάνει όλα σε μια στιγμή. Γυρίζω λοιπόν με προσοχή το μακαρά, παίρνω τή συρτή μέσα, έρχεται το ψάρι δίπλα στη βάρκα, ακούβει ο βαρκάρης και το τραβάει με το γάντζο. Άγριόφαρο άπό τα μικρά, ως δυο τρεις λίτρες. Ξανάρριξα, ξανάσυρα, γιαλό γιαλό πάντα, ψάρι όμως άλλο δέν πιάστηκε ως τήν ώρα που άρχισε ή βάρκα να γυρίζη τον κάβο. Έτυχε εκείνη τήν ώρα νάρχεται άπό το χωριό και βάρκα με τέσσερεις κοπέλλες. Μονάχες τραβούσανε το κουπί. Ξανθόμαλλες, κάτασπρες άπό φυσικό τους, λοκαμένες και θαλασσοψημένες τώρα, φαίνόντανε σε νεράιδες άλήθεια. Καλαρώνουν το κουπί οι κοπέλλες, για να σεργιανίσουν το ψάριμα. Τύχη μου, και πιάστηκε εκείνη τή στιγμή μεγάλο άγριόφαρο. Λύγισε το καλάμι σε βέργα, τράντασμα πάλε στα χέρια μου, στο κορμί μου, στη βάρκα, ως κι ο βαρκάρης πήρε φωτιά και φώναζε πως πιάστηκε ψάρι. Λαλήματα και μουρμουρητά οι κοπέλλες, και σταμάτησαν όλόγελα τή βάρκα τους για να καλοδούνε. Έγώ γύριζα ως τόσο το μακαρά. Ρηχά τα νερά εκεί όμως, τα θαλασόχορτα πάμπολυ

λα στον πάτο, κι άπό φόβο μήν υπερδευτή και χαθή ταγριόφαρο, το παρατράβηξα και το παρατένωσα. Δέ χάνει καιρό ο φίλος, ένα στραφογυριστό πήδημα στον άγέρα (πρέπει να είταν ως έφτάλιτρο), και πλάφ ! πέφτει στα νερά λεύτερο άπ' άγκιστρια, και χάνεται μες στα βέθια ! — Ω, ω, ω ! άναφανάζουν άμέσως οι κοπέλλες όλες άντάμα. — Τι κρίμα, είπε ή μία. — Τι μεγάλο ψάρι, ή άλλη, και τράβηξαν το δρόμο τους πάλε.

Έβαλα κάτω μια στιγμή τάρμυδι, κ' έρριξα ματιά κατά τις κοπέλλες. Να τις μιλήσω φωναχτά δέν πολυταίριαζε, είπα όμως μέσα μου πως για τα μένα κι άπό το ψάρι πιδ γλυκόδαχτο είταν' που σταθήκανε όμπροστά μου μια στιγμή να χόσουν το φως της όμορφιάς και της νιότης μέσα στην άχαρη μοναξιά μου.

Τράβηξε το δρόμο της ή βαρκούλα πάλε, και βρεθήκαμε σ' άλλο πλαγινό κορφάκι, δίχως όμως στρατη άπρογιαλιά αυτό, παρά πελώρια θαλασσόδαρτα βράχια άπό παντού, με χαράδες που άρχιζαν άπάνω στα ύψη και κατέβαιναν ως τα κύματα, και με καμιά σπηλιά δώ κ' εκεί. Ως κ' ή θάλασσα πιδ άγρια έδω και πιδ ταραγμένη. Στον άντικρινό όμως κάβο κάτι πιδ ήσυχη, και για εκεί ξεκινούσαμε Φτάσαμε στον κάβο, πήδησα στο πιδ βολετό σκαλι που μου άφησαν τα τραβηγμένα νερά, και σαν πήρα τα σύνεργά μου ένα ένα άπό του βαρκάρη τα χέρια, του λέω.

— Ξέρεis έσθ τώρα. Μάφνειis έδω όλη τήν πρωινή.

Άν όμως ύποψιστής ή άνεμο ή βροχή, άμέσως νάρθης, έπειδιέτραγι δέν είμαι να σκαρφαλώνω τέτοιους γκρεμούς.

Έφυγε ο βαρκάρης, κ' έμεινα όλομόναχος στον κάβο άπάνω.

Μήτε ψυχή στον όρίζοντα. Έξίν οι γλάροι που στεκόντανε σιωπηλοί στις βραχώδεις, σε να μελαιοσαν κι αυτοί τις παρθένες έκείνες όμορφιές. Ο ήλιος τα πέριχυνε όλα, και χρυσόλαμπαν κύματα και βουνά. Κάθισα, και θωρώντας και καμαρώνοντας τήν παράμερη εκείνη γωνιά του κόσμου, ρωτούσα ά στάθηκε πιδ εύτυχότερος μαθε Ρομπινσώνας ! Με παπούτσια όμως αυτός, και πολύ χρειαζόμενα μάλιστα, άφου οι άρίθμητες πεταλιδίτσες που κόλλησαν σπου άγγιζει νερό, κάμανε τους βράχους πριακόνη μονάχη.

Τή δουλειά μας ως τόσο. Όξω τα σύνεργα. Έβγαλα πρώτα πρώτα δυνατή και χοντρή άποτοιά για τα μουγκριά : Τήν ξετύλιξα, πέρασα μισό σκουμπρι άπό το μεγάλο της άγκιστρι, της έδεσα τρεις τέσσερεις λίτρες μολόβι, για να βαστάη στα ρέματα, και δρόμο. Τήν τίναξα ως δέκα δώδεκα πήχες έξω. Και σαν καλοβούλιαξε, (ως όχτώ όργυιές βάθος εκεί τα νερά), τήν άφηκα. Τοίμασα τάρμυδι μου τότες, και με μηχανισμό περίπου τον ίδιο καθώς άπό τή βάρκα, μόνο δηλαδή που ψάρευα δίχως μολόβι και με τήν άπάνω καλαμόδεργα άκόμα φιλωτέρη και μακρύτερη, άρχισα και ξετίναξα τήν ύρμιά άπό τή μια πλευρά, τήν άφωνα να μισοβουλιάζη, και τήν έσερνα άπό τήν

ΔΙΝΟΥΝ

τόν παρὰ τους ὄλοι, καὶ φτωχοὶ καὶ πλούσιοι, γιὰ τὸν Ἐθνικὸν στόλο. Ἄς εἶναι. Ρητορικὸ σχῆμα αὐτὸ γιὰτὶ οἱ πλούσιοι δὲν ἀρχισαν ἀκόμα νὰ δίνουν μὰ θὰ δώσουν κι αὐτοὶ, μὲ τὴ σειρά τους. Περιμένουν νὰ τελειώσουν πρῶτα οἱ φτωχοὶ, γιὰ νὰρχίσουν καὶ λόγου τους.

Λοιπὸν λέγαμε πὼς δίνουν ὄλοι τὸν παρὰ τους καὶ πὼς τὸν δίνουν μ' ἐνθουσιασμό καὶ μ' εὐχαρίστηση μὰ καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν πὼς δὲ θὰ καταβροχθιστῇ, ὅπως καταβροχθιστήσαν τόσα καὶ τόσα ἐκτομμύρια ἴσα μὲ τὰρξ, δίχως νὰποχτήσουμε ἕνα καρδί τῆς προκοπῆς. Ἔτσι μὲ τὸν παρὰ πού δίνουν οἱ πατριῶτες σήμερις, θάποχτήσουμε στόλο.

Κανέναι δὲν ἀμφισβᾶλλει γι' αὐτό. Μὰ κανέναι δὲν πρέπει νὰμφισβᾶλλῃ καὶ γιὰ κάτε ἄλλο, σοβαρῶτερο ἀκόμα, πού θὰ κατωρθωθῇ μὲ τις σημερινές εἰσφορές: Δηλαδή καὶ Ἰπουργὸς τῶν Ναυτικῶν, καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ καὶ ναῦτες θὰ συγκινηθοῦν μ' αὐτὸ πού γίνεται καὶ θάρχίσουν νὰ πονοῦνε καὶ τὰ κάρβουνα καὶ τὰ λάδια καὶ τίς μηχανές τῶν καραβιῶν καὶ τοὺς μιστοὺς πού παίρνουν καὶ θὰ πᾶψῃ ἔτσι σιγὰ σιγὰ νὰ γίνεται αὐτὸ πού γίνεται τῶρα μὲ τὰσκόπα ταξίδια καὶ μὲ τίς καταχρησούλες καὶ μὲ τὸ χαρματοῦσίμα τῶσων γαλονῶδων χασομέρηδων.

Κάθε κάρβουνο πού θὰ καίγεται δῶ καὶ μπρὸς δίχως λόγο καὶ κάθε σκονὶ πού θὰ κλέβεται καὶ κάθε μιστὸς πού δὲ θὰ δ ο υ λ ε ῦ ε τ α ι θάνατι κλεψιά ἐλευσινὴ καὶ ἀσυνειδητῇ τῆς πεντάρας τοῦ φτωχοῦ.

Γιὰ νὰ δώσῃ μιὰ δραχμὴ ὁ Πειραιώτης βαρκάρης, καὶ ὁ φτωχὸς φούρναρης καὶ ὁ ξυπόλητος φημεριδοπουλητῆς, τὴν δραχμὴ αὐτὴ τὴν κόβει ἀπὸ τὸ ψωμί του καὶ ἀπὸ τὸ ρούχο του κ' ἔχει κάθε δικαίωμα νὰρθῇ αὔριο καὶ νὰ σὲ μαχαιρώσῃ, καπετάνιο, σὰ δῆ πὼς τὴν δραχμὴ του τὴν ξοδιάζεις λόγου σου γιὰ τὰ γλέντια σου.

Αὐτὸ ὄλοι τὸ αἰσθάνονται καὶ πρέπει νὰ τὸ αἰσθάνονται. Νὰ λοιπὸν πού μαζὶ μὲ τὰ καρδιά θάποχτήσουμε καὶ εὐσυνειδητοὺς καραβοκύρηδες, ἢ πνὸ σωστά νὰ πού θάποχτήσουμε πρῶτα πρῶτα εὐσυνειδητοὺς καραβοκύρηδες, γιὰτὶ αὐτοὶ μονάχα καὶ ὄχι τὰ καρδιά, φτειάδουν στόλους δυνατοὺς καὶ ἀληθινοὺς.

Περίεργο νόμισμα τίς προἶλλεσ πούλήθηκε στὸ Ἄμπουργο. Κόπηκε στὰ 1879 ὡς θυματᾶρι τῆς πολιορκίας τοῦ Ἄμπουργο ἀπὸ τὸ βασιλεῖα τῆς Δανίας μὲ δυνατὸ στρατὸ πού δὲν κατόρθωσε τίποτα. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὸ νόμισμα λέει Ὁ Δανὸς βασιλεὺς ἔρθε στὸ Ἄμπουργο, μὰ τὸ τί ἔκανε, οἷστα τὴν ἀνάποδῃ. Ἡ ἀνάποδῃ εἶνε ἄγραφε.

ἄλλῃ μεριά. Ἐπαίξε τότεσ τὸ ψεύτικο δόλωμα, κ' ἐπίασα ἔτσι δυὸ τρεῖα ἀγριόψαφα. Στὸ μεταξύ κρατοῦσα τὴν ἄκρη τῆς μουγαρίας ἀπονοιάς, κ' ὕστερ' ὄπὸ τὸ τρίτο ἀγριόψαφο ἐννοίωσα πὼς κάποιος γύρευε νὰ μοῦ κλέψῃ τᾶγκι-στρωμένο σκουμπρί. Βάζω τᾶποκαλαμίδι καταμέρος καὶ τραβάω. Φοβερό καὶ πεσιματᾶρικο βᾶρος. Ἐλεγεσ καὶ κολουῶσε στὸν πάτο κάποιον τέρας καὶ σερνάτανε μὲ τὸ ζορικυματίζοντας τὴν οὐρά του. Τέλος φάνηκε στὰ βάθια, καθὼς τάνεβαζα. Ἰδρὸς ψιλὸς μ' ἔκοψε σὰν τὸ εἶδα. Πὼς νὰ τὸ βγάλω τέτοιο πρᾶμα, καὶ ἀπὸ τόσο ὕψος, μὲ τὰ χαμηλωμένα νερά. Ἄμα ἄγγιξε τὸ βράχο, ἀρχισα πιά καὶ τὸν τραβοῦσα ὅπως ὅπως, σὰ νὰ εἶτανε κούτσουρο ἢ ψοφίμι. Ἄδύνατο ἀλλιῶς. Σέρνοντάς το ἔτσι μὲ τὰ δυὸ τὰ χέρια τάνεβασα ὡς ἀπάνω καὶ ἀπάνω στὰ ξερόβραχα. Στραφογύριζε αὐτὸ καὶ πολεμοῦσε τότεσ σὰν Τιτᾶνας. Νὰ τὸ σκοτώσῃς κόθοντας τὸν παχὺ τράχηλό του, καλὴ καὶ ἄγια ἰδέα. Μὰ πὼς νὰ τὸ συχάσῃς πρῶτα! Νὰ τὸ πάρῃς ἀπὸ τᾶγκιστρι καὶ νὰ τὸ χτυπᾶς στὰ βράγια σὰ χταπόδι, καλὸ καὶ αὐτό, μὰ πὼς νὰ τὸ σηκώσῃς τέτοιο βᾶρος, εἰκοσιδυὸ λιτρῶνε! Πῆρα λοιπὸν τὸ ραβδί μου καὶ τοῦ χτυποῦσα κεφάλι, ράχες, οὐρές. Νὰ τὸ μουδιάσω λιγάκι. Μόλις σὰν ἔσπασε τὸ ραβδί στὴ ράχη του, μισομουδιάσε. Τοῦ βαθιοχάραξα τότεσ τὸν τράχηλο μὲ κοφτερὸ μαχαίρι, καὶ τᾶφῆκα ἐκεῖ ἀπάνω

Κατέβηκα καὶ στάθηκα μιὰ στιγμὴ νὰ ξεποστᾶσω. Μούσκεμα στὸν ἵδρω ἀπὸ τὸν κόπο. Κοίταξα μιὰ κατὰ τὸν

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΔΑ

(Συνέχεια)

ΚΥΡΙΑΡΗΝΕΣ

Ἔτσι λένε τίς τσίχλες ἐδῶ πάνω. Ἄμα πιάσῃ τὸ χιόνι πέφτουν ἴστις κατοχές, δηλαδή ἴστα κατώτερα μέρη πού δὲν προσβάλλονται ἀπὸ τὰ στοιχεῖα καὶ ἐκεῖ κατὰ κοπᾶδια πλανιῶνται ἀφήνοντας ἕνα δυνατὸ τσίρ, τσίρ... Τότε οἱ χωρικοὶ παίρνουνε ἀγκίστρια καὶ τὰ ντύνουν μὲ δόλωμα, μὲ σ κ ο υ λ η κ α ν τ ἔ ρ ε ς, καὶ πιάζουν σὰν ψάρια τὰ κυνηγημένα τὰ πουλιά, τίς κυριαρῆνες, πού ἴσως ὠνομάσθησαν ἔτσι ἀπὸ τὸ κυριὸς εἰρήνης.

Μαῦρα κοτσύφια συνδεοῦσαν τίς κυριαρῆνες ὄλο τὸν χειμῶνα σὰν πρόσκοποι, ὡς πού νᾶλθῃ ἡ ζνοῖζη νὰ πᾶνε μόνια τοὺς ζευγάρια ζευγάρια νὰ φτειάσουν φωλιές.

ΣΤΑΥΡΟΥΔΙΑ

Σὲ ἐπίκαιρα μέρη τῶν δρόμων, σὲ κορφὲς ἰδίως πού δεσπόζουν τῶν χωριῶν βλέπει κανεὶς ξυλίνοὺς σταυροὺς στημένους. Εἶναι: σ τ α υ ρ ω μ ἔ ν α τὰ χωριά, εἶναι δηλαδή προφυλαγμένα μὲ τὰ σ τ α υ ρ ο ῦ δ ι α αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ μπαῖνῃ κάθε κακὸ εἶτε γιὰ τοὺς ἀνθρώπους εἶτε γιὰ τὰ κτήματα.

Στὸ Βάλτο, μοῦ διηγούνται, οἱ στημένοι σὲ μερικὰ μέρη σταυροὶ δείχνουν ὅτι ἐκεῖ στὰ παλαιὰ χρόνα τῆς δουλειᾶς, ἐδιδάθηκε ὁ πάτερ Κ ο σ μ ᾶ ς ὁ Α ἰ τ ω λ ὸ ς, ὁ ἐνθουσιῶδης αὐτὸς μοναχὸς, καὶ ἐδίδαξε τὸ ἐθνοσωτήριό του κήρυγμα. Σ τ ο ῦ Π α τ ρ ο ῦ λ η λένε τὰ μέρη αὐτὰ. Ὁ Κοσμάς αὐτὸς εἶναι πού ἐκράτησε πολλοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἠπειροῦ καὶ Ἀθωνίας νὰ μὴ τουρκέψουν. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, σέκεινα τὰ μέρη τὸ θρησκευτικὸ αἰσθημα ἦταν ἐξασθενημένο. Ο ἱ Κ α ρ α μ ο υ ρ α τ ᾶ τ α ἰ ἄλλαξαν θρησκεία γιὰτὶ δὲν εἶδαν νὰ τοὺς κἀνῇ ὁ Χριστὸς μᾶς ἕνα θαῦμα πού περιμέναν. (Π.ρ.β. Ἰωάν. Λαμπριδῆν Ἠπειρωτ. Μελετ. Κων. Παπαρηγόπουλ. Γ. Ε. Ἐθν. ὅος 484). Ο ἱ Λ ἰ ᾶ π η δ ε ς ὁμοίως γιὰ ζήτημα πού ἔχει σχέση μὲ τὴ νηστεία. (Π.ρ.β. Ἀραβαντ. Χρον. Ἠπ. εἰς λέξιν).

ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁ Ἅγιος Μηνᾶς. Τὴν πρᾶμονῃ τῆς ἐορτῆς τοῦ τὰ βράδυ β ᾶ β ο υ ν ε τ ᾶ ζ ο υ λ ᾶ π ι α. Παίρνουν

ἕνα μπαλωμα καὶ λέει ἕνας. «—Ράβω, ράβω». «—Τὲ ράβεις;» ἀπαντᾷ ὁ ἄλλος. «—ῤάβω» ἐπαναλαμβάνει ὁ πρῶτος. «τὰ φῖδια, τοὺς ἀνθρώπους, τίς ἀλπές, τοὺς λαγοὺς νὰ μὴ τρῶν τὰ σᾶρία, τοὺς λύκους νὰ μὴ τρῶν τὰ πρᾶματα καὶ τοῦ ποντικοῦ τὸ στόμα νὰ μὴ τρῶν τὰ σκουτιᾶ».

Ἐνα φοβερό κακὸ, πού ζητᾶνε νὰ διώξουν, εἶναι τὸ χαλαζι. Ἀλλοίμονο στὸ φτωχὸ μέρος πού θὰ περάσῃ ἀπὸ πάνω του τὸ χαλαζοσύννεφο.

Τὸ σιτᾶρι καὶ τὸ κρᾶσί του, δηλαδή τὴν τροφὴν του, τὸ λάδι του καὶ τὰ κᾶπνά του, δηλαδή τὴν ἐξαγωγήν του, σὰν χύση ὁ βουμελιώτης δὲν ἔχει ἄλλο νὰ περιμένῃ.

Ἐνα φοβερὸ σύννεφο πού ἔφερνε χαλαζι πρὸ καιροῦ ἐξέκίνησε ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, ἐπέρασε τὴ Ναυπακτία, τὴ Φθιώτιδα καὶ ἐσῆλθε πέρα στὴ Λοκρίδα, στὴ θάλασσα τοῦ Εὐβοϊκοῦ. Ἦταν ἀξιοπαρατήρητο νὰ ἀκουγε κανεὶς πού παρίστανεν τὴν ἐπιδρομὴν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ χαλαζιοῦ καὶ τὰ παράπανα μερικῶν πού δὲν τοὺς ἔφρασε διόλου κρᾶσί.

— Δὲν μᾶς ἔμεινε οὔτε γιὰ κοινωνιᾶ! ἔλεγε μιὰ γριά καταλυπημένη ἂν καὶ φαινότανε κάπως εὐπορικῆ. Θὰ βγάλουμε τίς δόγες ἀπ' τὴν κἀδη. Τί τὴν θέλουμε τὴν ἐρημν; ἀφοῦ ἔχουμε χρόνια νὰ καλοκαιρίσωμε κρᾶσί. Δὲν βλέπετε τὴ ὀργὴ; μᾶς δέρνει χαλαζι ἔντα μὲ κοκῶσα (καρούδα). Εἴμαστε γιὰ τὴν Ἀμερική.

Τίς τουρκόκριες κ α τ ν ε τ ὸ ν Κ ᾶ λ α β ρ ο. Ἐτσι μοῦ διηγῆθησαν γι'αὐτόν. Ὁ Κᾶλαβρος εἶναι ἕνας βρωμομπουρμπουλας, πακίνας ἔ τᾶμπέλια καὶ τρώει τὰ βλασταράκια καὶ δεύτερα ἐκεῖ πού θὰ τὸ φᾶῃ θὰ βγάλῃ κωλοφούσια, ἔτσι γιὰ, ἄλλα κλαράκια πού δὲν κᾶνουνε σταφύλια καὶ τὴν ἄλλη χρονιὰ ξεραίνεται τὸ κᾶλμα.

Γιὰ τὴν ἀλήθεια τῶν παραπάνων παραπέμπουμε ἔς τὸ κ ρ ᾶ σ ἰ τοῦ κ. Στασινοπούλου.

Καὶ βλέπει κανεὶς τὰ μικρὰ γύρω στὴς φωτιές πού ἀνάπτουν νὰ κρᾶζουν γεμάτα ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ καὶ αὐτὰ μοχθοῦν καὶ αὐτὰ σκάθουν.

«Φεύγα κᾶλαβρε ἀπ' τᾶμπέλι καὶ κᾶλαβρίνα ἀπ' τὰ χωράφια».

Ὁ Ἅγιος Τρύφωνας. Αὐτὸς ἦταν χηνοδοσκός. Μικρὸ παιδί. Ἀρρώστησαν οἱ χῆνες του. Παρακαλεῖ τὸν θεὸν νὰ τοὺς γιάνη καὶ ἔγινε. Ἀπὸ τότε οἱ γεωργοὶ τὸν ἐπᾶραν προστάτη τους. Εἰς τὸν Πλάτανο τοῦ δήμου Προσχίου δὲν βγαίνουν οἱ παπαδες τῶν Φώτων νὰ ἀγιάσουν μὲ τὴν ἀγιαστῆρα τους, ἀλλὰ τοῦ ἀγίου Τρύφωνα, πού διώχνει τὰ ποντίκια καὶ τὰ σκουλήκια ἀπ' τὰ χωράφια.

ἢλιο. Σὰν παράξενος ἀξᾶφνα ὁ ἥλιος! Κάτι φιλοφάντα σύννεφα εἶχανε σωριαστῇ δλόγυρά του, καὶ πρόβαλλε ἀπ' ἀνάμεσά τους σὰ χλωμιασμένος, σὰν ἀρρωστιαρικός, σὰ θαμπός. Ἄσκημα σημάδια αὐτὰ, συλλογίστηκα. Γυρίζω καὶ ρίχτω ματιὰ πίσωθε, κατὰ τὴ Δύση, πού φυσοῦσε καὶ ὁ ἄνεμος. Ξᾶνοις μικρούσσιχη μυτιρίλλα κατὰ τὰ οὐρανοθέμελα. Παρατήρησα καὶ πὼς τὰ κύματα κατακυλούσανε σὰν πνὸ βιαστικά, καὶ πνὸ μακριὰ τῶνα ἀπὸ τᾶλλο. Τῇ δουλειᾶ μᾶς ὡς τόσο, εἶπα. Ἄν εἶναι κακοκαιριά, θὰ τῇ μυριστῇ ὁ βαρκάρης. Ξέρε: αὐτός. Ἐκεῖ πού σκάλιζα κ' ἔσιαζα τίς ζόρμιές μου γιὰ καινούριους ἀγᾶνες, ξανακοιτάζω καὶ βλέπω τὴν μαυρίλλα ἐκείνη κ' ἔρχεται σὰ μανιασμένος ἴσκιος κάποιου πελώριου δαίμονα. Διάβαινε καὶ περνοῦσε ἀπάνωθῆ μου σὰ μαῦρο φάντασμα. Ἀκόμα μερικὲς στιγμὲς, καὶ πῆγε καὶ στάθηκε κατὰ τὰ βορεινὰ. Ἐλεγε: κ' εἶχε πολεμικοὺς σκοποὺς, καὶ διάλεξε μέρος γιὰ προσβολὴ πού νὰ χτυπᾶσῃ πλαγινὰ τὸν ἔχτρο. Ξέσπασε τότεσ καὶ ὁ ἄνεμος, πού φυσοῦσε ὅλη τὴν πρωινὴν ἀπὸ τὰ δυτικὰ, κ' ἔρχότανε τῶρα βοριᾶς, καὶ μαζὶ του βόλια σταλαματιές χοντρές χοντρές σὰ ρεβίθια. Ἄξᾶφνα ὁ ἄνεμος φυσομανοῦσε ἀπὸ παντοῦ. Μαῦρα καὶ κουρελλιασμένα σύννεφα τρέχανε στοὺς οὐρανοὺς ὀλοτρόγυρα, πού θάρσεις καὶ πασκίζανε νὰ πιάσουν τόπο γιὰ τὸν πόλεμο πού ἄρχιζε μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Τὰ κύματα στρεφογερούσανε σὰ νὰ μῆν ξέρανε ἀπὸ πού νὰ πᾶνε. Καὶ φύσκωναν ὀλονένα. Ἐκεῖ ἀπάνω χάνεται καὶ ὁ ἥλιος, χάνονται τὰ βουνά, καὶ

ὁ κάθος μου βρίσκεται μέσα σὲ πυχτὴν καταχνιά. Κ' ἐνὼ συλλογιόμουν πού νὰ τρυπώσω, νὰ ἢ βάρκα ὀμπρὸς μου χοροπηδῶντας ἀπάνω στὰ κύματα. Πῆδηξα μέσα ὅπως ὀπως, ἔφερα κάμποσα νερά μὲ τὸ πήδημά μου, καὶ ἀρχισε ὁ ἄνθρωπος τὸ κουπὶ σὰ δεικνισμένος. Σὰ γυρίζω τὸν ἄλλον κάθο ἔπεφτε κατακλυσμὸς ἢ βροχὴ. Μόλις μῆτῆκαμε στὸ κορφάκι, κ' ἡ θάλασσα ἀρχισε πιά καὶ ἀντιχαιρετοῦσε τοῦρανοῦ τῇ μάνητα μὲ φοβερὴ λύσσα.

Βγήκα σᾶκρογιᾶλι μουσκίδι, καὶ ξεκίνησα ἴσια στὸ χωριό.

Στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, βλέποντάς με ὁ ψεινὸς ὁ βαρκάρης μὲ τίς σταλαματιές πού ἔτρεχαν ἀκόμη ἀπὸ ταῦτιά μου, ζυγῶνε: καὶ μοῦ λέει.

— Ἀφεντικό, τὸ βασιλεμα ἐκείνο κᾶτι μᾶς ἔλεγε. Ξαναβγήκα ἀπὸ τότεσ καὶ ξαναβράχηνκα κάμποσες φορές. Καὶ πόλε θὰ πάω. Γιατὶ ὁ καλὸς ὁ ψαρᾶς πρέπει νὰ εἶναι καὶ λίγο τρελλός.

Ὁ σ ἰ λ ο ς σ ο υ
Α. Ε.

Ο Άγιος Πολύκαρπος είναι της Ναυπακτίας και της Αίτωλίας εν γενει ο ιδιαίτερος άγιος. Η δύναμή του είναι θαυματουργή. Σώζεται το χέρι του το οποίο περιφέρουν 'ς τὰ χωριά και κάνουν άγιασμούς και λιτανείες για τὴν εὐφορία και τὴν υγεία τους.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

Ήταν αρχιεπισκοπὸς Σύμνης. Κατὰ τὴν παράδοση, τὸ λείψανο τοῦ χεριοῦ του μοναχοὶ τῶπεραν 'ς τὴ Κοζίτσα. Στὸ χωριὸ αὐτὸ εὐρέθηκε και εἰκόνα τῆς Παναγίας τῶν Ἀμπελακίων τῆς Θεσσαλίας ἡ ζωγραφισμένη ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Λουκά, τὴν ὁποία πρὸ αἰῶνων ἔφριξαν πολλές φορές οἱ Τούρκοι 'ς τὸν Πηνειό.

Εἶναι πολὺ ὠραίες οἱ θρησκευτικὲς παραδόσεις και πολὺ ποικίλες. Πρέπει νὰ τίς ἐκμεταλλευθῶμε. Φέρνω παραδειγμα τὸν ἄ γ ι ο Κ α σ σ ι α ν ὸ πὸ τὸν ἕκαμε ποιήμα ὁ Βιζυηνός. Εἶναι πολὺ ὠραῖος.

Κάποιος ξένος εἶπε πὸς ἡ φιλολογία τοῦ κράτους του (τῆς Ρωσσίας) θὰ δημιουργηθῆ ἐπάνω 'ς τὰ συναξάρια τοῦ Βυζαντίου. (Ἴδὲ Κ. Κρουμβάχερ. Ἰστορ. Βυζ. Λογοτεχ. Εἰσαγωγή).

Ἐξεκίνησα νὰ πᾶω νὰ μάθω τίς παραδόσεις 'ς τὸν ἴδιο τὸν τόπο. Ἀλλὰ με κάποιος δισταγμὸ γιατί ἕνας δικολόβος με ἕνα βιβλίον του, τὸ ὁποῖο εὐρέθηκε 'ς τὴ δυσάρεστο θέση νὰ διαβάσω, τὰ Ναυπακτικά του, μοῦ εἶχε καταστρέψει, βεβηλώσει κυριολεκτικῶς, τίς παραδόσεις αὐτῆς με ἕνα ἀνόητο λούστρο ὕφους τὸ ὁποῖον εἶδε ὀλοένα 'ς τὴν περιγραφή, με κάτι κεφαλαία γράμματα και κάτι θαυμαστικὰ διὰ νὰ γεννήσῃ με τὸ ζῆρι τρομακτικὴ ἐντύπωση, και κάτι ὑπερποιήματα, τὰ ὁποῖα παρενόησε μιὰς κυρίας πὸ ἐπιτιμοφορεῖτο «Ἀρσακειάδα».

Προτύτερα λοιπὸν ἀπὸ τὴν περισυλλογὴ ἀρχισε ἡ λεηλασία τῶν παραδόσεων ἀπὸ τοὺς κυρίους Κκαλιαμβάκου, Λελέκου και Σα.

Εἶδα τὸ δέντρο πὸ εὐρέθηκε 'ς τὴν κορφὴ του ἡ περίφημη αὐτὴ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Εἶδα τὸ χέρι τοῦ ἁγίου και τόσα ἄλλα λείψανα, μοῦ διηγήθησαν οἱ καλόγεροι, με τοὺς ὁποῖους ἔφαγα τὸ μεσημέρι, πὸς περνοῦν 'ς αὐτὸν τὸν ἀπόκεντρο τόπο, και ἔφυγα πολὺ εὐχαριστημένος και με τοὺς ἄλλους και με τὸν δημοδιδάσκαλο πὸ ἔβαλε τὰ παιδάκια και τραγουδισάν ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερά μας δημοτικὰ τραγούδια τ ἡ ν Α α φ ἰ ν α ὅπως τὴν ἔχει διασκευάσει ὁ γωστός μας κ. Σακελλαρίδης.

«Ὅλα τὰ λάφια χαίρονται κι ὅλα δροσολογιῶνται και μιὰ λαφίνα ταπεινὴ δὲν πάει κοντὰ με τᾶλλα ὅλα τὰπόσκια περπατεῖ τὰπόζερβα ἀγναντεύει».

Ἀλλὰ για τὸ ἔθνικὸ αὐτὸ τραγοῦδι θὰ ποῦμε ἀργότερα.

ΚΟΖΙΤΣΑ

Με ἕνα καλὸν τύπο δικαστικοῦ ἐπηγάναμε ἀνεβήκαμε σιγὰ σιγὰ 'ς τὰ Κουτουλίστια. Χωριὸ ὄρεινὸ, ἀποκλεισμένο, ἔρημο σχεδὸν και τὸ καλοκαίρι γιατί ὁ κόσμος δουλεῖ 'ς τὰ χωράφια μακριὰ ὅλες τίς καθημερινές. Πολλοὶ του κάτοικοι εἶναι μελαψοὶ και ἡλιοκαμένοι, ἀνθρωποὶ γεωργοὶ και τσοπάνηδες μαζί, πὸ ἀποδημοῦν, πὸ εἶναι ἐξωμάχοι ὅπως λένε. Ὁ κόσμος τοὺς λέει Ἀ ρ μ ο ὕ τ η δ ε ς για τὸ ὕφος τους αὐτό.

Ἐξεκίνησα τὸ πρῶι για τὴν Κοζίτσα. Ὅταν κατέβηκα 'ς τὸ χωριὸ ἀπὸ τὸ μονοπάτι τοῦ βουνοῦ ἕκαμα τὸ σταυρὸ μου. Ήταν ἀπεριγράπτως δύσκολος και ἐπικίνδυνος ὁ δρόμος. Ἀπὸ ἐκεῖ μοῦ εἶπαν τώρα πηγαίνει ὄλο τὸ χωριὸ, ὡς και τὰ συμπεθερικὰ ἀκόμη ἀπὸ ἐκεῖ περνοῦν. Κακομοίρα νύφη!

Τὸ μέρος ἐδῶ εἶναι ἄγριο. Ὁλόγυρα κορφές και σὺ ἐβρίσκεσαι σὲ μιὰ χ ο α ν η μέσα, ὅπως λέει ὁ Καρκαβίτσας.

Στὰ Κράββερτα ὄλο ἀπέραντες τέτιες κορφές βλέπει και σὸ βάθος τουστὰ χωριά πὸ ἐκμεταλλεύονται τὰ λίγα χωμάτα τῆς πλαγιάς και τοῦ βάθους.

Κατεβαίνεις κάτω κι ἀναβαίνεις παλι και ὄλο αὐτὸ γίνεται. Ἐδῶ και πέρα κατὰ τὸ Νιοχώρι και πέρα κατὰ τὴν Τερπίτσα ἀπὸ πάνω εἶναι τὰγριότερα μέρη τοῦ τόπου τούτου.

Στὴ Κοζίτσα βλέπει κανεῖς ἰδιαιτέρη φυσιογνωμία χωριοῦ. Οἱ κάτοικοι του λένε ὅτι κατάγονται ἀπ' τὴν Ἡπειρο. Για νὰ τὸ παραδεχθῆς αὐτὸ συντείνει και τὸ ὅτι εἶναι ὄλοι ῥάφτες, ῥ α φ τ ι α δ ε ς καθὼς λένε ἐδῶ, ὅπως εἶναι τέτια πολλὰ χωριά Ἡπειρωτικὰ.

Ἐκτὸς αὐτοῦ μιλοῦν μιὰ ἰδιαιτέρη συνθηματικὴ γλῶσσα, τὴ ῥ α φ τ ι κ η, ἡ ὁποία ἔχει μερικὰ Ἀλβανικὰ και Βλάχικα μέσα.

Παρατήρησα ἐπὶ 40-50 παιδιῶν ὅτὸ σχολεῖτο ὅτι μόλις 4-5 ἦσαν ζανθογάλανα, τὰ ἄλλα ὄλα ἦσαν μελανόφθαλα.

Ἀπέναντι εἶναι ἕνα χωριδάκι Ἰόδος, κοντὰ ἡ Χόμορη, πέρα ὁ Κωλοσύρτης.

Τοῦμπννα στὴ Χόμορη
Χορὸς στὸν Κωλοσύρτη
Τὰκούσανε στὸν Ἰόδο»

Λέει ἕνα δημοτικὸ λόγιον. Ἀπ' ἐκεῖ τραβᾶς στὸν Πλάτανο.

ΠΛΑΤΑΝΟΣ

Τὸ καλύτερο χωριὸ τῆς Ναυπακτίας. ἔχει ἐκκλησιὰ καλὴ, νερά, κεφαλάρι, σχολεῖα, κοτόικους πὸ φέρνουν χρῆμα ἀπ' τὴ Βλαχιά, γυναῖκες ἔμμορφες.

Ὁ συνοδοιπόρος μου μοῦ εἶχεν εἰπῆ ἕνα διστιχο για τὰ πλατάνια και τίς λυῦκες. Τὸ θυμῆθηκα τώρα πὸ ἔβλεπα τὸν Πλάτανο, χωρὶς νὰ θέλω.

Ὁ Πλάτανος θέλει νερὸ κ' ἡ λεῦκα θέλει ἀέρα και τὸ κορίτσι φίλημα ὡς πὸ νὰ πάρῃ ἡ μέρα.

Ἡ Σίμου εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ παρακάτου δήμου, τῆς Πυλλῆνης. Ἀπὸ ἐκεῖ ἦταν ὁ Θύμιος Εὐδῆς πὸ σκοτώθηκε στὸ Νικόαστρο. Τὸ τραγοῦδι του τὸ ἀκουσα νὰ τὸ λέν και 'στὸ Μοριά και 'στὴ Ροῦμελη.

Πίσω ἀπ' τὴν Παπαδιά εἶναι ἡ Λυμησηνὰ, χωριὸ πὸ εἶναι πρωτεύουσα ἄλλου δήμου και παλαιὰ σταθμὸς τῶν Τούρκων για ὄλα αὐτὰ τὰ μέρη.

Ἐκεῖ ἔμνε τὸ ἀρχοντολόγι, οἱ Καναβοὶ και ἄλλοι, ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

ΔΕΞΙΑ ΚΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΤΟΥ ΦΙΔΑΡΗ

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἶναι χωριὸ ἄλλου δήμου, τῆς Κλεπαίδος. Ἐκεῖ διηγοῦνται οἱ γέροι ὅταν πέρασε ὁ Σκόδρα πασᾶς, οἱ κάτοικοι γύρισαν ἔπειτα 'ς τὸ καημένο χωριὸ τους και δὲν εἶχαν τί νὰ φᾶνε.

Τότε ἀπὸ τὴν κόπρο τῶν ἀλόγων τῶν Τούρκων εἰδιάλεγαν τὰ σπειριὰ τοῦ κριθαριοῦ, τὰ ἔπλεναν και τᾶτραγαν.

Ἀριστερὰ βλέπει τὴν Τερπίτσα, χωριὸ πὸ με τὴν Κόνισκα εἶναι ἄλλος δήμος, ἀπέναντι τὸ Νιοχώρι κάτω ἀπ' τὰ βουνα.

Στὸ Νιοχώρι ἐδῶ, ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ μέρη εἶναι ὄλα περᾶσματα τῆς Ροῦμελης, ἰκατέβησαν οἱ Τούρκοι. Ἐνας Τούρκος ἐπλησίασε μιὰ γυναῖκα. Αὐτὴ τὸν σκοτώνει με τὸ πλαστήρι και φεύγει ὄλο τὸ χωριὸ ἀπὸ τὴ θέση πὸ εἶναι σήμερα τὸ Παλαιονέχωρο, και πῆγε 'ς τὸ βράχο. Οἱ Τούρκοι δὲν μπόρεσαν νὰ τοὺς βγάλουν ἀπ' ἐκεῖ.

Σκοτώθηκαν πολλοὶ και τώρα ἕνα μέρος ἐκεῖ τὸ λένε Τ ο υ ρ κ ὸ μ ν η μ α. Ἄλλος νεοχωρίτης μοῦ τὰ εἶ-

πε ἀλλιῶς. Ὅτι κάποιος πατριώτης του ἰσκότωσε ἀπ' τὸ βράχο ἕνα Τούρκο πὸ πῆγαινε μπροστὰ μπροστὰ 'ς τὸ στρατεύμα και εἶπαν ἔτσι τὸ μέρος πὸ τὸν θάψανε.

Κοντὰ εἶναι ἡ Ἀράχοβα ἡ πατριδα τῶν Σισμαναίων τῶν ὁποῖων τὸ κυριώτερο κατάρθωμα εἶναι πὸ 'ς τὰ 70 ἰσκότωσαν τοὺς ληστῆς πὸ ἐμάστιζαν τὰ μέρη αὐτὰ.

Ὁ Γκαρζούνης, ἕνας γεροντᾶκος τσοπάνος, κοντὸς και βυτιδωμένος, ἦταν κι αὐτὸς 'ς τὰ νιάτα του φίλος τῶν ληστῶν, τοὺς ἐπήγαινε τὰ λύτρα, τίς τροφές, τοὺς ἐφύλαγε τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς ἕκαμε διάφορες παραγγελίες.

Ἄμα τὸν κέρασα ἕνα κρασάκι ἀπάνου 'ς τὴ φράκτη τοῦ σπιτονοικοκύρη μου, πὸ τὸν λέγανε Γεροκωστόπουλο, γιατί ἐρητόρευε ὀλοένα, ἀρχισε ὁ Γκαρζούνης νὰ μοῦ λέει για τὸν ἀρχηγὸ τῶν ληστῶν, τὸν Κωνσταντέλλο, για τὸν Μπέλεχα, τὸν Σπαθιά, τὸν Ρίζο και δὲν ξέρω για ποιά ἄλλα τέρατα. Ὁ Ντουλαβέρης ἐξεχώριζε κάπως ἀπ' αὐτοὺς. Μοῦ εἶπε και τὸ τραγοῦδάκι τους.

Ὁ Μπακᾶλης Παναγιώτης Μασούρας ἦλθε κοντὰ, μοῦ εἶπε για τ' ἀσημικά τους, ὁ δημοτικὸς εἰσπρακτορας μοῦ εἶπε πὸ ἐγέλασε μιὰ φορά τοὺς ληστῆς με ψεύτικες λίρες, ὁ γραμματοδιδάσκαλος μοῦ εἶπε ὅτι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ για νὰ βγοῦν ληστὰι ἔκοβαν τ' αὐτὰ τῶν μουλαριῶν, για νὰ βροῦν τουλάχιστον μιὰ ἀφορμὴ, ὁ ταχυδρομικὸς ἐπιστάτης μοῦ εἶπε ὅτι ἕνας Μαρκαντώνης, πὸ ἦταν ὁ δ η γ ὸ ς τὴν παλαιὰ ἐποχὴ, ἐκυνῆγησε πολὺ τὴν ληστεία, και ἕνας ἄλλος ὁ ἐπιλεγόμενος Λιαριζάκης ἐκούνησε τὸ κεφάλι του λέγοντας. «Τότε δὲν θὰ γύριζες ἔτσι τὰ χωριά. Ἀλλὰ και τώρα για κάτσε 'στ' αὐγά σου. Τί θέλεις μέσ' στὰ κατὰβραχα και τοὺς σκύλους».

— Ἄμ τότε, Βασιλάκη, πὸς θὰ πάρουμε τὴ Μακεδονία ἂν φοβώμαστε τὰ σκυλιά;

Τὴν Μακεδονία! Μ' ἐκοίταξαν ὄλοι. Ήταν ἀγνωστὴ ἡ κατάστασή της, δὲν ἀντιχτυποῦσε ἐκεῖ ἐπάνω ὁ πόνος της. Δὲν τοὺς δίνουν καιρὸ τὰ πολιτικά. Εἶναι ὄλοι βουτηγμένοι 'ς τὴ σκληριὰ τοῦ ψήφου. Ὅλοι ἀνήκουε σὲ κόμμα, ὄλοι μιλοῦν μόνο για τὸ ψωμί τους, πὸς ζητοῦνε νὰ τῶχουν ἔτσι ξερὸ μόλις νὰ ζοῦν, και για τὸ κόμμα.

Ἐνα εἶδος Panem et circenses τῶν Ῥωμαίων ζαναῆλθε με τὴν μανία αὐτὴ.

Ἀπὸ τὴν Ἀράχοβα περᾶ κανεῖς 'ς τὴν Κλεπα και ἀπὸ κεῖ 'ς τὴν Σινίστα.

ΕΜΟΡΦΙΑ

Στὴ Σινίστα ἐπῆγα ἀποκλειστικῶς για νὰ ἰδῶ τὴν ἔμορφι. Ἐκεῖ πέρα 'ς τὸ χαριτωμένο χωριδάκι, πὸ εἶναι κάτω ἀπὸ πλατάνια πυκνὰ και ἔλατα με τὰ πολλὰ και κρύα νερά του, ἀνθίζει ἀλήθεια ἡ ἔμορφι.

Τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἰορτάζει τὸ χωριὸ και χορεύουν οἱ Σινιστᾶνες με τὴν παχουλὴ και κάπως χλωμὴ ὄψη τους.

Ὅλοι τὴν γενικὴ αὐτὴ ἔμορφιὰ τὴν ἀποδίδουν 'ς τὸ νερὸ.

Και εἶναι περίεργο πὸς σὲ μερικὰ χωριά ξεχωρίζει ἡ ἔμορφιὰ γενικὴ και ἀθάνατη.

Ἡ Σινίστα τῆς Ναυπακτίας, τοῦ Φραγκίστα και τὸ τρανὸ χωριὸ τῆς Εὐρυτανίας και ἄλλα ἀκόμη.

Για τῆς Ἀραχοβίτισσας ('ς τὴ Βοιωτία) λένε πολλὰ καλά. Δὲν τίς εἶδα. Κάποιος φίλος μου θεολόγος μοῦ εἶπε ὅτι δὲν εἶναι σωστὰ αὐτὰ. Με συγχωρεῖτε. Πρέπει νὰ τεθῆ ἀλλιῶς τὸ ζήτημα. Νὰ μὴ συγκρίνουν τίς χωρικὲς ἀπ' εὐθείας με τίς Παρισινές.

Φυσικὰ δὲν πρέπει νὰ ζητᾶ κανεῖς ὄλα γενικῶς τὰ

πλεονεκτήματα της χάριτος, της κομψότητας, της ανθρωπιάς, του ντυσίματος από τις χωρικές.

Χέρια που πιάνουν τσαπί δεν είναι δυνατό να είναι λεπτά.

Ένα κομμάτι έμπορίας όπου το βρή κανείς, φυσικό, άπειροποίητο, μια πλαστική κόψη σώματος, μια κατατομή Έλληνική, ένα άφελές ύφος προσώπου, κάτι έκφραστικά μάτια, σαν τα μαύρα εκείνα που είχε μια κόρη απ' τη Μικρή Παλούκωβα που ήτανε άσπρη σαν χαρτί αν και φορτωμένη μες τον ήλιο, αυτά είναι άρκετά χαρακτηριστικά όταν βρίσκονται 'ς τους περισσότερους κατοίκους.

Του Κρικέλου και η Άμπλιανη λένε ότι έχουν καλές γυναίκες. Μερικά νησιά μας έχουν εξαιρετικώς ωραίες.

Στη Δωρίδα δεν βλέπει κανείς έμποριά γυναικεία· άλλες έχουν σκυρτό και γεροντικό το πρόσωπο, άλλες μπατάλικο και μεγάλο. Σάν ερ κ τ ο υ ς μου παρομοίασε κάποιος τις Άρτοτινές.

Έπηγα τό πρωί 'ς την εκκλησιά της Σινίστας να ιδώ καμμιά μορφή ωραία. Έγύρισα πίσω μου μια φορά... αλλά είδα πως είχε καφάσι ο γυναικωνίτης. Σάν να ήξευραν οι έπίτροποι την έπίδραση της έμπορίας.

Έφυγα τό καταμεσήμερο από κει λυπημένος που δεν έτυχα σε κανένα χορό και ψελίζοντας ένα τραγούδι της Έβρυτανίας που λέει για μια Άραχοβιτοπούλα και τραγουδιέται ρυθμικά και ιδιότροπα.

Απόψε είδα 'ς τον ύπνου μου, Στάμω κι Άγγέλω μου... [γέλω μου κι Άγγέλω μου...]

Είδα και 'ς τόνειρό μου, Άραχοβιτοπούλα μου, Θολό ποτάμι πέρασα, Στάμω κι Άγγέλω μου

[κι Άγγέλω μου, Θολό κατεβασμένο Στάμω Άραχοβιτοπούλα μου.

Κ ή Στάμω καθάλλικεψε 'ς τ' Άντελικό να [πάη...]

— Στόν Άστακό να μη διαβής λημέρι να μη [κάνης,

Οι κλέφτες που τό μάθανε σου στήσανε καρ- [τέρι.

ΘΩΜΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ

Τών Άγίων Άποστόλων έπηγα 'ς τό πανηγύρι της Κλεπας. Είδα έναν με ήμισήλο και βελάδα. Έρωτώ και μου λένε ότι έδω 'ς του δήμου τούτου τα χωριά, όχι όλα, και ε'ς άλλους δύο δήμους, δυτικά και νότια, υπάρχει συνήθεια να βγαίνουν έπαίτες. Είναι πολύ περίεργα πως χωριό από χωριό αλλάζει άμέσως συνήθεια και φυσιογνωμία. Στη Βοϊτά, χωριό πλησίον χωριού, δεν πηγαίνει κανείς έπαίτης.

Έχει περιγράψει ο Καρκάβιτσας στόν Ζι τ ο υ α ν ο του πολλά μυστήρια του έργου τους. Τώρα τό κακό έχει καταπληκτικά λιγοστεύει με τα σχολεία και την ανάπτυξη του κόσμου.

Και η κακή συνήθεια αλλά και ο άχαριστος τόπος τους κάνει αυτό. Όπως από τό Αιγαίο βγαίνουν ύπηρέτριες, έτσι από τα Κράββα και μερικά χωριά βγαίνουν έπαίτες, όπως πρώτα από τα Ζαγόρια έβγαίνουν οι κομπογιαρνίτες.

Οι έπαίτες έχουν γλώσσα δική τους πολύ περίεργη. Γυρίζουν όλον τον κόσμο Τήν Ρωσία ιδίως. Τήν εκκλησιά τήν λένε Τσέρκοβα (Ρωσ. Cercowa) τό χωριό Σέλο (Άλβαν.)

Είναι για έναν που συναζεί ύλη έθνολογική ή μελέτη των έπαιτων αυτών πολύτιμη.

Αυτοί μετά τον άγωνα έσπάρθηκαν 'ς τα τέσσερα άκρα ψάλλοντας τον Καρκάβικη και του Άνδρούτσου τη μάνα.

Οι ξένοι πλανόδιοι μουσικοί, καθώς παρατηρεί ο Παπαρηγόπουλος, έπαρκαμώνισαν κατά δυστυχία αυτούς τους δικούς μας.

Κάτι τέτοιοι ραψωδοί θα ήταν κατά τον άγωνα που έπαιρναν τα τραγούδια από τα στόματα των κλεφτών και τα διατήρησαν ψάλλοντες.

Τό όργανό τους είναι η γκαΐδα (άσκαλος), και η λύρα ή όποια μοιάζει με την Μαυροβουνιώτικη και Σταβική γ κ ο υ τ ζ λ α (guzla) όργανο μονόχορδο, με τό όποιο ψάλλουν τα Π ι ε σ μ α ς (τα ήρωικά τραγούδια). Άλλά με αυτό δεν πάει να είπη ότι έμεις πήραμε την λύρα από εκείνους, απ' ου και οι νησιώτες Κρητικοί την έχουνε Γιατί να μη ύποθεθί τό αντίθετον, άφου τόσα άλλα έπηραν οι ξένοι από μας;

Οι ά μ α ν έ δ ε ς π.χ. ποιός θα μας είπη ότι είναι γνήσιοι τουρκικοί και ότι δεν προήλθαν από τη Βιζαντινή μουσική με την όποιαν μοιάζει λίγο έν γένει και η δημοτική μας ή σημερινή;

Άλλά και χωριά από τον δήμον Έβρυτώνων μετέρχονται την έπαίτεια. Είναι και 'ς αυτά πολύ άγονος και όρεινός ο τόπος. Στά Καμπιά κουβαλούν τό χώμα και το σιθάζουν άπάνω 'ς την πέτρα για να φυτέψουν κανένα κ α μ π ρ ο λ α χ α ν ο. Τό Κερνίσι, ή Καρυά, τα Κουμαριστά διακ αυτά γύρω 'ς τον Τέρνο, όπου βγαίνουν οφθαλμογιατροί, ακολουθούν την συνήθεια.

Τό έπάγγελμα αυτό που η ειδική σχολή του Τέρνου έξασκει τό άπαντώμεν κι άλλου.

Κάθε χωριό έχει τό ειδικό του έπάγγελμα σχεδόν. Οι Κοζιτσάνοι βρηνιάδες, οι Ζελιστινοί κακαβάδες, οι Σελτσώτες λαναράδες, οι Δολικνίτες πρινάδες και οι Μαυριλιώτες κατασκευαστές μπαρουτιού κ.τ.λ.

(άκολουθεί)

ΚΩΣΤΑΣ Σ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΝΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Φίλε «Νουμά»,

Θά μου παραχωρήσης, έλπίζω, μια γωνιά του φύλλου σου για να κάνω ένα μνημόσυνο, που τάξίζει, στην κριτική του κ. Ρέπουλη για τις «Εκκλησιαζούσες» του Κουρούπη.

Πώς ήτανε καλή η κριτική αυτή, δεν τάρνιμαί, άφου μάλιστα ο ταλαίπωρος Κουρούπης τουλουμιάστηκε ήρωικά. Είχε όμως, πάνανθεμά τήνε και μερικά λάθια σημαντικά που άπόδειχναν πως ο κ. Ρέπουλης, πόναι τόσο καλός οικονομολόγος και τόσο ευσυνειδητος πολιτικός, έχρημάτισε και δημοσιογράφος, για αυτό δά κ' η πρώτη φιλολογική κριτική του στηρίζεται, σε σέ δοκανίκια, άπάνω στη δημοσιογραφική έπιπολαιότητα.

Πώς σου φαίνεται λ.χ. έκείνο πουγραψε πως είναι ά δ υ ν α τ ο να μεταφραστή ο Σολωμός στην Άττική; Που να τό φανταστή ο κ. Ρ. τό άπλουστατο αυτό πως έν έπρόκειτο τό Σολωμό να τον διαβάσουν πολίτες του άρχαίου Άστεως, στην Άττική έπρεπε να μεταφραστή για να τόνε νοιάσουνε και για να συγκινηθούνε απ' αυτόν;

Για τό άλλο πουγραψε πως όσοι μεταφράζουν άρχαίους συγγραφείς στη σημερινή μας γλώσσα παθαίνουν ο, τ ι έ π α θ ε ι κ ι ο κ. Πάλλης με την Ίλιάδα, μονάχα γέλασε γιατί ο κ. Ρ. και κάθε ρεπόρτερ έφημερίδας κρίνει δίχως να κατάδεχτή να διαβάση. Άν διαβάζε λίγο θάβλεπε πως τό π ά θ η μ α δεν είναι του κ. Πάλλη που μετάφρασε άφου πρώτα καλοδιάβασε και κολοώνησε έκείνο που έπρόκειτο να μεταφράση, αλλά δικό του που έκρινε δίχως να διαβάση.

Με ύπόληψη Ν. ΛΙΑΡΑΣ

Άπό τό άλλο φύλλο του «Νουμά» άρχίζουμε τη «Μήδεια» του Έβριπίδη, μεταφρασμένη σε στίχους από τον ποιητή Γιάννη Περγιαλίτη.

— Να τήνε συστήσουμε στους αναγνώστες μας τό θεωρούμε περιττό. Η μετάφραση άφου είναι καμωμένη από τον Περγιαλίτη δεν μπορεί παρά να είναι καλή.

— Διορθώνουμε ένα λάθος σοβαρό που έγινε στα σημεινά μας «Φαινόμενα και Πράγματα».

— Κατά λάθος λοιπόν τον άρθρογράφο της «Έπερινης» κ. Κ α δ ρ ώ ν η τόνε γράψαμε κ. Φ α ρ φ α ρ ώ ν η ν, που δεν είναι τό ίδιο πράμα.

— Έγράψαμε από μέρες πως θα βγγί σε λίγο ή Γ ρ α μ μ α τ ι κ ή του Φιλήντα και τό ξαναγράψουμε πάλι.

— Πρέπει οι δικοί μας όλοι, μικροί και μεγάλοι, να συντράμουμε γερά τό έργο για να τυπωθί μια όρ' άρχύτερα.

— Θάνα ήρωικά γροθιά στα δασκαλιμά ή Γραμματική του Φιλήντα.

— Συδρομές, 5 δρ. για την Ελλάδα, 5 φρ. χρ. για τό Έξωτερικό και 20 γρόσια για την Τουρκία, δέχεται από τώρα και τό γραφείο του «Νουμά».

— Έξεν από τη μεγάλη άξία του παρουσιάζει κι αυτό τό περίεργο τό βιβλιαράκι του μακαρίτη Σηληιωτάκη που άρχίζουμε να δημοσιεύουμε από σήμερα: Πώς είναι δηλ. γραμμένο ο' άγνή δημοτική γλώσσα.

— Άς έβγαίνε ύστερ' από τό Ταξίδι του Ψυχάρη, δεν θα μας έκανε και τόση έντύπωση.

— Μα βγήκε μπροστά από τό «Ταξίδι» στα 1881, που κανένας δεν τόλμωσε να γράψη πεζά στην Έθνική μας γλώσσα.

— Ο,τι έγραψε ο Σηληιωτάκης τόγραψε με πόνο, γι' αυτό δά τόγραψε και στη Δημοτική.

— Άν ήτανε κανένας τσαρλατάνος πολιτικός από τους σημερινούς, κ' ήθελε να κορτιδέψη, θα τόγραφε τό βιβλίο του στην καθαρεύουσα.

— Στο ξανατύπωμα που κάνουμε του βιβλίου ούτε τη γλώσσα θα πειράζουμε, ούτε την ορθογραφία του.

— Θά τό ξανατυπώσουμε όπως τό πρωτοτύπωπε ο μακαρίτης Σηληιωτάκης, δίχως ναλλάξουμε ούτε γιώτα, και από σεβασμό στο συγγραφέα και για να δείξουμε πως γραφότανε η Έθνική μας γλώσσα έδώ και είκοσιτρία χρόνια.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Ν. Φερ. Τό είδαμε πως η «Άκροπόλη» ξαναδημοσίεψε στο φύλλο της Τρίτης την άνέδοτη σελίδα του Ροΐδη κ' ένα χωρατό για τό δάσκαλο με τό ρ α κ ο ς. Είδαμε όμως και τό άλλο, που δεν τό είδατε λόγω σας, πως ξαναδημοσιεύοντας αυτά η «Άκροπόλη» δεν ντράπηκε να πη πως τα πήρε από τό «Νουμά», όπως έκαναν τα χαριτωμένα «Παναθήναια» που να μη βασκαθούνε. Του Ροΐδη τό διαμαντάκι τό ξαναδημοσίεψε κ' η «Έστία» της Δευτέρας και την εύχαριστούμε. Μα κι αυτή και η «Άκρόπολις» που μεταμόρφωσε τό Γ ά γ η ποταμό τό σε Γ ά γ ο.— κ. Βραχ. Διακ. Σμύρνη. Στείλαμε τα φύλλα στον κ. Ύπ. και σας εύχαριστούμε για τον κόπο που για χάρη μας κάνατε.— κ. Άλ. Παπ. Λίθερπουλ. Πολύ ωραίο και θα δημοσιευτή στο παραπάνω φύλλο. Σας εύχαριστούμε και γι' αυτό και για τα καλά λόγια που μας γράφετε.— κ. Θεοφ. Σάκ. Πολυχνίτο Μιτυλήνης. Χαρήκαμε πολύ που μας γράψατε. Τά φύλλα θα τα στείλουμε αύριο και θα σας γράψουμε σε λίγες μέρες.— κ. Τακ. Σαρακινό. Σας περιμένουμε. Τά δμορφα ποιηματάκια θα δημοσιευτούν.— κ. Ήλ. Βουτ. στην Άλεξάντρια. Ο άκριτικός κ. Σκίπης έγραψε για τα τελευταία συνέττα του Έρμονα που δημοσιέψαμε στο «Νουμά» πως διακρίνονται για τη σαγαυέντρα άπλότητα και τό ξεχωριστό έκείνο κάτι. Πεταξού μια στιγμή ίσα με τις Ίντιες, άφου βρίσκεισι τόσο κοντά, και πές του τα του Έρμονα, να χαρή.— κ. Κώστ. Καιροφύλα. Δέ μας στείλατε άκόμα τον τόμο του Βλαρωίτη που σας δανείσαμε δώ και δυό χρόνια. Γιατί;— κ. Άπ. Άπ. Άνάγκη να περάσης από τό γραφείο.

ΨΥΧΑΡΗ

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΠΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *)

Με τὰ μνήματα, πού εἴτανε καὶ χάρ᾽ του νὰ τῆς δίνει, μὲ τὴν ἀλαφράδα τοῦ νεκροῦ τῆς τοῦ κορμιού, ἀκατῶρῳτο δὲ δόλου δὲν ἐμοιάζει τὸ πρῶμα. Ἡ τύχη τῶ- φερε μάλιστα γιὰ καλὸ τους. Ἐμείλλε μ' ἀπτό, κάτι ὁ Γιάννης νὰ καταλάβῃ πού δὲν τὸ καταλάβαινε ἀπὸ πρῶτα. Κάθε μὲρα ἡ Μυριέλλα πρόκοφτε καὶ στὸ πῆ- δημα καὶ στὸ τρέξιμο. Τὰ ποδαρῆκια τῆς τώρα εἶχανε σιληράνε; καὶ δὲ φοβούντανε τότε πολλὴ τὰ βράχια. Ἐνὰ πρῶτὸ τοῦ εἶπε λοιπὸν πῶς τοῦ κάκου, καὶ θέλει νὰ βγῆ καὶ ἀπτὴ στὸ κυνήγι μὲ τὴν. Καταχάρηκε ὁ Γιάν- νης. Τὶ τῆχα; Μπᾶς δὲ γύρεθε σύντροφο καὶ ὁ ἴδιος στὰ βουνά; Δὲν τὴν ἀφῆσε ἔμωσ νάρθη τὸ καλοκαίρι, ἄς εἴτανε καὶ νύχτα. Στὴν ἐποχὴ πού βρισκόμαστε, πρῶσμεναν κ' οἱ δύο τους τὸ χυνόπορο.

Ἐφῆσε ὁ χυνόπορος. Τὴν κουβέντα τῆς ἡ Μυ- ριέλλα. Πρόθυμος ὁ φίλος, καὶ ἀνεβήκανε στὰ μέρια τὰ βορηνά, τὰ μέρια ἐκεῖνα πού πρὶ δυόμισι χρόνια, κου- βλοῦσε ὁ Γιάννης τὴ Μυριέλλα, μὲν τύχη καὶ πατή- ση χάρου.

Ἄχ! τί διαφορά! Ὅχι μόνον πού ἡ γυναίκα, φαί- νεται, συνηθίζει σὲ ὅλα πὺ ἐρκοῦλα ἀπὸ τὸν ἀντρα. Μὰ τι ἐβλεπε τότες ὁ Γιάννης, καὶ τώρα τί εἶδε! Τό- τεσ ἔτρεμε μὲ λῆξη καὶ πάθη τίποτα τὸ φορτίο του τῆχαπημένον. Τώρα ξαφνικά, πάλι ἄρχισε νὰ τρέμη, γιὰ τὴ Μυριέλλα ἔτρεμε ἔμωσ μὲν πάθη τίποτα πού καὶ ὁ ἴδιος δὲ θὰ μπόρει νὰ τᾶλλῃξῃ.

Κυνηγώντας, εἶχανε πιάσει μικρὸ γιδόπουλο. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πού πρῶτη τῶπιασε ἡ Μυριέλλα. Ὡς τόσο κόντεψε τὸ ζῶ νὰ τοὺς ξεφύγῃ. Τῆραπαξὲ ὁ Γιάν- νης, ἐνῶ τὸ βιάσται ἀκόμα ἡ Μυριέλλα λιγάκι ἀπὸ τὸ κεφάλι. Κ' οἱ δύο τους εἴτανε ἀνακαμένοι ἀπὸ τὸ κυ- νήγημα. Ὁ Γιάννης ἀμέσως σκότωσε τὸ γίδι καὶ ἀρ- χισε νὰ τὸ γδέρνῃ. Ὅσο διακοῦσε ἡ δουλιὰ, πειρά- ζουνταν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, πολὺ φιλικῶς ἐννοεῖται, τᾶχατις ποῖος τῶπιασε καὶ πιανοῦεῖναι. Δικό μου! Ὅχι, δικό μου.

— Δικό μου εἶναι, ἦσχα τοῦ κάνει ἡ Μυριέλλα, παίρνοντας ἕνα παρτζαδάκι πού στὸ στόμα τῆς τὸ βᾶ- ζει, ἀφοῦ πρῶτη ἐγὼ τὸ τρώω.

Τρῶμαξὲ ὁ Γιάννης προμᾶρα τρομαχτικιά. Θυμή- θηκε! Μπᾶς καὶ δὲ θεωροῦσε τώρα μπροστά του, σὰ σὲ κἀθῆρση, τὸν ἐαφτό του, ὅπως εἴτανε, ὅπως εἶχε κἀκτανῆσει, προτοῦ φανῆ στὴν ἐριμιά του ἡ Μυριέλλα; Νᾶ, δὲν τὴ βλέπει; Ἀπὸ τὰ χεῖλα τῆς τᾶπαλά, τὸ κίμα στᾶζει ὡμὸ τὸ καταπίνει τὸ κρέας. Καὶ τὸ κα- ταπίνει, ὄχι καθὼς ἐκεῖνος στὴ ζῆση τοῦ ἀγῶνα, τὴ μέρκ πού πολέμαε μὲ τὰ σκυλιὰ του, νὰ τοὺς μάθῃ, νὰ τοὺς δεῖξῃ πῶς ἀφέντης εἶναι ἀφτός, πῶς ἀφτός θέλει τὸν μπκατζᾶ καὶ τὸν δάγκωσε μὲ τὰ ματωμένα του τὰ δόντια, μὰ τὸ καταπίνει παίζοντας ἡ Μυριέλλα τὸ κομματι, δίχως θυμὸ κανένα, λὲς καὶ νὰ μὲν τῶννωθε πιά τῆς πῶς ἔκανε σὰν τὰ ζᾶ.

Τὶ τὸ λοιπὸν καὶ δὲ φτάνει πού ὁ Γιάννης ἔγινε ζῶ; Ἠρέπει τώρα νὰ γίνῃ κ' ἡ Μυριέλλα; Ἡ Μυ- ριέλλα του; Ἡ Μυριέλλα πού τὸν ἔσωσε; Φρίκη, μᾶ-

νάχα πού τῶβαζε μὲ τὸ νοῦ του. Φοβότανε γιὰ τὴ Μυ- ριέλλα πὺ δεινὰ παρὰ πού εἶχε ποτέ του φοβῆθῃ γιὰ τὸν ἐαφτό του. Νᾶ μὲν τὸ δῆ τέτοιο πρῶμα, νὰ μὲν τὸ δῆ. Τὴν ἀρπαξὲ, μὲ τὸ στόμα του τῆς ἀποσφούγ- γιζε τὸ στόμα, τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του σὰν καὶ πρῶτα, σὰν τὴν ἀθάνατη ἐκεῖνη τὴ νυχτιά, καὶ τὴν κκτέχασε χδεστικῶς ὡς τὸ καρᾶθι.

Δὲ βᾶστικῶς ἔμωσ. Μὲ χίλια χάρδια καὶ μὲ χίλια φιλιά, τῆς εἶπε τὸν κνημό του. Ἄχ! καταλαθε, κα- ταλαθε ἡ Μυριέλλα. Καὶ πῶς νὰ μὲν καταλάβῃ; Τοῦ κάκου. Ὁ ἀθῶπος εἶναι σὰν τὸ λουλούδι. Θὰ ξανοίξῃ, ὅπως τὸ θέλει, ὅπως τὸ φέρει κ' ἡ καταμεσιὰ πού φυτῶνει. Τότες τὸ φύτρο του βγάζει ὅ τι ἔχει νὰ βγά- λῃ. Τὶ θὰ βγῆ ἀπὸ τᾶθῶπιννο λουλούδι στὴ μοναξιά, παρὰ μοναξιάτικη ζωὴ, δηλαδὴ τάντιθετο τᾶθῶπου; Ἡ ξανοίξῃ του βασταεὶ ἀπὸ τὴν κοινωνία, καὶ κεῖ μῶ- νάχα ξανοίγει ἀθῶπιννα, γιὰτὶ γεννημένοι εἶναι στὴ συναθῶπια.

Οἱ κακόμοιροι! Συχνουχαίνει στὸν κόσμον καὶ ἀνα- στεναζόμε γιὰ τὴ μοναξιά. Οἱ δύο τους ἀναστεναζῶνε τώρα γιὰ τὸν κόσμον. Λεφτεριά στὸ Νησί τους δὲν εἶ- χανε. Τὸ βλέπανε, τὰ νοιάθανε καὶ τοὺς ἔκαιγε τὴν ψυχὴ. Θελοντας ἢ ὄχι, τὸ ξέρανε μέρκ τὴν ἡμέρα πῶς ἡ Δημιουργία, πῶς ἡ μοναξιά, πῶς ἡ Μασατιέρα ἔλη, ἀκατακίηκα, τοὺς συμπερικυκλῶνε στὰ δεσμά τους. Ὅχι, ὁ Γιάννης εἶχε γίνῃ, θὰ γινότανε ἀναπόφευκτα κ' ἡ Μυριέλλα. Τὶ τὸν ἔμελε γιὰ τὸν ἴδιο; Ποτέ του, ὡς καὶ στὴ Σάντα Κλάρα, δὲν ἀποθύμησε τὸν κόσμον, τὴν κοινωνία, ὅσο τώρα, πού εἴταν ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν καλή του, γιὰ τὴν ἀγάπη του, γιὰ τὴ Μυριέλλα, γιὰ τὸ ἐγὼ του τὸ δέφτερο, τώρα πού εἴταν ὁ ἀγῶνας γιὰ τοῦ. Ποτέ τους δὲν ἀνεβήκε τόσες φορές στὰ βουνά. Στέκουνταν οἱ δύο τους, ὁ καθένας σ' ἕνα κορφοβούνη, ὁ Γιάννης σὲ ἀψηλότερο, σὲ χαμλότερο ἡ Μυριέλλα. Ἐκῆρναν ἀπὸ μακριὰ τους ὁ ἕνα τοῦ ἄλλουνοῦ. Κ' ἔ- μοιαζε ἡ σουλιά τους σὰν τραγοῦδι πονετικό, πού πα- ρακάλειε τὸν κόσμον νὰ τοὺς πάρῃ, νὰ δώσῃ τῆς ἀγά- πης τους τὴ λεφτεριά.

Τοὺς λυπήθηκε ἡ τύχη. Καιρὸς εἴταν ἀλήθειαι Δὲν ἔγινε ἔμωσ κατὰ πῶς τῶλπιζε ὁ Γιάννης, πού τὴν ὠρα δὲν ἔθλεπε νὰ κλέψουνη κ' οἱ δύο τους τὰ ποδία τους ἀπὸ τὴ Μασατιέρα, ἢ τουλάχιστο, κηθημένους στὸ κατᾶστρωμα τὸ γοργό, νὰ τοὺς κλέψῃ τὸ καρᾶθι ἀπὸ τὴ μοναξιά.

Δὲν τοὺς πρωτογλύτωσε καρᾶθι. Μιὰ μέρκ, στὴν ἀπελπισιά τους, κατεβήκανε μαζί στὴν ἀμμουδοῦλα πού εἶχε βρεῖ ὁ Γιάννης τὴ Μυριέλλα. Ποῖος ξέρει τὶ πρῶσμεναν καὶ πῆγιναν ὡς ἐκεῖ κάτου; Ἐκεῖ φάνηκε τὸ μόνον καρᾶθι πού εἶδε ὁ Γιάννης στὴ Μασατιέρα. Ἐκεῖ θᾶβλεπε ἴσως καὶ τὸ δέφτερο ἔκει πιά θᾶποφᾶ- σιζε ἡ μοῖρα γιὰ τὰ παιδιὰ μας, ἂν εἴτανε τόντις νᾶ- ποζῶωθουνη καὶ νὰ χλοῦνε, ἢ νὰ ζήσουνη ἀθῶπιοι μὲ τοὺς ἀθῶπιοι.

Ἐκεῖ ἐφεξε καὶ ὁ γλυτωμός. Εἶχε νυχτώσει καὶ κοίταζαν πάντα οἱ δύο τους τὸ γιαιό. Ἄξαφνα βλέπει ὁ Γιάννης μιὰ παράξενη λάψη, πού ἀρχινάει καὶ ρο- διζει ὁ οὐρανός. Μνήσκαι σὰν ἀποβρόντητος. Ἀνασκα- λίζει στὸ μνημονικό του, καὶ φοβᾶται μήπως καὶ γε-

λάστηκε. Πετιέται στὸ βουνό. Ἀναμμένη ἔλη ἡ Σάντα Κλάρα. Πυρκαγιά! Πυρκαγιά σὰν τὴ δική του. Καὶ τόντις εἴταν ἀθῶπος ἐκειπέρα, ἕνας νάφτης πού εἶχε γλυτώσει τότες ἀπὸ τὴ φουρτούνα, σὰν ἔπεσε ἡ Μυριέλλα στὴν ἀμμουδοῦλα, καὶ πού τώρα, ποῖος ξέρει ἀπὸ τί λόγο, εἴτε γιὰτὶ τρελλαίνουνηταν καὶ ἀφτός, εἴτε γιὰτὶ θὰ εἶδε καρᾶθι, ἔκαψε ὅτι σώζουνηταν ἀκόμη ἀπὸ τὴ μοναξιά.

Εἶδε τὸ Γιάννη στὴν ἴδια θέση πού ὁ Γιάννης εἶχε δεῖ τὰ ζᾶ. Μὰ τὴν εἶδε καὶ ἀφτόνε καρᾶθι πού περνοῦσε. Τοὺς πῆρε ὅλους, τοὺς τρεῖς δηλαδὴ, σαστισμένους, σὰ θαμπωμένους νὰ βρῖσκουνηταν ἀνάμεσα σὲ ἀθῶπιοι. Συνήθισαν ἐφκίλα καὶ γλήγορα. Προτοῦ ἔμωσ γυρίσανε στὴν Ἐθῶπῃ, ἀραξε τὸ καρᾶθι στὴ Μασατιέρα, τὸ τρίτο ἐκεῖνο τὸ Νησί τοῦ Χουάν-Φερνάντεζ, πού μήτε φαινότανε ἀπὸ τὰ δύο τᾶλλα. Εἴτανε τώρα ἐκεῖ ἀποι- κία καινούρια, πολιτισμός ἀρχιζάμενος καὶ κοινωνία. Τὸ λέγανε Μασατιέρα, γιὰτὶ ἀφτό βρῖσκουνηταν πὺ ἔξω ἀπὸ τὴν Σάντα Κλάρα καὶ ἀπὸ τὴ Μασατιέρα σᾶ- νοιχτά. Στὴ Μασατιέρα, ἔμειναν ἀκόμη ὁ Γιάννης κ' ἡ Μυριέλλα δυὸ τρία χρόνια. Συχνά, μέσα στὸν κό- σμον πού εἶχε στὸ Νησί καὶ πού τοὺς ἔρρε, συχνά, τὸ βράδυ ἀγαπημένοι πάντα καὶ φτυχισμένοι, συλλογιούν- τανε μὲ γλῶκα τὴ μοναξιά ὅπου χάρηκε ἡ ψυχὴ τους, σὰν τὸ πρωτομῶροδο λουλούδι, στὴν Ἀγάπη.

ΥΣΤΕΡΟΛΟΓΟΣ

ΑΝΤΙΣ ΠΡΟΛΟΓΟ.

Πῶς γράφθηκε

ἀφτὸ ἐδῶ τὸ ρομάντσο

Ὅλος ὁ κόσμος ξέρει τὸ περίφημον τὸ ρομάντσο τοῦ ἀγγλοῦ D. de Foe, τὶς ὁδοιπορίες, ἢ πὺ σωστὰ νὰ βγάλουμε τὸ νόημα, τὰ Παθήματα τοῦ Robinson Crusoe. Ὁ καθένας τὸ διάβασε, μεταφρασμένο σὰν πού εἶναι σὲ χίλιες δυὸ γλώσσες, ἢ τουλάχιστο θὰ τᾶκουσε.

Πῶς ἔτυχε νὰ κάμω καὶ γὼ ἕναν καινούριο Ρομ- πινσῶνα, πῶς μοῦ πέρασε τέτοια ἰδέα ἀπὸ τὸ νοῦ, ἀφτό θελω τώρα νὰ δηγηθῶ μὲ λίγα λόγια. Στὸ τέλος, ὅπως καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ ρομάντσου, θὰ εἶδε πιά ὁ ἀ- ναγνώστης τὴ διαφορά ἔτσι, δὲν ἔχω καὶ τόσα νὰ πῶ. Ἄλλη ἀντίληψη τῆς μοναξιάς στὸ ἕνα ρομάντσο ἄλ- λη στὸ ἄλλο.

Λοιπὸν τὸν παρασμένο χειμῶνα, εἶχα νὰ βγάλω δημόσιο λόγο σὲ κάποιο Λαϊκὸ Πανεπιστήμιο, καθὼς τὰ λένε στὸ Παρίσι, ἕνα εἶδος διδασκῆτρια γιὰ τὸ λαό, πού ἔρχουνηται, δυὸ ἢ τρεῖς ἢ τέσσερις φορές τὴ βδο- μάδα, κηθηγητάδες, βουλευτάδες, δικηγόροι, γιατροί, λογιῶ λογιῶ ἐπιστήμονες, διαλέγοντας ὁ καθένας ὅποιο θέμα τοῦ ἀρέσει, ὅποιο εἶναι καὶ τῆς εἰδικότητος του, γιὰ νὰ πάρουν ἢ καμιάν ἰδέα ἢ καμιά γνώση ἀπὸ τίς πὺ ἀπλὲς καὶ τίς πὺ καθάρεις οἱ ἀκροατάδες, πού θὰ μπορούσαμε ἴσως καλῆτερα καὶ ἀκουστάδες νὰ τοὺς ὀνο- μάσουμε, γιὰτὶ ἀφτό ἀμέσως τὸ καταλαβαίνει ὁ πὺ ἀγράμματος καὶ προσέχει.

Θέμα εἶχα κάμει τίς τρεῖς λέξεις τῆς γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, Λεφτεριά, Ἰσότη, Ἀδερφοσύνη. Ἄς ἀφήσουμε τὴν ἀδερφοσύνη, πού θὰ μᾶς παρᾶσεραν κά- πως τὰ ἱστορικά καὶ τὰ φιλοσοφικά τῆς. Ἀπόρησα πόσο φρόνιμα, πόσο στοχαστικά, ἢ Ἐπαναστάση, μόλις ἔβαλε τὴ λέξη Λεφτεριά, πλάγι τῆς, ἀμέσως ἔβαλε καὶ τὴ λέξη Ἰσότη. Λεφτεριά δίχως Ἰσότη δὲν ὑπάρχει. Καὶ μάλιστα, νὰ τὸ κλοσυλλογιστοῦμε, ἀπόλυτη λεφ- τεριά πουθενὰ καὶ ποτέ δὲν ἔχει.

*) Κοίταξε τὰ φύλλα 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110 καὶ 111.

Σὰ μιλῶ δημόσια, λόγου χάριν, ἀφοῦ γιὰ δημόσια μαθήματα ἢ κουβέντα, λέπτερος διόλου δὲν εἶμαι. Λέπτερος ὁ νοῦς μου δὲν εἶναι· λέπτερο δὲν εἶναι οὔτε τὸ κορμί μου. Δὲν μπορῶ ἀξάφνα μῆτε νὰ βῆσω ἀδιάκοπα· ἐκεῖ πού μιλῶ, ἂν τύχη καὶ μοῦ κατεβῆ γὰ τραγουδήσω, δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάμω. Δὲν μπορῶ νὰ κάμω μῆτε μιὰ στιγμή ὅ τι θέλω. Πρέπει νὰ κάμω ἐκεῖνο πού συμφωνήσαμε νὰ κάμουμε κι ὄχι ἄλλο, ἐγὼ νὰ μιλῶ, οἱ ἀκουσάδες μου ν' ἀκούνε, γιὰτί οὔτε τοῦ λόγου τους λέπτεροι δὲν εἶναι. Εἴμαστε ἀλληλοδεμένοι.

Καὶ γιὰτί ἀφτό; γιὰτί τὸ ἄτομο δὲν ὑπάρχει. Ἀπὸ τὰ ωραιότερα, τὰ πιὸ σφῶ πού ἀνακαλύψη ἢ σημερινὴ φιλοσοφία, εἶναι ἡ ἀνυπαρξία τούτη τοῦ ἀτόμου. Τὸ μόνο πού ὑπάρχει, τὸ μόνο πού βλέπουμε, εἶναι τὸ ἄτομο τὸ κοινωνικόν, πού ἄτομο πιά δὲ λέγεται, ἀφοῦ χωριστὰ μᾶς καταπτάει ἀδύνατο νὰ τὸ φανταστοῦμε. Ἀμα ὅμως εἶναι τὸ ἄτομο, ἄτομο κοινωνικόν, τότες ἀλλάζουσι ὅλα· τότες καταλαβαίνουμε γιὰτί δὲ μᾶς ἀπομνήσκουσι οὐδὲ ψυχικὴ λεφτεριά. Ὁ ἕνας τὴν παίρνει ἀπὸ τὸν ἄλλον κ' ἔτσι τὴν λιγοστεύει τοῦ ἄλλου, καθὼς εἶδαμε γιὰ τὰ δημόσια μαθήματα. Μὰ δὲν παίρνει ἀπὸ τὴ δική μου μονάχα τὴ λεφτεριά· μοῦ δίνει κι ἀπὸ τὴ δική του. Ἀνταλλάξια. Κι ἀφτό θὰ πῆ Ἰσότη. Σωστὴ κοινωνία εἶναι ἡ κοινωνία πού ὁ καθένας, πού κάθε μέλος, κάθε ἄτομο παίρνει καὶ δίνει τὸ ἴδιον, δηλαδή ἐκεῖ πού ἡ ανταλλάξια καταπτάει ἀληθινὴν κι ἀδιάκοπην ἰσοαλλάξια.

Λοιπὸν τὸ ἐγὼ εἶναι παραμῦθον. Ὁ ἐγωισμὸς εἶναι κούφια λέξη. Τὸ ἐγὼ δίχως τὸ ἐσὺ νόημα δὲν ἔχει. Εἶρεσι πὼς ὑπάρχεις, πὼς εἶσαι, γιὰτί βλέπεις τὸ γείτονά σου πού εἶναι καὶ πού ὑπάρχει. Ὅρος τοῦ ἐγωισμοῦ ὁ ἑτερισμὸς, καὶ ἀρχὴ του.

Γιὰ νὰ φανταστοῦμε ἄτομο, πού νὰ εἶναι τόντις ἄτομο, δηλαδή πού νὰ μὴν εἶναι ἄτομο κοινωνικόν, παρὰ νὰ ζῆ μόνο του κι ὀλομόναχο, πρέπει νὰ φανταστοῦμε τὴν ἀθροπότητα, ὄχι ὅπως τὴ βλέπουμε, μὰ ὅπως δὲν τὴν εἶδαμε ποτέ μας, πᾶει νὰ πῆ ἄτομα ἄτομα νὰ τὴ φανταστοῦμε καὶ τὸ κάθε ἄτομο στὴ φωλιά του, σὲ δική του ἀποκλεισμένη ἐρημίᾳ, μὴ γνωρίζοντας ἄλλο κανένα.

Εἶναι τέτοιο θάμα ἢ φαντασία τοῦ ποιητῆ, πού ὅσα ἢ φαντασία του σοῦ πλάθει, πᾶς καὶ τὰ νομίζεις πὼς εἶναι ἀλήθεια. Ἔτσι θυμῆθηκα καὶ γὼ τοῦ D. de Foe τὸ Ρομπινσῶνα.

— «Νᾶ, ὡστόσο, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, ἄτομο κι ἄτομο μάλιστα ὅπως θαζόουσα τάχα πὼς δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ ἀφτός ζῆ στὴν ἐρημίᾳ, ζῆ ὡς ἄθροπος, βρῖσκεται κιόλας πολὺ ἐφτυχιμένος. Λοιπὸν, ἢ θεωρία μου δὲν ἀξίζει. Ἐχει ἄτομα, πού δὲν εἶναι ἄτομα κοινωνικά!»

Μιλοῦσα μιὰ μέρα γιὰ τὸ ζήτημα μ' ἕνα μου φίλο, μὲ τὸν Gaston Paris πού εἶτανε καὶ δάσκαλός μου. Ὁ Gaston Paris εἶναι γλωσσολόγος σ' ὅλη τὴν Ἑθρώπη γνωστός. Μὰ συχνὰ δὲν ἔτυχε νὰπαντήσω ἄθροπος, ἂν καὶ κάμποσους μεγάλους εἶδα στὴ ζωὴ μου ἀπὸ κοντὰ, πού νὰ ξέρη τόσα, νὰ τὰ ξέρη καταβάθρα, καὶ πού ὁ νοῦς του νᾶχη τόση φιλοσοφία καὶ ξανοιξία. Νὰ κουβεντιάζω μὲ τὸν εἶναι πάντα καὶ χαρὰ μου καὶ προκοπή μου. Τὰ λέει ὅλα μάλιστα μὲ τόση χάριν, μὲ τόσο πνεῦμα, πού τὴν ἀκούς καὶ δὲ χορταίνεις.

Ἀφοῦ τοῦ εἶπα γιὰ τὸν ἀτομισμὸ καὶ τὸ Ρομπινσῶνα, γυρίζει καὶ μοῦ κάνει.

— «Θὰ διάβασες τὰ ἱστορικὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Σελικῆ (δὲν εἶχα ὑποψία!) Ἀφτός στάθηκε τὸ πρῶτότυπο τοῦ D. de Foe ἢ μοναξιά τοῦ Ρομπινσῶνα εἶναι ὅμως ζουγραφία δική του, ὄχι πολὺ πιστή. Ὁ Σελικῆς καθῆσε τέσσερα χρόνια στὸ ῥημονήσι του, ἀποξέχασε στὸ διάστημα κάθε ἀθροπίνην λαλιά, ἔμαθε νὰ τρέχη πιὸ γλήγορος ἀπὸ τὴν κατσίκα, κι ὅταν ἤρ-

θανε νὰ τὸν πάρουν, ἔμοιαζε σὰ νὰ εἶχε γίνῃ κι ἀφτός ἕνα ζῷ μὲ τὰ ζῷα.

Ἔπειτα, τί νὰ σοῦ πῶ; Ἀποφασιστικὴ δὲ μοῦ φαίνεται διόλου ἢ ἀπόδειξη τοῦ D. de Foe. Μοναξιώτης εἶναι ἀφτός; Τοῦ δίνει ὁ μυθιστοριογράφος, νὰ τᾶχη μαζί του, ἕνα σωρὸ πράματα, πού εἶναι πράματα τοῦ πολιτισμοῦ· τοῦ δίνει σύντροφο στὸ Νησί του ὡς κ' ἕνα σκυλὶ τοῦ καρβιῦ, ἕνα παπαγάλου καὶ τὴ ξέρω ἀκόμη; Μὰ τὸ μεγαλύτερο τὸ λάθος εἶναι νομίζω πού τοῦ δίνει καὶ τὴν Ἁγία Γραφή. Τότες πιά δὲν εἶναι μόνος. Μὲ τὴ Γραφή, φτάνει πού τὴ διαβάσει, θυμάται τὰ νιάτα του, θυμάται λοιπὸν καὶ τὸν κόσμο, ζῆ πάλι μὲ τὸ νοῦ του μέσα στὴν ἀθροπίνην συγκοινωνία. Κατόπι βρῖσκει καὶ τὸν Παρασκεβᾶ κ' οἱ δύο τους πιά χωριῖ. Ἄν εἶχε ὁ συγγραφέας τὸ σκοπὸ νὰ μᾶς παραστήσῃ μιὰν ὑπαρξὴ μοναξιώτικην, βέβαια πὼς τὰ μέσα πού ἔβλεπε σ' ἐνέργεια, δὲν εἶτανε μῆτε τὰ χρεαζόμενα μῆτε τὰ προπούμενα.

Μοῦ κατέβηκε φῶς. Κατ' ἄλλα. Ἐπίσασα νὰ μελετῶ, νὰ διαβάσω. Τώρα ἐννοιοῦθα τί τρέχει. Ὁ λόγος εἶτανε νὰ ζετασῇ κανεὶς τί γίνεται τὸ ἄτομο τὸ κοινωνικόν, ὡς τὰ ποσοπᾶς ἀπὸ τὴν κοινωνία, ὡς τὸ ῥίχνεις σπαρταριστὸ ἀκόμη σὲ ἀληθινὴν μοναξιά.

Κι ἀφτό προσπάθησα νὰ κάμω. Τόσο εἶναι συνηθισμένος ὁ ἄθροπος στὴν κοινωνία, τόσο τὴν ἔχει ἀνάγκη, πού στὴ Σάντα Κλάρα, ὁ Γιάννης ὁ Πετρογιάννης ὡς καὶ μὲ τὰ δέντρα θᾶπιανε τὴν κουβέντη, ὡς καὶ τὰ δέντρα θᾶ τᾶκανε συντρόφους, ἂ δὲν εἶτανε νᾶφτης ἀπαγγελμᾶ του, δηλαδή λιγώτερο ἀπὸ γεωργὸ ἢ ὅποιον καμπήσιο θέλεις, προτομασμένος γιὰ τέτοια σύντροφα, καὶ μαθημένος περισσότερο στὰ καρβία. Κ' ἔτσι τὰ δέντρα τὰ κάνει πιὸ ἔφολα κατάρτια, κ' ἔτσι συντέλεσε κι ἀφτό στὴν ἀπαγίωσή του, γιὰτί ἐνοεῖται γυμνάστηκε καλῆτερα καὶ μὲ ζεση μεγαλύτερη στὸ δέντρανεβασμα καὶ στὸ δέντροκαθήσι, ἀφοῦ ζωερώτερα τοῦ θυμίζαν τὰ δέντρα τὸ καρβί του. Καὶ μ' ἀφτό, δίχως νὰ τὸ νοιώτῃ, ἀρχίζει νὰποζώνεται ἀπὸ τότες. Μὰ στὴ Σάντα Κλάρα, κατάντησε νὰ μὴν μπορῆ νὰ σκοτώσῃ μιὰν καρβίδα, πᾶει νὰ πῆ τὸ μόνο πλάσμα τὸ ζωντανόν, πού ἔβλεπε γύρω του στὴν ἐρημίᾳ.

Μὰ μήπως εἶτανε λέπτερος ὁ Γιάννης καὶ στὴ μοναξιά ἐκεῖνη τὴν ἀπόλυτη, ἀνάμεσα στὰ δέντρα; Διόλου. Τοῦ ἔπαιρναν ὡς καὶ τὰ δέντρα τὴ λεφτεριά του. Ἀδύνατο νὰ ζῆ ὅπως ἤθελε, μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸ λόγο πού ζοῦσε ἀνάμεσα τους, δηλαδή πού ζοῦσε μαζί τους. Ἀφτὰ τὸν θρέφανε, τὸν σκεπάζανε, τὸν δροσίζανε, τὸν ἐφραίνανε, τὸν τρομοδέρνανε· ἀφτὰ λοιπὸν τοῦ ἀλλάζανε φυσικὰ καὶ τὸν τρόπο τῆς ζήσης, δὲν τοῦ ἀφίνανε λεφτεριά.

Τὴ λεφτεριά ἴσα ἴσα στὸ τέλος ἀναζητοῦνε ὁ Γιάννης κ' ἡ Μυριέλλα. Τὴ φλογερὸν πρᾶμα πού εἶναι, στοχάσου το, νὰ μὴ βλέπης ὀλόγυρά σου μῆτε ἀθροπίνην χωριῖ, μῆτε καὶ δρόμο. Πόσο ἀρχίζεις τότες κι ἀποθυμᾶς ὡς καὶ τὴ λάσπη τῶ σοκακιῶνε! Πᾶς, ἐρχεσαι, βγαίνεις, μιλεῖς μὲ τοὺς φίλους σου, μαλλώνεις, φωνάζετε, φιλιέστε, γυρίζεις σπῆτι σου, ῥαχατέβεις, δουλέβεις, κάνεις ὅ,τι θέλεις. Καλλία ὅμως στὴν Ἄδη νὰ κοιμάται, ὅποιος δὲν εἶναι πιά τοῦ ποδοδεμένος ἀπὸ τὴν συντροφισσὴ τῆς ζωῆς του, τὴν συνήθειαν, ἀπὸ τὸ κέφι του, ἀπὸ τὰ γούστα του, παρὰ πορπατᾶει χῶρια στὴν ἐρημίᾳ.

Τὸ νόημα τοῦ ρομάντζου μου τέτοιο εἶναι κοντὰ. Ὁ ἀναγνώστης θὰ πῆ τώρα, πέτυχα ἢ δὲν πέτυχα. Ἐμένα τέτοιος μοῦ φαίνεται ὁ σωστός ὁ μοναξιώτης. Δὲ σημαίνει πάλι πὼς θέλησα ἢ πᾶσκισα νὰ περιγράψω τὴ μοναξιά τοῦ Χουάν-Φερνάντεζ, ἀπαράλλαχτα κατὰ πὼς εἶναι. Ἡ φαντασία τοῦ ποιητῆ ἔχει κάποια δικαιώματα καὶ δάφτη. Γεωγράφος δὲν εἶμαι. Ὡστόσο διάβασα κάμποσα γιὰ τὴν τοπογραφία, τὴν φυτρωσία, τὴν

καρπωσία καὶ τὴ ζωοσία τῶ Νησιῶνε τοῦ Χουάν-Φερνάντεζ. Τὸ πιὸ χρήσιμο ἀπ' ὅλα μοῦ στάθηκε τὸ σύγγραμμα τοῦ Alexander Ermel, Eine Reise nach der Robinson—Crusoe—Insee, Hamburg 1889, 80, 134 σελ. Γιὰ τὸ κλίμα, γιὰ τὴ βουνογραφία, μὲ ὠδήγησε ἀφτός. Τῶφερε ἢ τῶχη, νὰ μὴ βρῖσκονται στὰ Νησιά τούτα μῆτε ζωοφία μῆτε πουλιά, παρὰ τὰ θαλασσοπούλια ἐκεῖνα πού φαίνονται κάποτε μονάχα, σὰ θὰ φουξήξῃ βοριάς. Ἔτσι χωρὶς νὰ τὸ κάμω πίτηδες, μπόρεσα κ' ἐδειξᾶ τὸν ἄθροπο μέσα σὲ ὀλότελην ἐρημίᾳ. Δηλαδή, ἐδῶ καὶ κεῖ ἀλλάξα ἕνα δῶ. Λόγου χάριν, στὴ Σάντα Κλάρα ἔχει γίδια. Τὰ γίδια ὅμως εἶναι νιοφερμένα· λοιπὸν ὑπόθεσα πὼς ὁ Γιάννης πῆγε στὸ Νησί, προτοῦ κατοικήθῃ ἀπὸ τὰ γίδια. Στὴ Μασατιέρα πᾶλε ἀφῆσα τὰ σκυλιὰ καὶ τὴν κατσίκα, γιὰτί ταίριαζαν περὶφορὰ μὲ τὸ σκοπὸ μου καὶ μὲ βοήθουσανε. Στὴ Μασατιέρα, ἔχει φαίνεται κι ἄπειρα ποντίκια.

Ἐχει καὶ φώκια ἢ σκυλόψαρα, πού κάπου τᾶβαλε κι ἀφτὰ στὸ βιβλιαράκι τοῦ ἕνα ἀγγλῆ συγγραφέα πού ξαναφτείαζε Ρομπινσῶνα. The original Robinson Crusoe By the Rev. H. C. Adams, London, 120, XI—256 σελ. Γιὰ τούτο, δὲν εἶπα τίποτις γιὰ τὰ φώκια. Τὰ ποντίκια πιά, ἔλατε νὰ φανταστοῦμε πὼς πρὶν ἔρθῃ ὁ Γιάννης, τᾶφραξαν οἱ γάτες καὶ πᾶς τὴν γάτες, τὴν ἔφαγαν τὰ σκυλιὰ.

Τὸ ζήτημα τὸ δικὸ μας δὲν εἶτανε μῆτε γιὰ ποντικούς μῆτε γιὰ γάτες, μὰ μόνο γιὰ τὸν ἄθροπο καὶ μὲ τί τρόπο ἀφτός γίνεται ἀνοιωθᾶ κι ἀθελᾶ τοῦ ζῶο μὲ τὰ ζῷα. Εἶχε ὅμως κι ἄλλο ζήτημα, ἔτσι πιὸ φιλοσοφικόν. Μᾶς λέει ὁ D. de Foe πὼς ὁ Ρομπινσῶνας του, ἀφοῦ ὑστερὶς ἀπὸ χρόνια καὶ χρόνια γλύτωσε, παντρεύτηκε ἀμέσως. Τὸ πιστέβω. Μὰ τὸ ζήτημα δὲ λύθηκε μ' ἀφτό, οὔτε καὶ μελετήθηκε. Νόμισα λοιπὸν πὼς ἀξίζει νὰ δοῦμε τί γίνεται κ' ἡ ἀγάπη στὴ μοναξιά. Εἶτε θὰ φέρῃ ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο μαζί του, πού νὰ ποῦμε, καὶ μέσα του τὴν κοινωνία, τὴν κοινωνικὴν τὴν συνήθειαν, ὀἀντιπροσωπῆσῃ τὸν πολιτισμὸν, καὶ τότες δὲν ὑπάρχει μοναξιά καθαρὴ· εἶτε, ἕνα γίνουνε οἱ δύο μιὰ μοναξιά, ὅσο περισσότερο ἀγαπηθῶνε καὶ μοιάζουνε ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, τόσο πιὸ ἔφολα θὰ ξαναρχίσῃ κι ὁ δέπτερος τὰ ἱστορικὰ τοῦ πρῶτου, τὰ ἴδια παθήματα θὰ πάθῃ. Ὅταν ἐρχεται ἡ Μυριέλλα, ὁ Γιάννης εἶναι ἀγριὸς ἀκόμη· λίγο λίγο, θηλυκῶνεται, ὅπως λέει ὁ Σοφοκλῆς, μὲ τὰ λόγια τὰ γυναικῆσια, κι ἀφοῦ τὸν ἀπογυναίκεψε κάπως ἡ Μυριέλλα καὶ τὸν ἀποαγάπησε, τὸ ἦθος του ἀλλάζει. Ἀλλάζει ὅμως καὶ τῆς Μυριέλλας τρομαχτικὰ, κ' ἔτσι δὲ βλέπουμε πὸ πὼς νὰ γλυτώσουνε ἀπὸ τὴν μοναξιά τὴν Ἀγάπη.

Τὴν ἀγάπη καὶ τὸν ἔρωτα, γιὰτί παντοῦ νομίζω νὰδεῖξῃ τὴν διαφορὰ, προσπάθησα νὰ τοὺς παραστήσω μὲ τὴ δύναμην πού πρέπει στὰ πιὸ δυνατὰ μας ἀφτὰ τὰ δύο ψυχόρμητα, καὶ μὲ τὸ νόημα τὸ φιλοσοφικόν πού θέλει τέτοιο μυστήριον, τέτοιο θάμα, τέτοια ὀρμη κοσμογεννήτρα. Τάκουω κι ἀπὸ τώρα τί θὰ μοῦ ποῦνε. Γιὰ τοὺς ἀγρίους ὅλα εἶναι ἀγρία, γιὰ τοὺς ἀγνοὺς ἀγνά. Θὰ πετάξῃ τὴν φωνήν, ὅποιος ἔχει πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους πορνογραφημένη τὴν ψυχὴν τοῦ ἴδιου, πρῶτος ἀφτός θὰ σκανταλιστῆ, θὰ θυμώσῃ, βέβαια γιὰτί θὰ κατάρθωσα νὰποζουγραφίσω τὴν ἀλήθειαν μὲ κάποιαν ποίησιν, πού ἡ δική του ἢ ἀλήθεια δὲν τὴν ξέρε καὶ πού ἡ ζωὴ του δὲν τὴν ἔχει. Ἐμένα δὲ μὲ μέλει. Τέτοιες ζουγραφίαι, τέτοιες ἐρωτικῆς εἰκόνες, δὲν εἶπα εἰκόνες τῆς ἀγάπης, μπορεῖ νὰ βρῆς σὲ κάθε φιλολογία τοῦ κόσμου, ἂν ὄχι καὶ πάντα πετυχημένες, γιὰτί δυσκολώτερη τέχνη δὲν ὑπάρχει. Μὰ λιγώτερο ἀπ' ὅποιον κι ἂν εἶναι, ἔχουνε τὴν ἀδεια οἱ δασκάλου νὰ φωνάζουνε. Ἀφοῦ θέλουνε τοῦ λόγου τους καὶ καλὰ νὰ μᾶς φέρουνε πίσω στὴν ἀρχαίαν τὴν Ἑλλάδα, στὴν ἀρχαίαν τῆς τῆ φιλολο-

μία, λοιπόν, αξιοποιούμε μια στιγμή τη φιλοσοφία την αρχαία, την προκομμένη. Άς κοιτάξουμε τις βρωμικές λέξεις, τις μουνταρίες του Άριστοφάνη, που μουνταρία τα λέει, όχι τάχατις από τούτη τη φιλοσοφία, όχι από καμιάν έννοια βαθιά, παρά μόνο και μόνο γιατί του άρεσει να ναι μουνταρίας και μουνταρίες να τον ακούει. Νά τον ακούει τέτες, και σήμερα να τον διαβάζουμε. Το ξέρουμε όλοι μας τι κακό; τι όληθρα είναι στα σκοιεία ό Άριστοφάνης, πώς προσπαθούν οι μαθητάδες να τον άρπάξουν κρυφά, και τι ώρα και μεθήματα που τους δίνει.

Μά μήπως πρέπει να ξεχάσουμε και το θείο τον Πλάτωνα; Τι άηδίες είναι κείνες που βάζει στο Συμπόσιο; Τι άρτά, τι κακοήθια του άρτά, τα σιχαμένα που φτάνει να πιά συλλογιστής και συ έρχεται άναγκούλα, τολμά ό Πλάτωνας και σου τη λέει άγάπη! Έτσι ήξεραν την άγάπη, έτσι φανίεται τη νοιώθαι να τη χαίρονται λοιπόν, έμας όμως να μάς άφήσουν ήσυχούς. Καίρος είναι, καιρός να το φωνάξουμε πιά και μεις, πώς ό πολιτισμός μας ό κεινούριος άπόξερα τέτοια πράματα και τέτοια ντροπή. Και σε ποιόνα, παρακαλώ, άπό τους άρχαίους τους περίφημους, δέν άπαντες καμιά λέξη άχρηία, ή καμιά εικόνα πρόστυχη, θέλεις Όμηρο, θέλεις Έρρόδοτο, Θεόκριτο θέλεις; Ό Κοραής ήρθε να μάς διδάξει, πώς ή γλώσσα μονάχη των άρχαίων σου άνοιώνει το νού. Δέν θά θυμότανε καλά, άν τόλεγε. Δέν θά θυμότανε μήτε τον Έλιοδώρο τον παινεμένο του και χαδεμένο. Κάμποσα έχει κι άρτός. Μπορεί πάλε και τα τέτοια να έρχαν του Κοραή, άφου γράφει. «Είναι εύτύχημα το να μην έδυνήθη άκόμη καμείς άπό τους φιλομαχίους να γενήση (!) μίαν μυθιστορίαν ως εκείνην του Έλιοδώρου και τότε ήθελες; Δεί με πόσην εύκαλίαν ήθελεν άνατρέψειν (!) όλους τους ήμετέρους κανόνες και τεχνολογίας. Είναι πιθανόν ότι έγω δέν θέλω γενή μάρτυς τοιαύτης λυπηράς μεταβολής.» Έπιστ. Κορ., Α, 505.

Άπό τα ώραί του άρτά λόγια, βλέπει κανείς πόσο άγαπούσε ό Κοραής τα γράμματα—και την πατριδα του, άφου τόβρισκε λυπητερό να πλουτιστή με άριστούργημα ή Έλλάδα, μια και το άριστούργημα θάτανε γραμμένο στη δημοτική. Κάλλια τίποτις, παρά ή δημοτική να νικήση. Μά μήπως δέν είναι και κάμποσο περίεργο, στον αιώνα το δέκατο ένατο, άριστούργημα να θάρρη τα Αίθιοπικά; Όσο έννοιωθε άπό γλώσσα, τόσο έννοιεται έννοιωθε κι άπό τέχνη.

Τουλάχιστο, άν είχες πει το Λόγγο! Το χαριτωμένο του το ρομαντάκι. Τα κατά Δάφνιν και χλόην μπορεί πιά σωστά να όνομαστή άριστούργημα. Και τότες φτάνει κανείς στο συμπέρασμα πώς οι πιά άθωοι μέσα στους άρχαίους, είναι κείνοι που άντις να σου βάζουνε, καθώς δείξαμε πιά άπάνω, άχρειότητες και μουνταρίες όπου κι άν τύχαινε, είπανε με σκοπό και θέληση να καθήσουνε να γράφουνε έρωτιάρικα βιβλιάρια. Βέβαια πώς ό Λόγγος δέν έχει ούτε μεγάλη βαθιοχαρακία στο κοντύλι, ούτε βαθιοστοχασία στις ιδέες, άν τον Πλάτωνα, λόγου χάρη. Μά ή γδύμνια στη γραφή του, άν κόψουμε κι άπ' άφ' τήνε μερικά πολύ άνοστα για μάς, έχει κάτι πιά άπαλό, πιά φυσικό, πιά δικό μας, και σήμερα άκόμη διαβάξεται, φημίζεται παντού, άν άριστουργηματάκι της έλληνικής φιλολογίας, σά δικιάντι που δέν έσθησε το φως του.

Πρέπει να το μολογήσω, για όσο μάταιο κι ά με άφουρε; μά γιατί πάλε να μη γυρέθη κανείς να μιμητάι την τέχνη, την πιδεξιοσύνη, την όμορφιά που άξίζουμε μίμηση; Άμα κατάλαβα πώς είχα και γώ να παραστήσω άγάπη στη μοναξιά, σε ρημονήσι, σε ζωή άπλοική, άθελα μου συλλογίστηκα το Λόγγο

και τον ξαναπέρασα. Και δέν το λέω διόλου, για να χίγη άξαφνα καμιά σύγκριση άναμεταξύ μας, άφου σέκομαι μακριά του, το λέω για να δείξω μια και καλή πώς δικαίωμα να με κατηγορήσουνε δέν τους άπόμενε κανένα, τώρα που βλέπουμε πώς ποίηματα και γώ να κάμω σάν έναν άπό τους συγγραφείς μας τους καλλήτερος.

Είναι όμως χαρά και μέθη να γράφω κανείς τη δημοτική μας. Παιζεις με τον πλούτο της γλώσσας; την κανείς ότι θέλεις. Πιά έρκοιολόγιστη, πιά ποιητική και πιά φιλοσοφώρητη συνάμα, δέν πιστέβω να υπάρχη άλλη καμιά. Όχι έναν δρο, όχι μια λέξη και μόνη για κάθε ιδέα, για ότι έχεις να πής, μά δυό και τρεις και τέσσερις σου χαρίζεις, που ό ίδιος δυσκοιίδεσαι ποιά να πρωτοδικλέξης. Βλέπω κ' ή καθρέβουσα έβγαλε τώρα στη μέση ένα περιβάλλον, για να μεταφράση το milieu. Καθώς λέει πολύ κάποιος ό Άργύρης ό Έφοταλιώτης, το περιβάλλον του θυμίζει το φιλο πούκαμε τον όρισμό του κανονίου «μέταλλο τριγύρο σέ τρύπα.» Κι ως τόσο μαπαρούσαμε άφτο με χίλιους τρόπους να το πούμε. Λόγου χάρη, σέ μίαν άνεκδοτη άκόμη μελέτη του κ. Βεργώτη, διάβασα τη λέξη μεσσοσιά ή περιβαλιά, τριγυρισιά, διόλου άχαμνές δέν είναι. Προσπάθησα όμως άλλιώς να το πώ, γιατί έχει δυό ειδώνε milieu που σέ άλλη γλώσσα όνομα χωριστό δέν τους δόθηκε, δηλαδή κείνο πύ μέσα του κάτι γεννιέται, ή καταμεσιά (κοιτάζε πιά άπάνω) και κείνο που μέσα του κάτι μεγαλώνει, ή συμπερικυλώσιά (πιά άπάνω,) που βγάζει και ρήμα όπως είδαμε. Με το σύν και το περι μάλιστα, βρίξεις και φανερώνεις άκόμη πιά ξάστερα και πιά στενά τη σημασία της ιδέας.

Δέν λέω και δέν έχω την άπαιτήση πώς οι όροι άρτοί που έβγαλα είναι τέλειοι και πώς δέν βρίσκονται καλλήτεροι. Λέω μονάχα πώς πλάθεις ότι σου χρειάζεται και μάλιστα πώς μ' ένα προσκόλλημα μπορεί ναλλάξης το νόημα της λέξης και να πάρη άμέσως άλλη χρωματιά. Γαλλικά συνθίζουμε τη λέξη immenseité και με ούσιαστικό, l'immensité de la mer, και μόνη της, l'immensité, δηλαδή όχι άπεραντη θάλασσα, μά κείνο που είναι καθαφτό άπεραντο. Άν κάμουμε τις δυό λέξεις «άπεραντωσιά κι άπεραντοσύνη,» δέν πιστέβω να χουν όλοτελα το ίδιο μεσονόημα μήτε την ίδια χρήση. Θά πούμε ή άπεραντωσιά της θάλασσας ή τουράνου.» Μά θά πούμε άπόλυτα «ή άπεραντοσύνη.» Το infini πάλε είναι άλλο πράμα, κ' έχουμε λέξεις όσες μάς άρθεύουνε, «το άπειρο, ή άπειροχωριά,» που τη μεταχέριζεσαι όπως θέλεις (κοιτάζε πιά άπάνω), ή σάν άγαπάς, έχουμε και την άπειροσύνη.

Μπορεί να γελιέμαι, μου φαίνεται όμως πώς άν ξέρουμε να την πιάσουμε, ή γλώσσα μας κακιά δέν είναι και κάμποσα θά μάς φιλέψη. Για να πούνε direction, οι δασκάλοι στοχαστήκανε τη λέξη διέσυσσις. Το λένε και για την adresse, το άντρέσσο, που και στη δασκάλικη την κουβέντα παίρνει και δίνει, γιατί έτσι το ξέρι ό κόσμος στην Άθήνα. Ό Πάλλης άφτο έδω το θέλει κατατόπι. Γιατί όχι; Έμένα το άντρέσσο δέν με πειράζει, άφου έγινε ρωμαίικο. Άς άφήσουμε όμως το νόημα της adresse κι άς κοιτάξουμε άλλο, τη direction. Έμεις λέμε πείρω δρόμο και συχνά, κεί που ό Γάλλος θά σου πη direction, έμας φυσικό μάς έρχεται να το πούμε δρόμο. Μά δέν ταιριάζει και παντού μπορεί πάλε και να χης άνάγκη άπό άρρημένο ούσιαστικό, που να σου δείχνη όχι ένα δρόμο, τον τάδε ή τον τάδε, παρά να σου φανερώνη του δρόμου την ούσία,

του δρόμου, έννοιεται που παίρνεις, του δρόμου που πηγαίνεις, να σου το γενικήψη άφτο σου το πήγαίμα, σε τρόπο που να συγκρίνης το πράμα με την ιδέα. Πολύ έρκολα το πλάθεις. Άφερμένο συγκριτικό άπόπλαστο ούσιαστικό βγάζεις, άμα το κάμης δρομωσιά (κοιτάζε πιά άπάνω, τι δρομωσιά θά βρατάξης;) Σά θέλεις κι άλλο, έχουμε και τη δρομιά πιά άπάνω, απήγα δρομιά ως κεί, κατά τη δρομιά, που συχνομοιάζει και με το κατατόπι. Και τότες φυτρώνουνε άλλα χίλια, που ή διέσυσσις δέν σου τά δίνει: απαρα, — κατα, — άνα, — μεσο, — άνοιχτοδρομιά» κ.τ.λ. κ.τ.λ. Φυτρώνει και ρήμα δρομιάζω, με τα ίδια προσκόλληματα και τούτε. Κ' ίσως το κατατόπι τώρα γίνεται καταδρόμι, γιατί το κατατόπι θάρρω είναι το μέρος που κάθεται, το καταδρόμι πάλε, το μέρος που πάει κανείς ή κάτι και σέ βρίσκει, ένας φίλος ή ένα γράμμα. Έπειδής όμως μερικοί άπό μάς άρχίσαμε και το γράφουμε κατατόπι, περιττά ναλλάζουμε κάθε στιγμή, σάν την καθρέβουσα. Το καταδρόμι, μπορεί να το χρειαστούμε κι άλλου.

Όπως έχουμε δρομιά, θάρρω πώς έχουμε και λέξη να πούμε το περίφημο το espace, που άξιοπαρητήρητο είναι που κ' ή αρχαία, λέξη δέν είχε να το πη. Ό Άριστοτέλης τόπο το λέει. Το διάστημα δέν είναι το ίδιο, άλλο είναι κ' ή άπόσταση. Ό Πάλλης ή ό Άργύρης, δέν ζέρω καλά πιά άπό τους δυό, έκαμε την άνοιχτουριά: πολύ ώραία είναι, και την έβγαλα κάπου, άν και λιγάκι άλλαχμένη (άνοιχτωσιά). Έθελα μάλιστα κι άλλου να τη βάλω, μά κατάλαβα πώς δέν ταιριάζουνε πάντα μήτε ή άνοιχτουριά μήτε ή άνοιχτωσιά. Είναι λέξεις της μέρας, κι όχι της νύχτας. Δοκίμασε να πής «σκοτεινή, όλοσκοτεινή άνοιχτουριά,» και βλέπεις πώς δέν γίνεται. Νά μην ξεχνούμε κιόλας πώς άνοιχτό σέ μάς σημαίνει και το χρώμα το ζωρό, το σφανταχτό, το αντίθετο του μουνού κι άκόμη περισσότερο του μάθρου χρωμάτου. Ίως τα βολέψουμε όλα σάν το πούμε τοπωσιά, δηλαδή το μέρος που υπάρχει τόπος, καθώς και με την καρπωσιά θά δείξουμε ό,τι καρπώνει, ό,τι καρπούς έχει, με τη φωτωσιά ό,τι φυτρώνει, με τη ζωωσιά, ό,τι ζωά έχει (πιά άπάνω). Την τοπωσιά μαζί με το διάστημα και την άπόσταση τα δοκίμασα τρεις τέσσερις φορές, σε διάφορες συλλεξίες, σε διάφορα συννόματα, και μου φαίνεται πώς πάει.

Μά κοιτάζε τι πλούσια που είναι ή δημοτική, τόσο πλούσια μάλιστα που έχει κανείς άνάγκη να το συλλογιστή για να το καταλάβη. Δέν το βλέπουμε άμέσως, μαθημένοι: σάν που είμαστε είτε στην καθρέβουσα είτε στις ξένες γλώσσες, δηλαδή τις έβρωπαίικες. Άφτες έχουνε μια και μόνη λέξη, όπως για την immenseité, έτσι και για το espace, το espace όμως, ή το space ή το Raum σημαίνουνε δυό πράματα διαφορετικά, δηλαδή ποσότητα και ποιότητα μαζί. Ποσότητα σημαίνουνε, όταν το espace έχει που να πούμε, σημασία περιωρισμένη: σημαίνουνε ποιότητα, όταν ή σημασία είναι γενική, άπόλυτη σημασία.

Η σημασία ή ποσοτική τι πράμα είναι, το βλέπει κανείς, λόγου χάρη, στα τρία ή τέσσερα μέρη άφτου μου έδω του ρομάντσου. Και στα τέσσερα τα μέρη, ό λόγος πάντα για τόπο περιωρισμένο, όχι για την τοπωσιά όληνη, για το σύνολο, το άπειρο του τόπου. Ός και στο μέρος που μιλούμε για τοπωσιά στον ούρανό (πιά άπάνω,) το νόημα περιωρισμένο, άφου δέν έννοούμε ούτε κανε τον τόπο που πιά-

νει ο ούρανός ολος, παρά μόνον τον τόπο που βρίσκεται... τριγύρω στη συναστερία εκείνη του Σταβρού, ή πίσω της ή μπροστά της ή όπως θέλεις.

Εμείς την ποσότητα του τόπου τη φανερώνουμε ωραία και θαρρώ έγκολονήθη με τη λέξη το ποσισιά. Να δοκιμάση μάλιστα κανείς τη λέξη το ποσισιά. Αν δοκιμάση μάλιστα κανείς τη λέξη το ποσισιά...

Αν έχουμε όρεξη να τη μεταφράσουμε, πολύ σωστά μεταφράζεται με τον espace. Το espace όμως το ποσισια είναι άλλο πράγμα και σημαίνει, να πη τινάς, όλες τις τοποθεσίες συνάμα, τον τόπο...

Η άπειροσύνη του τόπου γαλλικά, λέγεται κι αφοτή espace. Κατάλαβαν όμως πως είναι άλλο πράγμα και χρειαστήκανε λέξη, τουλάχιστο στη φιλοσοφική τη γλώσσα, στη γλώσσα που γράφουν οι φιλόσοφοι στα βιβλία τους.

Πόσες άλλες λέξεις θα πλάθη ο λαός μας! Σάν το φωμί τις ζυμώνει, τις μασσάει και ζή. Τι καλό πράγμα που θάτανε να του τις παίρναμε όλες, να ζούσαμε και μεεις από δάρτες! Να θροφή που σε δυναμώνει. Μά τι τάχα; Θάρρεϊτε πως μερικά δεν κλέβουμε κι από την καθαρέβουσα; Η δημοτική μας, όπου βρίσκεται και θρέφεται, τάρπαζει, φτάνει να μπορεί να το χωνέψη. Από το λεγτικό της καθαρέβουσας δεν καταφρονώ καμιά λέξη χρήσιμη.

ιδέα μου είναι πως θάτανε κρίμα να παραιτούσαμε τις λέξεις ασυνεπάρσιμο, συνεπάρσιμα, συνεπάρσιμος που φανερώνουν το ίδιο.

Κάποτε πάλι καλό είναι να μην αλλάξουμε τη λέξη της καθαρέβουσας, λόγου χάρη, την εκφραστική. Κακορίζικη λέξη, και μάλιστα του παρκακτικανού ελληνισμού, μά χρήσιμη και γνωστή. Πάσικια να βρω άλλη, συλλογιστική και κάμποσες, έπειτα βαρβάρικα και την άρησα. Αφοτή θάλλάξη και μοναχή της, αν είναι ναλλάξη. Πρέπει κιόλας να μην ξεχνούμε πως με τον τρόπο που εμείς βάζουμε την καθαρέβουσα μέσα στακέρια τα δημοτικά μας, καθαρέβουσα πιά δε μοιάζει κατακτάει δημοτική.

Αφού λοιπόν από ξένες γλώσσες μπορούμε κάμποσα να δανιζόμαστε—η καθαρέβουσα είναι ξένη—αφού μάλιστα την ξένη γλώσσα την κάνουμε δική μας, ακόμη περισσότερο πρέπει να παίρνουμε από γλώσσες καλλιεργημένες κι ανθρώπινες. Να παίρνουμε, πως δηλαδή; Όπως κάτι Αθηναίοι που μιλώντας ρωμαίικα τα μισά σου τα λένε φραντζέζικα, για να καμαρώνουνε και να τους καμαρώνουμε; Η όπως εκείνοι που μεταφράζουνε βιβλίο γαλλικό και σου κβιζουνε γαλλικισμούς στη μετράφρασή τους; Η πάλι όπως εκείνοι που νέττα σκέττα σου κλέφτουνε τίποτις από ξένο βιβλίο, γιατί τους άρεσε, ή και χωρίς να το κλέψουνε, παίρνουνε και μιμιούνται το ύφος, την ούσια, μ' ένα λόγο νομίζουμε πως γράφουνε κι αφοτή σάν τους Γάλλους;

Ο Θεός φυλάξη! Τίποτις απ' αφοτά δεν ταιριάζει. Η πρώτη μας προσπάθεια είναι η πρωτοτυπία, κ' η πρώτη μας μετάφραση ή μετάφραση του έαφτου μας, ή μίμηση της ψυχής μας ή της ρωμαίικης ψυχής ή απομίμηση. Ένα πράμα μονάχα έχουμε το δικαίωμα και μάλιστα το χρέος να παίρνουμε από τους άλλους, την τέχνη, που όσο κι αν αλλάξει με τους τόπους, με το ήθος κάθε λαού, με την προκοπή κάθε φιλολογίας, με τον πολιτισμό ενός έθνους, στην ούσια της είναι μία.

Θυμούμαι που μελετώντας τους στίχους του Leconte de Lisle, πολλές φορές μόνος μου ξεστήθισα τον περίφημο τό στίχο.

Le beuglement ds boeufs lossus de Tamatave

Είναι τέλειος. Στο είδος του, ίσως πιο τέλειος δε γίνεται. Κάθε λέξη, κάθε συλλαβή, ως και το μέτρο σου άποζουγαρίζουν εκείνα τα βόδια με τρόπο που εικόνα πιστότερη δεν υπάρχει: σά να τάβλεπες και σά να τάκουγες. Θά πής τόνομα Tamatave δεν τ'όφτειαζε. Όχι βέβαια. Μά κανέναν απ' εσους τ'ό συνηθίζουνε δεν έννοιωσε την ποίηση του. Ο ποιητής σου τ'ό βάζει εκεί που πρέπει γίνεται άμέσως μουσική, άμέσως άριστούργημα.

Χρόνια συλλογιόμουνα το στίχο, δούλεβε ο νοός μου, έπειτα τον ξέχασα. Γράφοντας το βιβλίο μου, όταν έφτασα στο μέρος που βυδίζει ο Γιάννης πά στα βουνά, με τη Μυριέλλα στην άγκυλιά του, άξαφνα μου φάνηκε πως έπρεπε κάπως ναπομουσικήψω τον ήχο, το χτύπο του ποδιού του, να μιμηθώ την άρμονία της βυδίζιας. Το ματχγύρισ, τ'όφρα όσο μπόρεσα πιο πολύ στο ρωμαίικο, κι άντις να πώ στρατι στρατί, έβχλα τόπο τόπο. Και τότες, άφου τ'ό είδα γραμμένο στο χαρτί, μου ξαναήθε στη μνήμη ο στίχος ο περίφημος. Τόν είχα μιμηθ' χωρίς να τ'ό ξέρω.

Λοιπόν ή μίμηση της τέχνης δε σημαίνει πως άπαρνούμαστε κάθε πρωτοτυπία. Όταν ή τέχνη, που μάθαμε από τους άλλους, γίνη σάρκα μας και μεδούλλι μας, τότες πιά είναι δική μας, τότες άμα χρειάζεται, χύνεται μοναχή της από τ'ό νού μας στη γραφή μας. Από την ψυχή μας την ίδια θα

στάξη. Το καλύτερο είναι όμως να μιμιούμαστε τους αρχαίους, κατά το σύστημα που είπαμε, μά και πιο άδιάκριτα, δηλαδή κλέφτοντας λέξεις, έκφρασεις, φρασούλες. Συφέρνει άφτο πολύ πολύ και συφέρνει μάλιστα για πολλούς λόγους.

Πρώτα μαθαίνουμε. Βλέπουμε σ'άλλήθεικ τί θα πη δύναμη στην έκφραση, νεβρο, σάρκα σπαρταριστή, τόλμη, άποκοτιά, τρέλλα. Τα διαβάζεις και μόλις πιστέβεις στα μάτια σου, πως δε γελάστηκες. Αξαφνα θά σου μιλήση ως και μετ' γυναικα για πάνο ή για δυστύχημα που είναι σάν ζουφαρί στο πετσά, ξυρει γάρεν χρω (Σοφ. Αί. 786). Κι όλος ο Σοφοκλής άπάνου κάτου ο ίδιος. Να μην ξεχνούμε κιόλας πως ο Σοφοκλής είναι ο κλασικώτερος, τ'ό σωστό μέτρο του άπτικισμού. Λέει όμως και μερικά που ως κ' οι σημερνοί έκδοτες φοβούνται να τ'ό άμνήψουνε όπως τ'άχει ο ποιητής, λ. χ. όταν ή Τέκμησσα φωνάζει τάντρός της (516)

Τις δ'ή: έμει γένουτ' αν άντι σου πατρίς;

Πως μπορεί, σκολιαζόντε και βουτ'όνα, άθρωπος να είναι τ'ό ποε, να είναι πια τριδκ; Καλά να τ'όλαγε ο Schiller ή ο Lamartine. Μά ο Σοφοκλής; Ός τόσο κι ο Σοφοκλής, κι ακόμα περισσότερο ο Αισκύλος, σου έχουνε κάτι τέτοια, ή δυνατά ή χαριτωμένα, που είναι για να φριξες.

Κ' ή φρίκη αφοτή, θεία πράμα. Κι τ'ό γιατί. να τ'ό δ'ής. Οι δάσκαλοι, που δε νοιάθουν από ποίηση και που μιλούνε για τους αρχαίους, μας κατηγορούνε κάποτες, όπως τ'όπαθε ο δούλος σας, για κμ μίαν έκφραση ποιητική παρμένη άξαφνα ή από τ'ό Σοφοκλή ή από άλλους. Βλέπετε τι κερδίζουμε να παίρνουμε από τους αρχαίους; Μά τ'ό μεγαλύτερο τ'ό κέρδος είναι που μόνοι μας έμεις, με όφελος και με άγάπη, διαβάζουμε, νοιάθουμε, ξαποζουμώνουμε τους αρχαίους. Εμεις και τ'α μεσαιωνικά τ'α μελετούμε ή δημοτική πιά έννοια: δουλειά μας. Θρεμμένη λοιπόν ή γλώσσα μας από τρεις Έλλάδες, από τρεις σάρκες ελληνικές. Τρισάκη γλώσσα. Κ' έτσι, από τ'α χρόνια τ'α περασμένα ως τ'α τωρινά, δείχνουμε, όσο μπορούμε, την ίδια γλώσσα, την ίδια Έλλάδα. Την Έλλάδα στη γλώσσα μας έμεις τη δείχνουμε μάλιστα δλη.

5 του Γενάρη—20 του Σταβρού, 1902.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΕΡΔΟΣ 329,840 ΔΡΑΧΜΩΝ

Ναί! 329,840 δραχμάς έδωκε μέχρι τούδε τ'ό γραφείον του τραπεζομεσίτου κ. Ιω. Φωτίου εις τους πελάτας του. Ητοι εκ των άγοραστών λαχειοφόρων όμολογιών εκ τού γραφείου του έχουν κερδίσει διάφορα ποσά, ανερχόμενα εις τον στρογγυλόν αριθμόν 329,840 δραχμών.

Ο κ. Ιω. Φωτίου θέλει ν' αναβιβάση τ'ό ποσόν τούτο εις 1,000,000 δραχ. Επιθυμιών δε ίνα συμμετάσχωσι τούτων πλάσαι αι τάξεις της κοινωνίας ύπονοβιβάσει την προκαταβολήν δι'έκάστην λαχειοφόρον της Έθνικης Τραπεζής εις δραχ. 8 και καλε τους θελοντας ν' αγοράσωσι τοιαύτην να προσέλθωσιν εις τ'ό τυχηρόν γραφείον του, όπου πάντως θα κληρωθ' μετ' άμοιβής όμολογία τις και τί χαρά να είνι η πρώτη με τας 70,000 χρυσάς δραχμάς την 18 Σεπτεμβρίου έ. έ., οτε γενήσεται ή κλήρωσις.

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΡ - ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ ΔΕΚΕΤΑΙ 3—5 Μ. Μ.